

دترکستان شپې

لیکوال:
دکتور نجیب "کیلاني"

ژباړن:
محمد اسماعیل "عندلیب"

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله

الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرکټرونه

خواجه نیاز حاجي
امیر
نجمة اللیل
مصطفی مراد حضرت (د تورسون په مستعار نوم)
منصور درغا
جین شورین (چینایي حاکم)
د قومول چینایي قوماندان

اړخیز شخصیتونه

خاتون
سن لي
جنرال شریف خان
شین سي سای : چینایي پوځي قوماندان چا چې د چینایي حاکم جین شو رین پر ضد پاڅون وکړ.
سید حاجي: د مرکزي استخباراتو عمومي مدیر
باودین: یرغلګر چینایي ضابط چې د نجمة اللیل سره یې اړیکې پیدا کړې.
جنرال عثمان باتور: د ترکستان د جهاد په یو پراو کې د پاڅون کوونکو قوماندان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو خبرې

ختيځ ترکستان د اسلامي جغرافيې هغه برخه ده چې د خپل تاريخ په اوږدو کې د کفري ځواکونو لخوا د ډول ډول کړاونو سره د مخ کېدو له کبله د اسلامي نړۍ له بدنه پرې شوی، او د دوهم "اندلس" په نوم يادېږي، ډېرى مسلمانان نه دي خبر، چې دې سيمې ته هم اسلام په لومړۍ هجري پېړۍ کې رسيدلی، پر دې خاوره هم يو وخت اسلامي بيرغ رپېده، په دې ځمکه هم اسلامي دولتونه او حکومتونه رامنځته او د اسلامي نړۍ د ختيځ په پای کې دغه خاوره هم د مسلمانانو ملکيت دی.

او که يو د ځيرک ليکوال، مصنف او اسلامي دعوتګر په توګه نجيب کيلاني (د همدې کتاب ليکوال) له ترکستانه پوره معلومات نه لري، نو عادي مسلمان به څه ترې خبر شي!

ترکستان هغه خاوره ده چې البخاري، الترمذي، البيهقي، الفارابي، البيروني، الزمخشري، ابو منصور الماتردي، عبد الله بن مبارک، فضل بن عياض، سفيان ثوري او ورته نورو علماوو پکې خاپوړې کړي دي.

د اوسني چين د سينګيانک ايالت او د منځنۍ اسيا پنځه نور هيوادونه هر يو قزاقستان، ازبکستان، ترکمنستان، تاجکستان او قرغزستان هغه پراخه سيمه ده چې په ترکستان يادېږي، چې ياد پنځه مستقل هيوادونه يې لويدېځ ترکستان او د سينګيانک ايالت يې ختيځ ترکستان بولي، چې د همدې کتاب (ترکستان شپې) کيسه په ختيځ ترکستان کې د مسلمانانو د جهاد، مقاومت، خپلواکۍ او الله په لار کې د مبارزې پر يوې دورې راڅرخي، او د ختيځ ترکستان د مسلمانانو د مجاهدې انځور پکې کښل شوی.

د اسلامي پوځ يو پياوړي قوماندان قتيبه بن مسلم الباهلي په اسيا کې د اسلام پر خپرولو او فتوحاتو بوخت و، او ويې کولای شول له څلور نويم او شپږ نويم هجري کلونو تر منځ موده کې د اوسني ختيځ ترکستان د "کاشغر" ښار ته ورسيږي، او له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاره اسلامي مرکز جوړ کړي، چې په دې سره ترکستانی ملت هم د نورو هیوادونو په څېر د اسلامي امت یوه برخه وګرځېده.
دغه سیمه د پېړیو پېړیو لپاره د اسلامي دولت لخوا اداره کېده، چې د نهمې میلادي پېړۍ له نیمایي او د دیارلسمې میلادي پېړۍ تر پایه په دې سیمه کې مستقل اسلامي دولت هم واکمني کړې، دا (قراخانیانو) د دولت په نوم یادېد.
ختیځ ترکستان د اسلام مرکز، د مسلمانانو د پرمختګ او تمدن یوه ببلګه وه، چې د حاکمانو د بې غورۍ له کبله د ګاونډیو دښمنانو "چین" او "روسیې" ناولو سترګو د نظره کړ، لومړی یې سره په دوه ځایه ووېشه او بیا یې یې اشغال کړ.
دښمن نه یوازې دا چې په خاوره او شتمنۍ کې یې تمه وه، بلکې هلته یې د اسلامي هویت، تمدن او تاریخ د محوه کولو لپاره کار وکړ، او حتی د مسلمانانو د بچیانو له زړونو یې د اسلام د نور د ایستلو هڅې پیل کړې، چې لا هم خپل ګنده پلانونه طرحه او عملي کوي.
خو د پاک رب رضا وه چې محمدي شریعت یې د دې سیمې د اوسیدونکو د زړونو تل ته ښکته کړی و، او کله چې هم کفري دښمن برید کړی، یوه ډله خلک پیدا شوي چې په مېړانه یې مقابله وکړې، د تېرې شلمې میلادي پېړۍ په څلورمه او پنځمه لسیزه کې هم کله چې له یوې خوا د چین او له بلې خوا د روسیې کفري حکومتونو د سپین زړو مسلمانانو خاورې ختیځ ترکستان ته خیرن لاسونه رااږده کړل، نو د دې ملت له منځه د غرونو په څېر محکم خلک د جهاد اومبارزې میدان را ووتل، او تر هغه تم او په شا نه شول چې د دار پرې یې ښکل او په خندا د خپل اسلامي هویت او خپلواکۍ د ساتلو په لار کې قرباني شول.
اوس هم په ترکستان کې د خپلو اسلافو پر لار روانه یوه ډله شته چې د ختیځ او لوديځ ترکستان خاوره د مسلمانانو ملکیت بولي، نه د چین او روسیې.
دا ځای د ترکستان د تاریخ په اړه د لیکلو اجازه نه ورکوي، یوازې همدومره چې مصري لیکوال نجیب عبد اللطیف ابراهیم الکیلاني د حج په موسم کې په مکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکرمه کې د ختیځ ترکستان له یو اوسیدونکي سره مخ کیږي، او له خولې یې روایت کوي، چې د ۱۹۳۰م او ۱۹۵۱م میلادي کال تر منځ موده کې د ختیځ ترکستان مسلمان ملت له کومو کړاوونو تېر شوی دی، او په "لیالي ترکستان" یې نومولی.

د کتاب د ژباړې په اړه باید یادونه وکړم چې له دې وړاندې هم ژباړل شوی، خو ما د خپل شوق او لیوالتیا تر مخې بیا ترجمه کړ.

ژباړن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر وینا

سپېځلی ښار د بیت الله په حاجیانو ډک دی، د مکې د حرم څلورو خواوو ته د هر جنس او هر رنګ خورا زیات خلک راټول شوي، تور له افریقا، سپین له اروپا او امریکا، ژېر رنګونه هم شته چې د اسیا له وروستي سره راغلي، عرب او عجم ټول په یوه ډله کې را خوټکېدلي بریښي، په تکبیر او تهلیل ویلو سره ګډ روان دي، له بیت الله طوافونه کوي، د صفا او مروا تر منځ منډې وهي، په مقام ابراهیم کې لمونځ اداء کوي، د زمزم د اوبو د څو څاڅکو د څښلو لپاره یو له بل مخکې کیږي، دلته په دې سپېځلي مرکز کې د هر لوري او هره ځایه راغلي خلک په وروروليۍ سره مخامخ کیږي، ژبې یې بیلې بیلې او رنګونه یې مختلف دي خو په الله، د هغه په رسول او د هغه په کتاب ایمان سره راغونډ کړي دي.

د ماسپښین تر لمانځه وروسته په مکه مکرمه کې د خپل هستونګنځي په لور روان شو، په کوڅو کې ارام ارام روان وم، په یو ځای کې تسبیح او د لمانځه واړه واړه جاینمازونه ، ښایسته خولۍ او د دعاګانو رسالې خرڅیږي، په یو واړه دوکان کې کښناستم، د هغه سوداګر مخ ته مې وکتل چې داسې بریښیده د عمر له اویایم کاله اوښتی، د نښو نښانو، مخ د رنګ او په خبرو کې د ځانګړي لکنت څخه یې بریښیده چې عرب نه و، ما په ګوتو کې څو ښایسته تسبیح نیولې دي:

ته د کوم هیواد یې؟

له غمه ډک سترګې یې راواړولی، ویې ویل:

د الله له پراخه ښارونو څخه.

پوهیږم خو ستا کوم هیواد مطلب دی؟

د ترکستان یم.

له لږه شیبه فکر وروسته مې وویل:

ایا دا هاغه سیمې دي چې د ترکیې سره نښتي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسخره امیزه خندا یې د غم په سیوري ورپورته شوه او ویې ویل:
مسلمانان خپل هیوادونه نه پیژني! مسلک دی څه دی؟
ډاکټر او د مصر یم.
ایا ته د (الازهر الشریف) د ښار یې او ترکستان نه پیژني؟ ښه ده، دې کې خو شک نه شته چې امام البخاري به پیژنی، فیلسوف رئیس ابن سینا، فارابي ، او ماهر عالم البیروني به هم پیژني.
هو دوی پیژنم.
هغوی زما د ښار دي.
سړي، چې نوم یې مصطفی مراد حضرت و، ترکستان راوپېژانده، او ویې پوهولم چې ترکستان د شمال په وروستیو څنډو کې موقعیت لري، په ډاګه یې کړه چې ترکستان د استعمار له کبله په دوه برخو خټیځ او لویدیځ ترکستان (شرقي ترکستان او غربي ترکستان) وېشل شوی، روسانو لویدیځ ترکستان اشغال کړی او د شوروي اتحاد سره یې یو ځای کړی، خټیځ ترکستان لا له پخوا څخه د چینایانو تر اشغال لاندې دی، د خپل هیواد یوه برخه یې ګرځولې او (سینګیانګ) نوم یې پرې ایښې دی یعنی (نوی ځمکه)، کمونیزم په خټیځ او لویدیځ ترکستان وزرې خپرې کړې او په دې توګه هغه اسلامي ښارونه او هیوادونه ضایع شوي چې د تاریخ، برم او تمدن له پلوه تر ټولو ستر وو، دا (ترکستان) دوهم اندلس دی، د مسلمانانو عیب دا دی چې د خپل تاریخ څخه بې خبره دي او د خپلو هیوادونو په اړه ډېر کم معلومات لري.
هغه دا خبرې په داسې حال کې کولې چې سپینه ږیره یې لړزیدله.
بیا یې ماته راپام کړ او ویې ویل:
چای څښې؟
چای به هم وڅښم خو زه قصه له سره غواړم.
د یو کم عمره هلک له لاسه یې د پیالو اخېستلو پر مهال، چې کیدای شي لمسی به یې و، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

قصه یوه ستره غمیزه ده، حاجیان هر کال مکې ته راځي، د حج احکام پر ځای کوي او بیا په خپلو قدمونو بېرته هغه ځای ته ستنیږي چې ځینې راغلي دي، ایا حج په مسلمانانو د همدې لپاره فرض شوی چې راشي او بېرته ولاړ شي؟ زه خو داسې فکر نه کوم!

زما له خولې به د دې سپېڅلي ښار هر زیارت کوونکي ته څوک د هغه بدمرغه مسلمان ملت کیسه ورسوي چې په خورا سختۍ او بدسلوکۍ سره د لور او څټک تر منځ غورځیدلی دی؟

سمه ده، کېدای شي ماښام سره وګورو، زه به تاته ځینې کتابونه راوړم او خپله اوږده قصه به درته وکړم.

که څه هم زه دلته یم؛ خو سترګې مې په شنه ځمکه او اسماني غر کې نښتي، د (تیان شان) په غر کی، د پامیر په غرونو چې د پاکستان او ترکستان تر منځ غزیدلي، په هغه ښځو نښتي چې څادرۍ یې له مخونو لیرې کړي، په هغه ځوروونکي شویو نشه یې ځوانانو چې د علم نویو روزنځایونو ته بوتلل کیږي څو الحاد زده کړي، درواغ او باطل وروځښل شي، تر دی چې خپل اسلام او تاریخ هیر کړي.

سترګې مې په منارو او ګومبدو نښتي، په هغه ډلو نښتي چې د سایبېریا په څنډو کې په خاپوړو روان دي، عذاب، سپکاوی او ناترسه ښکنځلې یې لولپه کوي، زه د شرقي ترکستان یم ... او دا هم ستا لپاره له لمړي سره کیسه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

مورِ اوس په نولس سوه او دیرشم میلادي کال کې یو، زه د (قومول) په ولایت کې ژوند کوم، چین دغه ولایت په همدې کال کې اشغال کړ، له اشغاله وروسته چینایي قوماندان په خپل امر د سیمې حاکم شو، هر څه د هغه په خوښه چلیږي، زړونه له غمه ډک او له غمجنو سترګو حسرتونه څڅیږي، د قومول بې چاره امیر په خپله مانۍ کې اوسیږي، تش د نامه واک ورپاتې دی، ما د سر په سترګو لیدل چې د چینایانو فوځونه د قومول ولایت ته راروان وه.

د چین حکومت د هغوی سره د لوټ کړیو مالونو مرسته کوله څو ځمکې وپیري، کورونه اباد او سوداګریز ځایونه جوړ کړي، هغه مهال زما عمر شا او خوا پنځه ویشت کاله و، په مسجد کې مې قرآنکریم حفظ کړ، د خپلې ژبې او عربۍ لیکل او لوستل مې هم زده کړي و، او په چینایي ژبه هم پوهیدم، مورِ د چین سره په ګاونډ کې پراته یو.

همدا راز د منګولیا د خلکو په ژبه هم خبرې کولای شم چې زمورِ سره نژدې او اوسمهال د روسیې تر ولکې لاندې هیواد دی، جنګېز خان او اولادې یې همدلته ژوند کړی، دلته په هر فن او رنګ کې د اتلولیو ډېرې کیسې شته.

له ورځو یوه ورځ چینایي قوماندان داسې یو قانون اعلان کړ چې ښار یې له یوه سره تر بله ولړزولو.

دا منشور په دې ډول و: "هر چینایي چې له یو ترکستاني د هغه لور وغواړي نو باید په نکاح یې ورکړي ولو که عقیدې یې جلا جلا وي".

اشغال موقت وي، یوه نه یوه ورځ له منځه ځي، د دښمن سره جګړه هم برید او تیښته ده، خو دا چې دښمن د خلکو احساسات تر پښولاندې کړي، د هغوی د شریعت او دین سپکاوی وکړي نو د زغملو له توانه پورته کار دی.

چینایي قوماندان د قومول بې چاره امیر راوغوښت اوروته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیره! ما خپله ستا سره د خپلوی نیت کړی.
د امیر د مخ رنګ بدل شو، ګوتې یې ولړزیدې او په کمزوري اواز یې وویل :
قوماندان صاحب! ته خو پوهېږې چې دا کار ناشونی دی.
قوماندان د ملنډو په توګه خندا وکړه :
امیره! زه نا شونی نه پیژنم.
دا د الله امر دی .
الله د زړونو په چارو کې ځای نه لري، زه پرې میین شوې یم.
فاتحین د فتحه شویو ښارونو د خلکو د عقیدې د احترام سره یادیږي.
دا هر څه خرافات او اوهام دي، زه پرې باور نه لرم.
دا د مرګ څخه هم بده ده قوماندان صاحب.
د قوماندان د مخ رنګ تور شو او چیغه یې کړه :
دا کار تر امیرنې پورې اړه لري، ورشه او خبره یې کړه، ته د پرېکړې لپاره یوازې څو ساعته وخت لرې.
ترکستاني امیر ووت، هېڅ نه پوهېده چې څه پېښیږي، دا یو داسې شرم او سپکاوی دی چې ترې پورته بل سپکاوی نه شته، مانې ورته کرکجنه، بده، زړه تنګوونکې او دردوونکی ښکاره شوه، د خپلې میرمنې او اولادونو سره به څه ډول مخ کیږي، د ژوند هېڅ ارزښت پاتې نه شو، ایا باید غرونو ته وتښتي او د وښو په خوراک ژوند پیل کړي، د وحشي ځناورو سره ځان بلد کړي څو غمیزې او ناخوالې په سترګو ونه ګوري؟؟
دا عاجز او مظلوم څومره بدمرغه دی!! او دغه کار خو بیا هغه مهال تر ټولو زیات د بدمرغۍ وړ وي، چې د بې حده شان، واک او نفوذ څښتن واکمن ته ورپیښ شي.
امیر خپلې مانې ته ننوت، لرغونې تورې پکې ځوړندې وې، اوږده اوږده ټوپکونه په دیوالونو داسې راځړول شوي لکه د بوی ناکو پسونو جسدونه، او د نېکونو تاریخ یې د هغو کلکو تړل شویو پانو په غیږو کې ویده دی چې ګرد پټې کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرمنې یې ورو وپوښتل:
څه درشوي ؟
هغه په اوښکو لمدې سترګې وروړولې او ویې ویل:
زه د الله د امر انتظار کوم.
هغه پوهه نه شوه ، بیا یې ویل:
ایا داسې څه شته چې غمجن کړی یې؟ زه په دې چینایانو کې خبر نه وینم، دوی رحم نه پیژني.
ریښتیا دې وویل، قوماندان غواړي زما د لور سره واده وکړي.
بیا یې د لیونې په څیر چیغې کړې:
راشه لورکی، ای زما بچی....
په بنو راڅڅېدلې اوښکه یې پاکه کړه:
زما ګرانې امیرې، هغه احمق خرس غواړي ستا سره واده وکړي، دا ناشونې ده، ایا ته موافقه کوې؟
وړې امیرې په داسې حال کې چې سترګې یې چورلیدې په خورا اضطراب او حیرانتیا سره وویل:
د دې څه معنی ده پلاره؟
ترکستاني امیر وخندل، په داسې حال کې چې مخ یې د زړه د درد په څیر سور راخوټکیدلی و وویل :
اوس داسې ډېر څه شته چې هېڅ معنی نه لري، په خپله د ژوند هېڅ معنی نه شته.
خو زه یې غواړمه پلاره!
هغه تا غواړي.
لعنت دی وي په هغه.
لعنت د تل لپاره د ماتې خوړلي په برخه وي.
په کوم شریعت او دین کې دا شته چې یوه پېغله دې له خپلې ارادې پرته واده وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړې ! د غالب او مغلوب تر منځ اړیکې اصولو او ازادې ارادې ته نه ګوري.
بیا حیران او پریشان امیر شا او خوا وکتل، داسې یې احساس کړه چې ستونې یې خفه او سا یې بندیږي، نژدې ده چې د هغه روح وباسي، ورسره نژدې یې په یو ټوکر په خورا عصباني انداز کې ځان مشغول کړی و، او بیا یې وپوښتل:
موافقه کوې؟
مرګ منم خو دا نه !
ولې؟
د الله امر د چینایانو له امره پورته دی.
هغه ودرېد، وړه امیره یې په غږ کې ټینګه کړه، ښایسته سترګو یې د قاتلې حیرانتیا څرګندونه کوله، د ګل په څیر ښایسته مخ یې په رعب سره خبرې کولې او بیا یې په چغو چغو ژړا پیل کړه :
هېڅ تصور نه شم کولای پلاره، هېڅ تصور نه شم کولای چې بوه پېغله دې داسې بوتلل شي، د غرغرې میدان ته تګ تر دې ډېر اسانه دی.
امیر د لور اوښکې وچې کړې، د هغې په نرمو طلایي وښتو یې لاس راکش کړ بیا یې په مینه د هغې ګلابي اننګې مسح کړل، ودرید او ځمکه یې په لغته ووهله په داسې حال کې چې ویل یې :
هېڅکله نه شي کیدای.
مېرمنې یې په لړزېدلي غږ وویل :
باید په دې اړه په حکمت سره فکر وکړو.
زه پوهېږم چې هغه به هېڅکله هم ماتې ونه منې او خامخا به سخت ګامونه پورته کوي، ته چینایي قوماندانان ښه پیژنې! اخر هغه څه چې کوي به یې څه دي ؟ زما ژوند ؟
مېرمنې یې په غم او خفګان سره سر وښوروولو، ګوندې د امیر د خبرو سره موافقه وه.
ترکستاني امیر غږ کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصطفی مراد حضرت!
امر کوئ صیب
بې له دې چې د هغه مخ ته سترګې پورته کړم ورننوتلم.
مصطفی! پانې، رنګ او قلم راوړه.
امیر کښناست چینایي قوماندان ته یې وړوکی لیک ولیکه چې داسې په کې راغلي و:
بریالی قوماندانه! دغه کار زما د تصرف له دایرې وتی ځکه چې زموږ دین له دې منعه کړې، او له بله پلوه زما لور هم د واده په اړه فکر نه کوي؛ نو له همدې امله ته ما وینې چې باید عقیدوي او انساني پولو ته غاړه کیږدم.
لرغونی چین نه قبلوي چې د خپلو ګاونډیو له دودونو بې پروایي وکړي، یا د هغوی له عقایدو انکار وکړي او یا یې پر احساساتو ملنډې ووهي، دغه قضیه داسې هم نه ده چې د چین او یا د چین د بریالي لښکر د عظمت او لویې پورې اړه لري بلکه یو وروستی او فرعي کار دی، چې چین او یا لښکر ته یې زیان نه رسوي، دا ځکه چې هغوی ته ښارونو غاړه ایښې او همدا چین د دې ښارونو د مادي او سیاسي سرنوشت ځښتن شوی.
په دې کې مې هم ریښتونې وګڼه چې دا ډول کار به ډېرې بدې پایلې ولري، د دواړو ملتونو تر منځ تاریخي اړیکو ته به زیان ورسوي، چې هغه چینایان او ترکستانیان دی، که چېرې موږ د دې نوي قانون په اغېزو کې، کوم چې مسلمانانې ترکستانی میرمنې د چینایانو سره په واده مجبوروي، ژور فکر وکړو، نو ډېر خطرناک به یې وومومو.
له دې خبرو مې مطلب ګواښ نه، بلکه د ملګرو مصلحت دی، نېکمرغي او په هېواد کې د امن استقرار مې موخه ده، زه تا ته په هر ستر او سپیڅلي قسم درکوم چې په دې کار کې یو ځل بیا فکر وکړه، کیدای شي چې ټولې خواوې یې درته روښانه شي.
د ټول درناوي او احترام سره.
د قومول امیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه خبر په ښارکې لکه د ځنګل د اور په څېر خپور شو، د امیر د مانۍ له لوړو دیوالونو واوښت، ښځو یې په اړه په خپلو کورونو کې خبرې پیل کړې، سړي یې ډېر په غصه او قهر کړل.

ریښتیا هم د یوې مودې لپاره د زمکی پر اشغال انتظار اسانه دی څو د خلاصي فرصت برابر شي خو د خلکو په خصوصیاتو کې دا ډول مداخله، د هغوی په شرف او عقیدو لوبې کول بېله خبره ده، چې د ځانه سره ډول ډول سخت خطرونه لري.

کله چې چینایي قوماندان د ترکستاني امیر هغه لیک ولوست چې ما وروړی و، په لاس کې یې تاو کړ، ویې غورځولو او لاړې یې پرې تو کړې، بیا یې ماته وویل :

امیر ته دې ووایه: هغه داسې چټیات وایي لکه یوه ماشومه چې یې وایي، دا د چین د ستر پلار (سن یان سن) قوانین دی، په ځمکه کې هېڅ یو قوت هم نه شي کولای چې د هغه قوانین له منځه یوسي.

امیر په همدې شپه زندان ته یوړل شو، په همدې شپه ټول ښار په امیر داسې وژړل لکه پرون یې چې د جګړې په شهیدانو ژړلي و، په همدې شپه خلکو درک کړه چې دغه برید په خپلو اړخونو کې د ځمکې پر سر د جګړې څخه پرته نور ګوابښونه هم لري، دا شپه خوب ونه شول کولای چې د قومول د خلکو په سترګو برلاسی شي، او تر ټولو ډېر بد خو خندوونکی ازمېښت دا و چې هرې پیغلې کوښښ کاوه ځان ته یو مسلمان نارینه پیدا او واده ورسره وکړي، وړاندې تر دې چې کوم چینایي جنګیالي او یا کوم چینایي مهاجر ته بوتلل شي.

زما هم یوه خندوونکې قصه ده، ما له یو کال راهیسې د یوې پیغلې سره مینه کوله چا چې په مانۍ کې یې کار کاوه، هغې له ما ځان ساتلو او زما سره یې واده ته غاړه نه کېښودله، زما په نسبت یې د یو لوړ رتبه سړي سره د نکاح تمه درلوده، زه یوازې په قصر کې ساتونکی یم او مانۍ ته د قوم مشران او ملکان رانوځي.

خو کله چې امیر زندان ته یوړل شو، همدا پیغله ماته په منډه راغله په داسې حال کې چې په مخ یې اوښکې بهیدلې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصطفی! دا دی زه ستا په وړاندې یم.
زه د بدمرغه امیر په برخه لیک غمژن وم، له دنیا او ما فیها مې ځان ګوښه ګڼلو.
د هغې پر مخ مې په زوره چیغې کړې.
زما نه لیرې شه، نجمة اللیل!
کېدای شي چې ما تاته بد رسولي وي خو زه ستا سره مینه کوم.
د بندي امیر شکل زما په ذهن خپور و، ډېره سخته ده چې یو څوک عزتمند او مشران په ځنځیرونو تړل شوي روان تصور کړي، داسې وړل کیږي لکه مریان، ای الله! دا داسې یو منظر دی چې په ټول ژوند کې نه هېریږي، خو بیا هم امیر د چینایي ساتونکو په منځ کې په لوړه غړي روان و، سر یې په بشپړه کبریاء سره وړلو، په چوپتیا کې یې انقلاب و، په تسلیمي کې یې طوفان او په لالهانده کتلو کې یې خونړي ویروونکې چېغه پرته وه.
زما پخوانۍ مینې وویل:
مصطفی حضرته! ولې ځواب نه وایې؟ څه ته انتظار باسې؟ که چیرې یو چینایي راغلو او زه یې له ځانه سره کړم نو کېدای شي ته به بیا د ژوند تر وروستۍ ورځې پښېمانه یې.
داسې لکه چې د خپل ټپي غرور بدل اخلم ورته مې وویل:
زه بیړنۍ واده نه کوم.
ای بیړا! دې سره خو ستا هېلې پوره کیږي، زما لپاره نجات دی، او زموږ د ابرو او دین ساتنه هم ده.
ورومې کتل، ومې لیدل چې په سترګو کې یې اوښکې راښکاره شوي، ورته مې وویل:
مه ژاړه، زه داسې شوی یم چې د خلکو مخونو ته له کتلو کرکه کوم، په هر ځای کې اوښکې دي، دا داسې ژوند دې چې څوک یې توان نه لري، ښه خبره شه زه تر هغه وخته واده نه کوم چې امیر د زندانه نه وي راوتلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رانژدې شوه او پټ يې راته وويل:
ای لېونيه، د امير زمانه پای ته ورسيده، خپل برخه ليک د نړيدونکې نړۍ او تلونکي برم پورې مه تړه.
د مټ نه مې ونيوله، په زوره مې ټيله کړه او ورته مې وويل :
ای نجمه! دا خيانت دی.
ته تيروتې يې مصطفی! زه د امير او کورنۍ سره يې د خپلې ساه په اندازه مېنه کوم؛ خو دا معنی نه لري چې تر هغه وخته انتظار وکړې چې فرصت له لاسه ووځي، دا خپله امير هم نه خوښوي.
بې له دې چې کومه پريکړه وکړم يوازې مې پرېښوده، د غم فضا د امير په مانۍ خيمه وهلې وه، مېرمنه يې د ليونۍ په څير د پراخې مانۍ په څنډو کې بې مقصده تله او راتله، نه يې څه خوړل او نه څه خښل، غم لړلي اولادونه، لورګانې او خپلوان يې ځای په ځای ناست وو؛ خو وړه اميره لور يې د مانۍ په تالار کې، چې په قېمتي قالينو فرش و، ودريده او ويې ويل :
دا به څنګه وي که دې سړي سره واده وکړم او ويې وژنم ؟
د هغې خبرې ته هيڅا التفات ونه کړ، خو هغې د دې اړه فکر پيل کړ، د همدې پلان په اړه له ځان سره ګونډيده او فکر يې کاوه ، تر دې چې مور يې په اوږه وټپوله، مور يې يوه عاقله او پوهه ښځه وه، لور ته يې وويل:
دا کار تر هغې ډېر ستر دی چې ته يې په هکله فکر کوی.
په دوهمه ورځ د قومول کوڅې په داسې غم ډکې وې چې بدنونه يې لړزول، د وېرې او ستر والي له کبله يې د سر وينښتان سپينېدل ، داسې حال و چې پوليسو پيغلې راکش کولې څو د فوځيانو او چينايي مهاجرينو سره يې واده کولو ته اړباسي، او د سرغړوونکو ترکستاني پلرونو بدنونه د دورو په وارونو سره وريتيدل، د سپکاوي سره مل د ټوپکونو په کونداغونو او لغتو وهل کيدل، د ښار لرغونې او ډېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانۍ کورنۍ د ښار څخه بهرتښتېدلې، کله چې شپه شي کوم غر ته پناه یوسي او یا پراخو بیدیاګانو ته مخه کړي.

ورځې شپې په غم او اندېښنه کې تېرېدلې، زمور په ښار کې یو پیژندل شوی سړی و چې خواجه نیاز حاجي ورته ویل کیدل، هغه یو مفکر، دیني او په هیواد مین سړی و، په زړورتیا مشهور و، او ښه ازمایل شوی و، د قومول حیران خلک به هغه ته ورتلل او له هغه به یې د حالاتو په اړه پوښتنې کولې، خواجه نیاز به ویل:

تاسې د سوبې او بري لارې چارې او اسباب پیژنئ چې صبر، ثبات، مقاومت او تر مرګه جهاد دی، د محمد صلي الله علیه وسلم د کلمو او خبرو څخه وروسته څه نوي نه شته، وګورئ! وسپنه یوازې وسپنه پرې کوي، ټول هغه څه چې زه پرې پوهیږم دا دی چې له شرف او عزت پرته قومونه مړه دي، ولو که خوراک څښاک کوي او سا اخلي، یوازې د دښمن کړنې مه غندئ بلکې په خپلې بې پروایۍ هم وژاړئ او خپله تسلیمي هم وغندئ، ایا په دې هر څه پوهیږئ؟

خو د بغاوت څپه اوږدیږي او پراخیږي، د مرستې غوښتونکو اوازونه اوچتیږي، متروکې پورته کیږي او ښکته کیږي او لغړ بدنونه پرې کوي، ښځې یرغلګر لښکر ته ببول کیږي، سړي د بې ارزښتۍ خجالت او سپکاوي احساس کوي، لښکریان په زوره زوره خندا ګانې کوي، له مستۍ خینجتې وهي او د ښځو بدنونه په خوند او خوښئ سره احساسوي ، لکه د خرڅ لپاره د وړاندې شوي څاروي لټون کوي، قومول لکه د دیګ بخار په څیر خوټکیږي، او د خپلې کینې د ایستلو لپاره هېڅ لاره نه مومي، امیر یې په زندان کې د یوازښتوب او عذاب څخه ځوریږي او زه کمزوری سړی (مصطفی مراد حضرت) څه کولای شم چې ویې کړم؟ ماته زمور د ښار زړور مشر خواجه نیاز حاجي وویل :

ای مصطفی!امیر ته دې زندان ته ورشه او ورته ووایه:

باید له زندانه د وتلو لار پیدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

د زمکې پر سر د حق په اړه هېڅ دوه تنه اختلاف نه لري خو په نفسي غوښتونو کې د خلکو د ډوبېدو له کبله د حق څخه باطل او د باطل څخه حق جوړوي.

سره له دې چې زه د مانۍ د ساتونکو له جملې یو ساتونکی یم خو بیا هم د نرمو احساساتو څښتن یم، ډېره کمه بدي مې هم بدن له غصې ډکوي او سپکاوی مې د غچ طوفان ته ټېل وهي، تر دې چې هغه خادمې هم زما سره مینه پیل کړه، تر پرونه یې پر ما ملنډې وهلې او ما ورسره د زړه له تله مینه کوله، نن را ولاړو شویو حالاتو اړ کړه چې خپله رایه بدله کړي؛ خو ایا هغه څه چې د هغې رایې ته یې بدلون ورکړ د هغې احساسات یې هم بدل کړي، که نه؟

په دې کې مې ریښتینی وګڼه چې هېڅ نه پوهیدم، نړۍ هیجان امیزه او څپانده وه، خو اوس په قومول کې هېڅ هم په خپل حال نه و پاتې، چینایان زمونږ د لونو سره واده کول خپل ثابت حق ګڼي، د هغوی دلیل ساده او اسانه دی او هغه دا چې ټول خلک سره ورونه دي، هغوی ګټونکي دي، او دې کار ته هم د یو رحمت او کرم په سترګه ګوري، چې زمونږ مېرمنې د قانون په سیوري کې تر لاسه کړي، نه دا چې د بندیانو او غنیمتونو په توګه یې واخلي، خو دا کار زمونږ (ترکستانیان) له نظره یو ستر ظلم دی، هر کله چې چینایانو د الله په حکم پریکړې نه کولې له جګړې پرته بله لار نه وه، مطلب دا له دې پرته چې مرګ ته رهي شو بله لار نه شته.

جګړه زمونږ په ماتې پای ته ورسېده، سره له دې چې چینایي قوماندان زمونږ له امیره خورا کلکه محاصره چاپېره کړې وه بیا به یې هم د هغه ځینیو سړیو ته اجازه ورکوله چې ورسره وګوري کېدای شي، فرصت تر لاسه کړي، هغه قانع او خپله لور (امیره) قوماندان ته واده کړي، امیر په زندان کې اعتکاف و، لمونځونه او فکرونه یې کول، د زمانې د بدلون له کبله دردېده، د مانۍ څخه زندان ته ورسېد، له آمر څخه مامور شو، او اوامر له چا اخلي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

له داسې یو سړي چې کافر دی، په الله او د هغه په رسول ایمان نه لري او د ماتې خوړلو بادشاهانو د غمونو پوښتنه خو له ما وکړه، هغوی ډېر کم ژاړي، خپل دردونه په زړونو کې بند ساتي، همدغه دردونه د اور د بې رحمه طوفان په څېر پاریږي او غړمبېږي.

په داسې حال کې چې ټول اندامونه مې لړزیدل، د حیرانۍ په عالم کې د هغه خواته ورغلم.

مصطفی حضرته! څه له راغلی یې؟

مورې له تا پرته هېڅ هم نه یو.

تاسې نارینه یئ، او دا د الله حکمت دی.

او نارینه تا غواړي صاحبه!

څنګه؟

ماته یې په حیرانتیا او تعجب وکتل ، ما ځواب ورکړ:

دا خبره راته خواجه نیاز حاجي کړې.

څه یې ویل؟

امیر باید مورې ته راووځي.

امیر وخندل، اوږده امسا یې راکش کړه، افق ته یې د ټپي باز په سترګو وکتل، په داسې حال کې چې غوسې یې په ګریوانه منګولې خښې کړې وې، وویل:

زما سره د زندان کیلي ګانې نه شته!

باداره ! زندان دېوالونه لري.

امیر یو ځل بیا په خورا عصبیت سره وخندل:

او زه به یې په یوازې ځان څنګه نړوم؟

خواجه نیاز تاته دا پیغام را استولی، که چېرې د زندان هغه کلي ګانې نه لرې چې زندان پرې خلاص کړې، او نه هغه متې لرې چې زندان پرې ونړوې، نو ستا سره هغه عقل شته چې کولای شي تا په خپلو وزرونو سپور بهر راوباسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر لږه شیبه غلې شو، بیا یې ماته وکتل او ویې ویل:
سمه ده، اوس ورځه او خواجه نیاز ته ووایه چې امیر سبا راځي.
زما امیر هېڅکله درواغ نه و ویلي، او په خپله خبره کې ریښتینی و، زما سره یې هېڅکله دهوکه نه ده کړې، ځکه مې بهر منډې کړې او د هغه پیغام مې خواجه نیاز ته ورساوه، خواجه نیاز له ښاره بهر د خلکو سره کښناستو، هلته یې خبرې کولې، لمونځونه یې کول، څه به یې لوستل او د هغوی تر غوږونو به یې تازه خبرونه رسول، خو د خواجه نیاز په مخ اضطراب څرګند شو، سترګې یې په تشویشي ډول وڅرخیدې، لاسونه یې اسمان ته پورته کړه او په څه ویلو یې پیل وکړ:
ستا ښېنه غواړو الله! ستا مرسته غواړو.
بیرته راوګرځېد او خلکو ته یې د خپل ژوند د تجربو خبرې پیل کړې، هغه به موږ ته ویل ناشونې ده چې خطرناکې پېښې په وېشلو او ټوټه ټوټه کولو حل شي، دا ډول پېښې منځنی حل هم نه لري، بریالی هېڅکله هم مات شوي ته اصیل څیز نه ورکوي، بلکه ټوټې ټوټې شیان او خځلې ورکوي، او زموږ بې وزله ملت، د ترکستان ملت محاصره دی، موږ په زهرو لړلو نیزو، توپونو او اور مات کړو، د دې هر څه لمسون له خورا لیرې ځایه کېږي، زه په نړۍ کې د صلیبیت داعیان پیژنم، دوی زموږ د کمزورۍ او سپکاوي فرصت غنیمت ګڼي او زموږ په شا او خوا راټولېږي، ملي او سیمه ایزې نعرې پورته کوي، دوی هر هغه څه غواړي چې موږ مسلمانان نېشت شو، ایا تاسې په دې پوهیږئ؟
له همدې کبله دوی خپل فوځ او پولیس د دې لپاره بې واده ساتي چې زموږ پېغلې د دوی سره واده ته اړ کړي، که داسې نه وای نو د دوی سره د ښځو ستونځه نه شته، بلکه دوی د اصولو او ارزښتونو د منځه وړل غواړي، او دا یوازینې هغه څه دي چې د کلونو کلونو راهیسې یې زموږ خپلواکي او ازادي ساتلې ده.

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندي امير پوهېده چې پايله يې مرګ دی، مورږ د مرګ کلمه څومره په اسانۍ سره وايو، يا يې په پانو ليکو بې له دې چې زمورږ په زړونو د مرګ د ويرې ويجاړوونکي غبرګونونه اغېز وکړي، زمورږ امير د مرګ په درشل ولاړ و، دا کوم اسانه کار نه دی، کله چې سړی مري نو تر شا نيمګړي ښايسته خوبونه پرېږدي، د مينې د هغه مست او ژوندي پسرلي سره خدای پامانې کوي چې لا مړاوی شوی نه وي، کله چې انسان مري د خپل کوچني مستي کوونکي اولاد په سترګو کې ګوري او د هغه په وړو وړو سترګو کې خوږې شعري قصېدې لولي، هغه سړيو او مېرمنو ته ګوري چې ده ورسره مينه کړې او بيا دا تصور کوي چې يوې داسې لرې تياره کندې ته به ورځي چې نه په کې حس شته او نه څه خبرې.

هلته به د اورږدې مودې لپاره پاتې کيږي، کيدای شي چې زرګونه کلونه وي، په قبر کې به بې سيکه او ناتوانه پروت وي، نړۍ لړزوونکې پېښې به د هغه سره نژدې لمبې وهي؛ خو هغه به په هېڅ کې هم ګډون نه شي کولای، کوچنيان به خاندي، خوښۍ به مسکۍ وي، ځمکه به زرغونه وي، باغچې به پانې نيسي او باغيان به کورونه پلټي، چټيات به وايي، شکونې به کوي، مسلمانانې به په ودونو مجبوروي، او هغه! هغه امير به د خارو لاندې ناتوانه پروت وي لکه د لرګي د يوې بد بويه ټوټې په څير، ايا مرګ ويروونکی نه دی؟؟

د قومول بندي امير چينايي قوماندان ته يو بيړنی ليک واستاوه، او د هغه څه له کبله يې ښېنه وغوښته چې ځينې صادر شوي، هغه سره يې ژمنه وکړه چې موضوع په اړه به له سره په داسې ډول فکر وکړي چې ګټه هم ولري او دوی وهم ژغورل شي، د قوماندان څخه يې د ليدنې غوښتنه هم وکړه.

چينايي قوماندان په خندان شو او لږه شېبه يې سترګې پټې کړې، د ښکلې اميرې او د واده د يوې سترې شپې په اړه يې فکر کاوه، د هغه خوند فکر يوور چې تر لاسه به يې کړي، هغه مهال قوماندان ته په زړه کې داسې ورتيره شوه چې هر څه يې په واک کې دي، امکان نه لري چې څوک ترې بغاوت وکړي، دا هغه خيالونه دي چې ځواکمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوبمن ته هميشه ورغورځېږي، ولو که د څو شېبو لپاره وي، دا مهال نو بيا ټول بشريت ته د شفقت او خواخوږۍ په سترګه ګوري، د يو ستر قادر او کبرجن د خواخوږۍ په سترګه، چينايي قوماندان امر وکړ:

امير راولئ! چې وګورو څه غواړي.

ای بې چاره امیره! راځه، مه خفه کیږه، په لاسو کې پراته زنځیرونه او مخکې وروسته د سپین سترګو بې ادبه چینایانو هغه ډلې درته زیان نه رسوي، چې په خپلو مانیو د کبر او غرور له کبله خپلې زیږې پوزې پورته پورته وړي.

درځه د قومول امیره! سترګې پټې کړه، څو د سپکاوي او تکبر ننبې ونه ګورې، په پوره احتیاط روان اوسه، غوږونه دې د پوچو خبرو په وړاندې کانه کړه او سترګې دې د هغه نظرونو څخه پټې کړه، چې ستا د غم له کبله په کې خوند ښکاري او په پوره حماقت سره درګوري.

سبا مو په خبر قوماندانه!

ښه راغلاست امیره!

امیر ځورند سر کښناست، ټول غلي ناست وو، تر دې چې قوماندان خپلو ډېرو کسانو ته د وتلو امر وکړ، کله چې خونه خالي شوه ترکستاني امیر چینایي قوماندان ته ورنژدې شو او غلي يې ورته وویل :

دا ډول کارونه په تشدد او سختۍ نه حل کیږي.

چینایي قوماندان وویل:

تاته مې وخت درکړ خو له دې وروسته ما بله لار نه درلوده او تا په خپله ستا د لور سره زما واده رد کړ.

ګرانه قوماندانه! کولای شو چې دغه کار په نرمۍ او اسانۍ سره حل کړو.

په څه ډول؟

زما سره یو نظر دی.

څه نظر؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر قوماندان ته خپل نظر وړاندې کړ، او هغه دا چې قوماندان به امیر خوشې کوي، څو وکولای شي د شرعي علماو سره غونډه وکړي او په دې اړه ورسره بحث وکړي، شونې ده چې له هغوی څخه داسې دیني فتوی تر لاسه کړي، چې دا ډول واده مباح بولي، د همدې فتوی لپاره د پخوانیو کتابونو د خیټو څخه دلایل راوباسي، کله چې د علماو په لاسلیکونو مهر شوې دا ډول فتوی په تر لاسه کولو بریالی شي؛ نو ستونزه حل ده، خاموشي خپره شوه او ټول په خوشحالۍ او نیکمرغۍ کې ډوب شول.

چینایي قوماندان په خندان شو، په بریتونو یې لوبې پیل کړې او د ځان سره وګونیده:

فکر کوم مورږ وخت تر بله سره نژدې کېږو، او زمورږ تر منځ فاصله کمېږي، که ریښتیا ووایم، زه کولای شم تا د خپل امارت په چوکۍ پاتې کړم، مشرتابه زما خبره اوري.

قوماندان داسې په زوره زوره خندا ګانې پیل کړې، چې امیر یې وویرولو، امیر چینایي قوماندان ته وویل:

بې شکه چې ته نېکمرغه او خوښ یې قوماندانه.

امیره! ټوله نیکمرغي او خوښي خو هغه مهال ده، چې زه تصور کوم امیرښه زما په غېږ کې ده، او له هغې مې خورا ښکلي او ښایسته اولادونه شوي، نژدې وي چې له خوښۍ لیونی شم، ژر ده چې مورږ به یوه نیکمرغه کورنۍ شو، بیا به کوم غالب او مغلوب نه وي.

د انسانیت او وروروليۍ تر پردو لاندې پټه دغه احمقانه فلسفه زما لپاره تر ټولو زیاته مبغوضه او د کرکې وړ ده، زما لور او د هغه په غېږ کې! څومره سپکوونکې ده!! دا زه له همدې کبله کرکه او زړه بداوی احساسوم او هغه مسکینه! د هغې مسکینې په څه حال وي کله چې د دې حیوان په پنجو کې پریوځي، د هغې په نرمو غوږونو کې خپلې شډلې غزلې ور وځځوي، زما لور به د دې وحشي سره ناسته ولاړه کوي؟؟؟ څه ډول؟؟ پوهېږم چې انسان یوازې غوښه، وینه او رنګ نه دی، انسان فکر او عقیده هم لري، هغه ستر شیان چې انسان پرې ایمان لري، دا ټول هغه څه دي چې زه ورته ګورم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزښت پرې لګوم او بيا يې په اساس مينه او يا کرکه کوم، فکر دی چې د غوښې او هډوکو ډېرې ته معنی، مقبوليت او رونټيا ورکوي، فکر په تنه راخپريږي، کالي ور اغوندي، داسې يې جوړوي چې په زړه پورې خندا وکړي، د مينه ناک په څير خبرې وکړې او انسان ورځخه جوړ کړي.

قوماندان وښويد:

امیره! ایا باور لری چې د چينايي او ترکستاني تر منځ توپير شته؟؟

هو! په ټوله معنی.

قوماندان امير ته په حيرانتيا وکتل او ورته يې وويل:

دا څه وايې؟

چينايي ګټلې ده .

قوماندان په خندا شو او بيا يې وويل:

دا خو څرګنده خبره ده، مورږ همېشه بريمن يو، دا کار زمورږ تر لرغوني تاريخ پورې غزېدلی دی.

امير ځواب ورکړ:

د افيونو تر جګړې[1] او له هغې هم وړاندې.

د قوماندان د مخ رنګ بدل شو، د امير په اشاره پوه شو او زياته يې کړه:

استعماري لوړوالی زمورږ د شخصيت په پناه کولو نه دی توانيدلی.

تر لږه شيبه چوپتيا وروسته چينايي قوماندان وويل:

عالمان وايي چې مورږ د لوړو صفتونو درلودونکی ملت يو.

څه ډول؟

---

[1]-د افيونو جګړې د نولسمې ميلادي پيړۍ په منځنيو لسيزو کې شوې چې يو لوری يې چين او بل لوری يې انګلستان، فرانسه، امريکا او روسيه وه، په دې جګړو کې لسګونه زره چينايان مړه او ټپيان شوي او جګړه د چين په ماتې پای ته رسيدلی. پښتو ژباړن

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان د امیر په لور راتاو شو او بیا یې په بشپړې پاملرنې سره تشریح پیل کړه چې د وراثت علماو ثابته کړی، د بیلګې په توګه که یو چینایي اروپایۍ میرمنه په نکاح کړي نو زامن یې چینایي صفات خپلوي، او دا له دې کبله چې د چینایانو د بدن په حجرو کې د نسب موروثي صفات قوي او ځواکمن دي.

امیر په حیرانتیا سره ځواب ورکړ.

د نسب موروثي صفات څه دي؟

نه پوهیږم امیره! خو هغوی همداسې وایي.

ای الله ! بیا نو ولی تاسې خپلې لونې او کوچنیان پلورل.

دا د بدمرغۍ او بې وزلۍ ورځې وې، ماته دا غمجنې ورځې مه را یادوه.

د چینایي قوماندان د مخ رنګ یوناڅاپي تور شو، په زیړ مخ یې د کرکې او بدلون نښانې راڅرګندې شوې، پاڅید او په وړه خونه کې یې قدم وهل پیل کړل، د شرابو یو جام یې راپورته کړ، هیجاني غږپونه یې ورڅخه پیل کړل، په خپل ځان دروند شو، په داسې حال کې چې د خبرو او لهجې سره یې غوسه ګډه وه وویل :

هغه مې څو کاله ولټوله، خور مې.

په جګړه کې ورکه شوې وه؟

یو چا د افیونو په جنګ کې تښتولې وه، د ځینې احمقانو ګمانونه د منلو وړ نه دي، دوی وایي هغه مې مور له دې امله پلورلې وه، چې مورې مارغه کړي، دا درواغ دي، درواغ دي، درواغ دي.

امیر هم پاڅېد او ویې ویل :

مه خفه کېږه قوماندانه! زه چې کله د شریعت د علماو سره وګورم، تاته به داسې خبرونه راوړم چې خوشحاله دی کړي، اوس ماته د تګ اجازه کوې؟

د چینایي قوماندان مخ بېرته وځلېد، جام یې یو خوا ته وغورځولو، او ویې ویل:

د قومول امیره! کولای شی چې خپلواک ولاړ شی، د واده په شپه به بیا ډېر شراب وڅښو، بیا نڅا کوو، سندرې به وایو او د ښځو سره به اړخونه لګوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وبه ګورو چې جنسیتونه لوړ صفات لري، ما په ختیځ او لویدیځ کې جګړې کړي او زه د تل لپاره غالب شوی یم، مرګ یو اسانه کار دی، چې ما یې په اړه کله هم فکر نه دی کړی، ځکه تري وېرېږم نه، د مرګ سره له زر کرتو زیات مخ شوی یم، خو دا دی اوس هم جنګېږم، بري ورم، او په قومول حکومت کوم، زما ټوله نېکمرغي په دې کې ده چې بریالی اوسم، له دې پرته بل هېڅ ته نه ګورم، خو تاسې په جنت او اور کې ډېر زیات فکر کوئ.

ځکه چې جنت او اور حقیقت دی قوماندانه!

څه ډول؟

تا دا اوس په لاس کې ډک جام نیولی.

هو

ښه نو هغه خوشحالي چرته ده چې دغه جام یې پنځوي؟

خوشحالي؟

هو، خوشحالي چرته ده قوماندانه؟

خوشحالي خو څه ماده نه ده، ما په دې اړه په خپلو غوره کتابونو کې هېڅ نه دي لوستي، هغوی د خوند او خوشحالۍ په اړه هېڅ نه دي ویلي، ځکه چې دا ماده نه ده.

ته خو یې بیا هم احساسوی!

هو! او که چرته داسې نه وای نو ما به شراب نه وو څښلې.

نو معنی دا ده چې خوشحالي شته؟

بالکل امیره .

ښه نو زه غواړم چې لاس پرې ولګوم.

نه ته، او نه زه کولای شو په هغې لاس ولګوو.

امیر وګونېده.

او ستر خوند او خوشحالي دالله په جنت کې ده قوماندانه! چې زه یې بې له جامه څخه احساسوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

امیر په هغه ډول راستون نه شو، په کوم ډول چې تللی و، ما د هغه په مخ کې د یو بادشاه سترګې نه لېدلې، هغه اوس تر ټولو ښه کالي اغوندي، ساتونکي او سرتېري ورځخه چاپېر دي، د مانۍ دروازې پرانیستې پرتې دي، د ساتونکو او خادمانو زرین لباس په عقل منګولې لګوي، خو زما د بادار زړه مات دی..... ای خدایه!

زما خواته رانژدې شو او غلي غلي یې وویل:

ای مصطفی! دا څه معنا لري چې یو سړی دې امیر وي؟

زه یې د پوښتنې په مطلب پوه نه شوم، دوه زړی شوم، ژبې مې نه شول کولای وښوځیږي، په تشویش ناک غږ د مار په څېر وشنید:

وایه کنه احمقه!

په بنده بنده ژبه مې په ګونیدلي اواز وویل:

دا چې اطاعت دې کېږي، شا او خوا دی دا ټول برم او عظمت وي.

ترخه خندا یې وکړه او ویې ویل:

امیر هغه خپلواک انسان دی، چې له ځانه راضي وي.

هغه چې زما ځواب وانه ورېد، په تاسف سره یې وویل:

ښه نو ازادي چرته ده؟ او بیا به زه له خپل ځانه څنګه راضي شم چې وینم دښمن په ځمکه کې په فساد لګیا دی، او کوښښ کوي چې زمونږ عزت په خاورو کې ولړي؟ ای مصطفی! زمونږ دین زمونږ عزت او شرف دی.

بیا یې هغه لرې غونډیو ته په لاس اشاره وکړه چې د ډېر لرې والې له کبله ما نه شول کولای سمې یې ووینم، او ویې ویل:

هلته په غونډیو کې د اتلانو شپنو یوه ډله اوسیږي، دښمن ونه شول کولای چې په هغوی غالب شي، د هغوی ښځې یې په زور په نکاح نه شوې کړای، هغوی د بزو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپدې څښي، وړې اوبي، يوائې د يو الله عبادت کوي، له الله پرته له بل هېڅا وېره نه لري، ايا پوهېږې؟ دوی سره له دې چې تاجونه يې په سر نه شته بيا هم بادشاهان دي، د هغوی څومره ارمان جن يم مصطفی!

ما په بشپړ باور وويل:

صيب! هغه خلک چې ته يې په اړه غږېږې ستا رعيت دی.

غلامان رعيت نه لري مصطفی! غلامان غېر له سپکاوي او ځنځيرونو بل څه نه پېژني.

امير مانۍ ته غمجن او خواشينی ننوت، د کورنۍ غړي يې په شا او خوا راټول شول، له هغې وروسته ورته له هر لورې د علماو او د قوم د متنفذينو راتګ پيل شو، د شپې هغه تاريخي ناسته او غونډه تر سره شوه چې هېڅکله به هېره نه شي، د هغوی سره خواجه نياز حاجي هم و، غټ غټ سړي ټيټ سرونه ناست وه، په هغوی پيکه والی او غم خپور و، امير وويل:

ای خلکو! بايد هغه ځای ته وروګرځو له کومه چې راغلي يو.

خواجه نياز وپوښتل:

څه ډول؟

امير ځواب ورکړ:

دا چې د اميرانو او مشرانو څادرونه لرې کړو، او بېرته د اوښانو او ګډو شپانه شو، بيا له سره جګړه پيل کړو، که مړه شو، نو دا به د شرف وروستی حد وي، که بريالي او ژوندي پاتې شو، په داسې حال کې چې ريښتيني اميران به يو، کولای شو خلکو ته ووايو ماتې خوړلی امير نه وي، هغه بايد حکومت ونه کړي، د ماتې خوړلو واکمني زما په وړاندې په خپل ځان د ملنډو وهلو په څېر ده، زه امير يم خو په ما باندې چينايي قوماندان امر کوي، ايا همدا په خپله ماتې، ناکامي او بې وسي نه ده؟

نياز حاجي کوښښ وکړ د مانۍ پر افق د غم خپرې وريځې خورې کړي، په لوړ اواز يې غږ کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیره! مشرانو! مورِ باید د چینایي قوماندان سره د هغه په فکر کې موافقه وکړو.
ټول را وپاړېدل او وغړمبېدل، په هغوی کې مخالفت، کرکه او سخته ګډوډي پیل شوه، خو امیر مسک شو او په ارامۍ سره یې وویل:
زه د خواجه نیاز سره موافق یم، واده به زما په مانۍ کې وي، چینایي قوماندان به زما د ګرانې لور سره واده کوي، په همدې سره به د قومول د ملت فدیه ورکوو، او له یو داسې قتل عامه به یې ساتو چې هر څه له منځه وړي.
یو عالم چیغې کړې:
الله ...
امیر ځواب ورکړ:
الله زمورِ سره دی، او مورِ به نه سپکوي.
عالم بیا وویل:
څنګه به زمورِ سره وي، چې مورِ د هغه شریعت تر پښو لاندې کوو؟
ګونډیدا او پسپسکې پیل شوی، ناستو خلکو په ټیټو غږونو بحث شروع کړ، هر یو امیر ته غوسه و، بېا به خواجه نیاز ته ورتلل، له شونډو پرته چې خوځیدې، لاسونو چې اشارې یې کولې او سترګو چې په حیرانۍ او احتیاط سره اوړېدې را اوړېدې نور هېڅ نه لیدل کېدل.
سبا چینایي قوماندان ته یو لیک واستول شو، چې په کې لېکل شوي و: امیر د قوماندان سره د خپلې لور په واده رضا شو، واده به د قومول په هغه مشهوره مانۍ کې وي، چې د قومول امیر په کې اوسېږي، ټولو چینایي مشرانو، ظابطانو او لویانو ته بلنه ده.
نژدې وه چې چینایي قوماندان له خوشحالۍ لیونی شي، دیني نېوکه له نظره وغورځول شوه، او دا ځل د امیر او مسلمانو علماو پر ضد په قومول کې د غوسې او قهر څپه راپورته شوه، د پاړېدلو خلکو وړې وړې ډلې په خوځښت راغلې، چې د علماو د فتوی او امیر د تسلیمۍ مخالفت یې څرګندولو، ځینو کوښښ وکړ چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مانۍ په ډېرو وولي، اشغالګر لښکر د بغاوت د پراخېدو او انقلاب د پیل له وېرې نیت وکړ چې د دې پاڅون د منځه وړلو لپاره له سختۍ او تشدده کار واخلي، مګر زمونږ د امیر شرطونو پر چینایي قوماندان ټینګار کولو، چې هېڅ یو باغي ته به ضرر نه رسوي، څو ټول کارونه په امنیت کې پای ته ورسیږي او خلک واقعیت ته غاړه کېږدي.

خلک د وعدې سره سم په مانۍ کې راټول شول، او قومول یوې تورې درندې شپې په خپله غېږه کې راونغښت، د سړیو او عزتمندو په زړونو خورا سخته وه او نژدې وه چې په دې شپه په مانۍ کې هېښوونکې پېښه رامنځ ته شي، دا مهال امیره خپل پلار ته راغله او ورته یې وویل:

پلاره! هېڅکله به ورسره واده ونه کړم، څنګه ستا اطاعت وکړم، او د الله نافرماني وکړم؟ الله ستا او له ما زیات عزتمند دی.

الله همدا غواړي لوري.

الله له خبر پرته بل هېڅ نه غواړي .

شاید په هغه څه کې چې مونږ وړاندې کړي خبر وي.

لور یې په ژړا ژړا کې وویل:

اوس زه له تا بې زاره یم، له بادشاهۍ بې زاره یم، ما پرېږده چې ځم.

هغه یې په زرینو ویښتو لاس ورټېر کړ، ویې نازوله او ویې ویل:

د لیوانو په منځ کې به څه ډول سفر وکړې؟

دننه یې منډه کړه، او د ژړا اواز یې د زړونو رګونه غوڅول، ځان یې په یوه وړه خونه کې بند کړ، د مور په بیا بیا ټینګار یې هم دروازه نه پرانیستله، مور یې د دروازې له یو سوري وروکتل، د لور په لاس کې یې خنجر دی، مخ یې اسمان ته نیولې لکه لمونځ چې کوي، او له الله د بښنې دعا غواړي، مور یې وخت ضایع نه کړ، امیر ته یې ورمنډه کړه او له هر څه یې خبر کړ، هغه په چالاکۍ سره د کوټې دروازه خلاصه کړه او وړاندې تر دې چې خنجر په خپله سینه کې ننباسي امیره یې ونیوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

* * *

د چينايي قوماندان کاروان راورسيد، فوځي ساز او سرود ، په اور مستي کوونکي، او ځينې سيمه ايزې چينايي نڅاګرې هم ورسره ملګرې وې، د قومول بې وزله اوسيدونکي د ښار له زړه شيبه په شيبه لرې کېدل، د ونو لاندې يې په پټه الله ته سجدې لګولې، او يا يې د ويالو په غاړو دعاوې لوستلې، ځينو صوفيانو په پخوانيو مزارونو، او زړو مسجدونو کې، چې لا يې شمعې او څراغونه مړه وه، خپلې ږيرې په اوښکو لمدولې، زه د امير د مانۍ ځلا او چمتوالي ته حيران وم، امير د غرونو د سړيو يوه ځانګړې ډله لري، چې په مهمو مناسباتو کې يې رابلي، څو شاهي کاروان پوره کړي، او لکه چې ښکاري ښايست او ښکلا يې نوره هم زياته کړي، امير وېره درلوده چې کوم څوک څه غلطي او داسې حماقت ونه کړي چې خوشحالي په يو ثابت ناورين بدله کړي، له همدې کبله يې د مانۍ په داخل او بهر هر ځای کې د غرونو سړي وېښلي او ګمارلي وو، هغوی ته يې کلک اوامر ورکړي وو، چې هېڅاته هم د ننوتلو يا وتلو اجازه ورنه کړي، هر خوځښت او نظم په سختۍ سره مراعات کړي.

چينايي قوماندان د چينايي او ترکستاني قوم د پخوانۍ ملګرتيا په سلامتيا جام پورته کړ، څښل يې او څښل يې .....تردې چې نژدې وه د نشې له کبله راپريوځي ، په وينا يې پيل وکړ :

کله چې د پخوانيو تقاليدو او د هغې له نفوذه خلاص شو، داسې احساس کوو، چې مورږ د نوې زمانې سړي شوو، عصري سړی د خپل ځان خدای دی، اسمان پرې واکمني نه کوي، او نه يې ناڅرګند قوت وېرولای شي، زما مور به ماته ويل:

دا کار مه کوه! دا رب خفه کوي.

خو ما به د هغې په مخ ورچېغې کړې :

دا رب چېرى دى؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې بې چارګۍ به اوښکې تويولې، او په خپل لاس به يې اسمان ، يا يو لوري او يا يو مسخه شوي بوت ته اشاره کوله، ما به خندل او هغه څه به مې کول چې زړه مې راته ويل ، هغې ماته په حيرانتيا سره کتل ، لکه چې ما کوم غټ جرم کړی وي ....ها ....ها .....ها....ها .....

چې خور مې وتښتول شوه مور مې هم په داسې حال کې مړه شوه، چې خپلې سينې پورې يې يو وړوکی بوت نيولی و، او کله مې چې مور مړه شوه د کور ټول بوتان مې د ډبرو لږو ووړو په بدل کې وپلورل .....ها.....ها... ای ترکستاني دوستانو، راځئ چې د ټولو پخوانيو بد بويه اصولو د منځه وړلو په نوم يې وځښو، برم زموږ لپاره دی، د انسان لپاره.

خواجه نياز نا کراره شو، د يو عالم مخ هم تک سور شو، يو سړی ميرګيو ونيو هغه مو بهر وويست، د مانۍ په څنډو کې مو اوازونه واورېدل چې دا ډول غږ يې کولو، الله اکبر ..الله اکبر...دا يې ځلور ځل وويل، په لنډ وخت کې تورې وبرېښېدې، او زاړه توپکونه وچليدل، هغه جګړه ونښتله، چې له هرې خوا ، له پاس کورونو، د ځمکې له منځه، د مانۍ د دېوالونو له پاسه، د غرونو سړيو پيل کړې وه، په لږ وخت کې د چينايي قوماندان، غټو ضابطانو او غټو سړيو جسدونه د مانۍ په دهليزونو کې خپاره پراته وو، ټول چينايان ووژل شول، د قومول په لارو کوڅو کې وېره خپره شوه، ټول خلک له څېرمې راووتل او چينايان يې وژل، خپلې بدمرغه لورګانې يې راوستلې، په زندانونو او د پوليسو په مرکزونو کې بنديان يې ازادول، ځنې ژوندي پاتې چينايان وتښتېدل، ځينو زارۍ کولې، يا يې په ځمکه سجدې کولې، ښښنه يې غوښته، په داسې حال کې چې په الله به يې خپل اسلام او ايمان اعلانولو.

امير د دې منظر په منځ کې د خپلې لور خوا ته ودرېد، خونړي منظر ته يې کتل، په داسې حال کې چې هغه يې په مينه ځان ته رانژدې کوله وويل :

اوس کولای شم ووايم د قومول امير يم.

اميرې په تريخ انداز کې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو هغوی به مو پرېږدي ..

امیر وخندل:

زه به د ټول ژوند لپاره امیر یم، مطلب دا چې زه به خپله وسله ونه غورځوم، او یو ځل ببا به ماتې ونه منم، که چېرې ناکام شوو، نو د جهاد په لار کې به تر مرګه پورې ځو، همدا یوائنی لاره ده چې کولای شم د امیر په څېر ژوند وکړم، په همدې لار کې امیر مړ شم او د الله تعالی سره مسلمان مخ شم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

رنا ټولو خواوو ته وغږېده ، دقومول په څنډو کې د بریالیتوب بیرغونه ورپیدل ، ګاونډیو ولسوالیو ته د (روا غچ) خبرونه ورسېدل، هغه چې بیرغ یې زمور امیر او نوي قوماندان خواجه نیاز حاجي پورته کړی و ، سره له دې چې ما شخصا د خپل دین او هیواد د غچ په څپه کې په سختۍ سره ګډون کړی و ، خو ما داسې احساس کاوه چې ګرمه جګړه لا تر اوسه نه ده پیل شوې، ځکه چینایان به دا کار بې له دې چې زمور شنه ځمکه په وینو رنګ نه کړي په همدې حال پرېنږدي، ما ځان په داسې حال کې وموند چې د مرګ اوژوند په اړه مې فکر کولو ، کله چې د هر شي لپاره پای وي نو بیا ولې د الله سره له ملاقاته وېرېږو ؟ چې د شهیدانو برخلیک جنت دی؛ نو بیا ولې د مرګ په کرونده کې په شجاعت سره له ګډېدو سست شو؟، زمور عالمانو په مسجدونو کې مور ته ویل مور غوره امت یو، چې د خلکو له منځه را ایستل شوي یو، او ما به زمور په منځ کې د چینایانو واکمنۍ ته کتل، داسې احساس به مې کاوه چې مور سپک امت ګرځیدلي یو، یوازې سپکاوی راسره مناسب دی، قدمونه یې کرکجن بند سست کړي دي، کرامت او انسانیت یې یو داسې قوم له منځه وړي چې په الله ایمان نه لري.

دا دې زه تاته راغلې یم.

نجمة اللیل! ته دلته د څه لپاره راغلې؟

ته زما روح او ژوند یې ، ما ولیدې چې چپ او ښي لور ته دې تورې وهلې، او د اتلانو په څیر دې جګړه کوله ، نو ستا مینې ویلې ویلې کړم.

د ځان لپاره بل سړی وګوره، ای نجمة اللیل!

ته هغه څوک یې چې زه یې لټوم مصطفی!

بیا مې تورې شپې او هغه رازونو او یادونو ته وکتل چې په دې شپه کې پټ دي، له ځان سره وګونیدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپه ډېر ډاروونکي رازونه له ځانه سره لري ای نجمة!
نن د دوه میینو ښایسته شپه ده.
ما ته رانژدې شوه، زما یخ لاس یې ونیو او ویې ویل:
زمونږ شاته د مانۍ باغ دی، ښایسته خوشبویي تري راځي.
ما وویل: ما تر پرونه د واده په اړه فکر کاوه؛ ځکه چې کوم ارزښتناک کار مې نه موند چې ویې کړم.
او نن، ای مصطفی حضرته؟
نن د زړه خوښئ په اسمان کې زړوندې دي، د یو ستر جهاد پورې نښتې دي.
جهاد تا د دې نه نه منع کوي چې ما ځان ته نژدې کړې، مورږ کولای شو چې جګړه وکړو او هم اولادونه وزیږوو.
ای نجمة اللیل! شپه زمونږ لپاره چمتو نه ده .
ښه نو بیا کله؟؟
یوازې الله پوهیږي.
ماته یې په دردناک نظر وکتل او په غوسه یې وویل:
تاسې څوک یئ؟ ایا تاسې باور لرئ چې کولای شئ میلیونونه چینایانو ته ماتې ورکړئ؟ پریږده چې واده وکړو او له دې ښاره ولاړ شو.
ما یوه ترخه خندا وکړه، او په داسې حال کې چې د هغې کوچنی ورغوی مې په زوره زور کولو په غوسه مې وویل:
هغه کوم ښار دی چې مورږ ته به په کې ژوند خورږ شي؟ وباء د ختیځ له لورې راتلونکی ده، مرګ د لویدیځ له لورې را روان دی او مورږ حیران یو، زمونږ لپاره مرګ او ژوند بل په هیڅ ځای نه شته مګر په همدې ځای کې.
مخکې تر دې چې مرګ نژدې شي، ته د یو مړ زړه سره ژوند کوې.
زه د جګړې لپاره په وزګار ځان ژوند کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصطفی! جګړه د کوم کار مخه نه نیسي، وګوره! ګلان غټیږي او نمو کوي او حاملې خپل اولاد زیږوي، شپانه د غرونو په لمنو کې سندرې وایي، خلک کري او ریبي، او ته د یو جره راهب په څیر غواړې چې د جګړې او د جګړې په اړه له فکره داسې یوه صومعه جوړه کړې چې ته پکې یوازې وې؟

د هغې خبرې زورورې او اغیزمنې وې، د ریښتیا په ښایست سمبالې وې، له الفاظو یې د تود او پاروونکي ژوند خوشبویي راتله، پام مې شو چې له تندي مې خولې بهیږي ، او داسې احساس مې وکړ چې متشدد اعصاب مې په ورو ورو ر سستیږي، سترګو مې د غرونو شنو لمنو ته کتل چې طلایي سپوږمۍ ښایسته کړي وه، د یخې او خوږې هوا ژور تنفس مې و اخیست، او بیا مې وویل:

زه ستا سره مینه کوم نجمة اللیل.

دا به کله وي؟

له هغه وخته نژدې چې ته یې تصور کوې.

ما یو ډول خوښښت او د اسونو اواز واورید چې منډې وهي، بګۍ کړپارې کوي، ګډ وډ اوازونه راځي، سیوري او جسمونه مې ولیدل چې دلته او هلته خوځیږي، زه پوهیدم چې د وروستیو غټو پیښو د بحث لپاره به یوه ستره غونډه جوړیږي، او هغه څه چې د دې کار د غبرګون په توګه به راڅرګندیږي دومره ستر او ویروونکي وي چې هیڅ اندازه نه لري.

نجمة اللیل اوس ځه.

هغه د شپې په تیاره کې لاړه، د یو نرم خیال په شان روانه وه، او داسې بریښیده چې د ملایکو د وزرونو په څپر خپخپاړې لري، شنې سترګې یې د ملغلرو په څیر ځلیدې، د ژوند ښایست او سیک شیندونکی سپین مخ یې د یوې سپیڅلې مسکا په رنا کې بریښنا کوله، سره له دې چې هغه د مانۍ له یوې جانبي دروازې ولاړه بیا یې هم انځور زما په زړه او روح پورې ځوړند پاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قومول د امیر په مانۍ کې یوه ستره غونډه جوړه شوه، د قوم مشران، عالمان، مفکرین او نظامي قوماندانان ورته راغلي وو، همدا راز د ختیځ ترکستان تابع د نورو ولسوالیو ډېرو خلکو هم په کې ګډون کړی و، د قومول امیر په خبرو پیل وکړ او روښانه یې کړه له هغې جګړې چې تیره ورځ ونښته هېڅ خلاصې نه و، یوازې قومول نه، بلکې د ټول ترکستان ملت په دې نه دی راضي چې اسلامي تعالیم یې تر پښو لاندې شي، چینایي قوماندان له خپلو ټاکلو قوانینو په شا کیدل نه منل، غیر له هغه ټکره چې رامنځته شو بلې بله لاره نه وه، یو شمیر خلک زمونږ اقدام ته د حماقت په سترګه ګوري، ځکه چې مونږ یې د خطرناکو پایلو په اړه فکر نه دی کړی؛ خو ایا له دې پرته له تسلیمۍ سوا بل بدیل و؟

پخوانۍ تسلیمۍ مونږ ته ډېرې بدمرغۍ راوړې دي، د ماتې خوړلي د تنازلاتو هېڅ حدودنه وي، له همدې کبله د یو قوي ګذار اړتیا وه، غیر له دې چې په پایلو کې یې فکر وشي.

یو تن د هغه په خبرو د نیوکې په توګه داسې خبرې وکړې چې ورځخه څرګندیده څه چې پېښ شول یوه ستره تېروتنه وه، ځکه چې د ترکستان سره دومره ځواک نه شته چې د چین له ځواک سره سم وي، اته میلیونه ترکستاني ځوانان نه شي کولای د چین د هغه ملت په وړاندې ودریږي چې شمیر یې له څلور سوه میلیونو څخه اوړي، له همدې امله ممکنه وه چې یو وفد مو لوړ پوړي چینایي حاکم ته استولی وای، او د هغه سره مو د روغې جوړې مذاکرات کړي وو، نو کېدای شول چې هغوی په دې سختۍ کې اساني راوستی وای، او هغه ظالمانه قوانین یې لغوه کړي وای چې زمونږ د دین او برم سره په ټکر کې دي، هغه څه مو چې په جګړه نه شول تر لاسه کوای روا وه چې په سیاست مو تر لاسه کړي وای، یعنی په خبرو او مذاکراتو.

ځینو پخوانیو سیاسیونو چې غونډې ته حاضر شوي وو د دې خبرو پلوي وکړه او داسې وړاندیز یې وکړ چې د ختیځ ترکستان لپاره ټاکل شوي عام چینایي حاکم ته دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه جرګه او هیئت واستول شي خو خواجه نیاز حاجي په لاس اشاره وکړه او په قهر یې وویل:

ای خلکو! که کوم پلاوی مو واستاوه نو تاسې ته به یوازې د هغوی د ذبحې خبر راورسیږي، لکه ګډ چې حلالیږي ، چینایان به مونږ ته هغه څه ونه ښیي چې په قومول کې یې عسکرو ته ورپیښ شول، زما نظر دا دی چې له جګړې پرته بله هیڅ لاره نه شته، که چېرې همداسې پاتې شو، او د بحران لپاره سوله ایز حل لټوو، مونږ په دې ډول خپل وخت ضایع کوو، خو چینایان به هیڅکله هم خپلې وینې هېرې نه کړي، دوی بې له کوم سببه سختي کوي، وژنې کوي او غچ اخلي، نو په دې کې مو څه فکر دی چې دلته یې مونږ یو قوماندان وواژه، په عسکرو او افسرانو مو ورته خاورې واړولې.

خواجه نیاز حاجي یوناڅاپي پاڅید او په لوړ اواز یې غږ کړ:

ما واوریدل چې تاسې د څلور سوه میلیونه چینیانو خبرې کولې، لکه چې تاسې دې غونډې ته د چین د یو هیئت په توګه راغلي یاست نه د سرښیندونکو مسلمانانو د یوې ډلې په توګه، که چېرې تاسې لښکرې د هغوی په شمیر قیاس کوئ نو په خدای قسم، که چېرې لمړنیو مسلمانانو هم ستاسې په څیر فکر کړی وای، نو اسلام به بیا نه و خپور شوی، او نه به په ځمکه کې د الله بیرغ پورته شوی وای، داسې فکر کوم چې تاسې د الله تعالی دا قول نه دې لوستې چې فرمایي: ﴿كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ (البقرة:۲۴۹)، دا چې مونږ د خپل دین په نه احترام خپل مخالف بد ګڼو، نو ای د مسلمانانو ټولګیه! باید قرانکریم خپل امام وګرځوو، همدا د دنیا او اخرت د خیر ضمانت کوي.

په خدای قسم چې دښمنانو پر مونږ حکومت نه دی کړی، او نه زمونږ ورمیږونه په لاس کې ورغلي دي، خو یوازې او یوازې له دې کبله چې مونږ د خپل دین سره نا اشنا یو، او خپل قرآن مو شاته غورځولی دی، زه د الله سره ژمنه کوم خپله وسله به تر هغې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږدم، چې د هغه الله سره مخ شم، او یا د خپل دین او هیواد غچ واخلم، نو د هغه چاچې مور او پلار مسلمانان وي زما پسې دې راځي.
خواجه نیاز حاجي د امیر له مانۍ ووت، د هغه زېرمو په لور ولاړ چرته چې د وژل شویو چینایانو وسلې ایښودل شوی وی، ټول د هغه پسې روان شول.
زه هم د پاریدلې ډلې سره روان وم، خپل روح راته نوې زیږیدلی ښکاریده چې د مایوسۍ په تورو تیارو کې راپورته شوی دی، هیڅا هم د چینایانو په لویو فوځونو کې فکر نه کاوه، هر سړی له بله د دې لپاره مخکې کېده چې وسله تر لاسه او څه ذخیره وموميي، د شمېر زیاتوالی او د چینایانو سره د تجربې د فوقیت په ګډون ټول اعتبارات د جنګیالیو د پښو لاندې وغورځیدل، عاقلانو دا یو ډول لیونتوب ګڼلو، لیوالو او شوقمنو داسې تصور کاوه په ځمکه هېڅ داسې قوت نه شته چې د پاڅونوالو پرمختګ ودروي، او په الله ژورو ایمان درلودونکو داسې انګیرله چې جګړه په هغوی باندې فرض شوی ده، او جګړه باید دوام وموميي، عبرت په وړاندې تګ او د باغیانو او کافرانو سره په مقابله کې دی، بری او ماتې د الله په لاس کې دي او د مرګ څخه داسې یو شی جوړ شو چې هیڅا ورته پاملرنه نه کوله.
شپانه د خپلو کلیوالو سندرو سره له غرونو راکوز شول، بزګران د خپلو شډلو جامو سره په داسې حال کې راغلل چې په لاسونو کې یې زنګ وهلې تورې وې، کلمې یې ویلې او تکبیرونه یې ویل، د مانۍ له لوړ برجه مې وکتل چې ټولې لارې په خلکو ډکې دي، سترګې مې په هغه همیشنیو منارو او ګمبزو ولګیدې چې زمونږ سترو نیکونو جوړې کړې دي، او په دې توګه زمونږ ګران هیواد یو زرین سبا پیل کړ، شنه باغونه او ثابتې ودانۍ یې د همیشه والي او قوت داسې یو انځور و چې الله تعالی یې ساتنه کوله، ژر ژر راښکته شوم، د زینې په اخر کې مې هغه بیا ولیده:
څه غواړې نجمة اللیل؟
په داسې حال کې چې ښایسته اننګې یې په اوښکو لامده شوې وو ویې ویل:
ایا ته هم ځې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لهجې يې درانده غمونه ورکول.
ايا ته فکر کوې چې مصطفی به اسونو ته د خوراک ورکولو او ګډو د څرولو لپاره پاتې شي؟
ايا ټول ځئ.
هو، د سپکاوي په سيوري کې ژوند هېڅ معنی نه لري.
ماته يې په يو اوږد نظر وکتل او ويې ويل:
زړه مې وايې چې ته به بيرته رانه شې.
که ته په رښتيا ما سره مينه کوې نو زړه به دې په دې کار الوتی و.
د ډېرې زياتې مينې سره وېره هم ملګرې وي.
سر مې وخوځولو او ورته مې وويل:
ويره؟
هو، تاته درواغ نه وايم:
ای زما ګراني حقيقي مينه نه مړه کيږي، او نه ورته ويره رسيږي، که مينه شريفه وي، نو پاتې به شي، برابره ده که مور مرګ په خپله غيږ کې واخستو او که زمور لپاره ژوند ليکل شوی و.
لاس يې اوچت کړ او په مينه يې زما په مټ راکش کړ:
ما تر اوسه د نورو ميرمنو په څير د مينې خوند نه دی څکلی.
هغې زما سترګې ډېرې لرې وشړلې، ما له ځانه سره ويل (هغه شپې چې ما په کې ستا په اړه فکر کاوه ډېرې ښايسته شپې وې، محرومتيا او ځان ساتنې صوفيانه معنا درلوده چې زما زړه به ورته نخيده، آه که ته خبره شې، زړه مې همدا اوس هم په خوشحالۍ ټوپونه وهي، زه پوهيږم چې له مينې ډک يو لوی زړه لرم، او ستا خيال به د جګړې په تکه توره تياره کې هم ځليږي، زه به ستا او له خپل برمه دفاع کوم، برم او عزت د هغې عقيدې يوه برخه ده چې الله يې پر مورږ نعمت کړی، کله چې مورږ راستانه شو واده به وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای نجمة اللیل! خپلې امیرې ته ولاړه شه ، هغه اوس یوازې ده، سړي ووتل، سړي په دې ستره او نه هېرېدونکې ښایسته ورځ کې ووتل نو لازمه ده چې تاسې یې په اړه سندرې ووایئ، د اصولو جګړه ده نجمة اللیل! سړي جوړوي همدوی به ریښتیني او حقیقي سړي ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

هغې زارئ کولې چې د ځان سره يې بوځي، اوښکې يې تويولې چې اجازه ورکړي د سړيو سره د مرګ، سختۍ او اور په لور ولاړه شي خو د قومول امير خپلې لور ته وويل:

ای زما کوچنۍ امیرې! ته پوهېږې چې سړي د دښمن سره د مخامخ کیدلو توان لري او مرګ خوښوي، نو خپلې میرمنې په خیمو کې پریږدي.

سړي له هر لوري راغلل، په هره خوا ولاړل، یرغلګرو د دې سترلښکر په منځ کې خپله لاره ورکه کړه، هغه لښکر چې ختیځ ترکستان یې له یو سره تر بله ټول نیولی و، لښکر سره جلا جلا شو چې دلته او هلته یې امان غوښتلو، روسانو دغه پیښې له نژدې څارلې، د روسانو مشر خپلو پلویانو ته امر وکړ چې د ختیځ ترکستان انقلابیانو ته د مرستې لاس ور اوږد کړي، یو پلاوی یې خواجه نیاز ته واستاوه او هغه ته یې د جنګي مرستې وړاندیز وکړ، نیاز د خپلو ملګرو سره په دې اړه څیړنې او خبرې پیل کړې، په پای کې نیاز خپلو جنګي قوماندانانو ته وویل:

زه پوهیږم چې روسیه څه غواړي ؟ زمونږ لپاره خپلواکي نه غواړي، له پخوا په دې لټه کې دي چې زمونږ په هیواد کې خپلې پښې ټینګې کړي، او دا کار زمونږ د شتمنیو د تر لاسه کولو په طمه کې کوي.

یو تن وویل:

ولې مونږ د روسانو سره ایتلاف نه کوم چې چین له منځه یوسو؟

که مونږ په خپله د خپلې ځمکې د ازادولو توان نه لرو نو بیا د خپلوواکۍ مستحق نه یو.

دښمن مو سخت زړی او جګړه مار دی، نو که مونږ خپله د شیطان سره ایتلاف وکړو، نوهم به د ظلم مخه نیول شوې وي، او هم به مو څوک ملامتولای نه شي.

نیاز وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ انتظار وکړه ملګريه! روسيه يو بل دښمن دی، هغه په داسې وخت کې د مرستې په اړه فکر وکړ، چې ويې ليدل مورږ په خپله بريالي کيږو، اوس نو هغه په ارزانه او نژدې لارو خپله موخه تر لاسه کوي، ای خلکو! کفر يو ملت دی، تر ټولو ستر ايتلاف هغه دی چې زمورږ ملت د ختيځ څخه تر لويديځ او شمال څخه تر جنوب پورې په کې راټول شي، دا ايتلاف به يوازې او يوازې د الله تر سيوري لاندې وي ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ﴾ (الممتحنة: ١) د الله کلام دا ډول وينا کړې ده .

د روسي هيئت سره په وروستۍ ناسته کې نياز وويل:

زمورږ په اړه ستاسې له نيک نيته مننه کوو، خو مورږ به د دښمن سره يوازې جګړه کوو.

د پلاوي مشر وويل:

تاسې به تر اوږدې مودې ټينګ نه شئ، زمورږ سره باوري معلومات دي چې د لويديځ په وروستۍ څنډه کې د چينايانو په پلازمينه کې ستر فوځونه په خوځښت راغلي څو ستاسې انقلاب له منځه يوسي.

نياز په غوڅه توګه وويل:

مورږ ستاسې ملګرتيا ته ښه راغلاست وايو، خو ستاسې د مشروطې مرستې څخه معذت غواړو، زمورږ خلکو پريکړه کړې چې ستاسې لښکر، تجربه کارانو او تجارانو ته به زمورږ په هيواد کې د دېره کېدو اجازه نه ورکول کيږي، اوس ته پوهيږې چې دا کار زما په لاس کې نه دی، دا يو راپاريدلی ملت دی چې خپله نقشه په خپله جوړوي.

انقلاب په خپله لار روان و، د نياز خلک په هر ځای کې خپاره شول، د مستبدو سړيو د ګوزارونو لاندې د چينايانو کلاوې راونړيدې، په ختيځ ترکستان د چين واکمني سسته شوه، او چين په وژونکي حيرانتيا کې وغورځيد، چين له روسيې څخه د مرستې غوښتنه وکړه، روس په دې شرط موافقه وکړه چې د چين او د روسيې تر منځ به داسې معاهده کيږي چې يو شرط به يې دا هم وي چې روسيه حق لري په ترکستان کې سوداګريزې نمايندګۍ جوړې کړي، او هر هغه څوک چې د روسيې تابعيت لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای شي په دې هیواد کې وګرځیږي، همدا راز سیمه ایز واکمنان نه شي کولای د روس د وارداتو تحقیقات وکړي.

جګړه نوره هم سخته شوه، مورږ به په غرونو ګرځېدو، په ویالو او څر ځایونو کې مو مزلونه کول، روسان به مو لیدل چې وسله ورسره ده او د چینایي حاکم سره د سړیو او وسلې په برخه کې مرسته کوي، لیدل مو چې د چینایانو تر واک لاندې ښارونه له روسانو ډک شول، هغه روسان چې په خپله ګټه تبلیغات به یې کول، سترو دولتي کسانو ته به یې رشوتونه ورکول، او د هغه خواجه نیاز له منځه وړلو ته به یې هڅول او لمسول چې پرون یې غوښتل ایتلاف ورسره وکړي.

تر دې زیات لا دا چې روسانو به ځینې طبقې خلک په ځینو نورو لمسول او د هغوی په منځ کې به یې فتنه او نښتې رامنځته کولې، له بلې خوا وسلې وکولای شول چې د چینایانو قوت او ځواک پیاوړی کړي، لکه څرنګه چې فکري تخریب وکولای شول قوي سپک کړي، او د ستر ملي یووالي جوړښتونه او اړیکې وشکوي، دا مهال مورږ خونړیو جګړو ته ننوتو چې زرګونه سړي یې قرباني شول، مورږ له څو ستړیو میاشتو وروسته ځانونه وسلې، مال او خوراک ته اړتیا ولیده، له بلې خوا باید ټپونه هم درمل کړو او د روسي او چینایي ډاروونکي فشار له کبله ارام هم وکړو، ځکه نو غرونو ته مو په شاتګ وکړ.

چینایي حاکم وکولای شول چې له نوي سره خپله واکمني کلکه کړي، په داسې حال کې چې مورږ بشپړ بریالیتوب ته خورا نژدې شوي وو، د غرونو په ناوونو، غارونو او څنډو کې خواجه نیاز زمورږ په منځ کې ګرځېدو او ویل به یې:

ای خلکو! جګړه سیالي ده، یوه ورځ به ستا وي خو بله ورځ به ستا د دښمن، او مورږ د الله سره ژمنه کړې چې تر هغې به نه تسلمیږو چې یا بریالي شو او یا شهیدان.

په خپلو قوي او اغیزناکو سترګو به یې هغو وریځو ته کتل چې د غرونو لوړې څوکې به یې لکه د تاجونو په څیر پوښلې وې، خپل نظر به یې په پراخو څرځایونو ګرځولو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه ورځې خوبونه به يې ليدل چې زمونږ سړي هر هغه شر او خطر له منځه يوسي چې زمونږ پاکه ځمکه يې ناولې کړې ده او په خندا به يې ويل:
دا دې روسانو ته ګورئ څوک چې تيره ورځ زمونږ د مرستې لپاره راغلي وو اوس د مرستې لاس زمونږ دښمن ته ور اوږدوي، ايا باور نه کوئ چې نن ورځ هغوی زمونږ د مصيبت سبب دي؟
بيا به خواجه نياز په خندا خندا خپلې ځينې خاطرې ويلې:
ای خلکو! مه خفه کيږئ، له پخوا راهيسې کليسا ستاسو د منځه وړلو کوښښ کوي، روسيه يې زمونږ په اسلامي هيوادونو د برید لپاره لمسوله، ځکه کليسې دا نه وه هير کړي چې زمونږ پياوړو جنګياليو د ترکيې مرسته کړې وه، او په صليبي جنګونو کې د اسلامي نړۍ مرستندوی وو، ای اتلانو! زمونږ هيواد ماضي لري، تاريخ لري او يو ستر تمدن او کلتور لري، زمونږ ځمکه کې ډېرې شتنمۍ دي.
له زرو زيات سببونه شته چې هغوی يې زمونږ طامعين ګرځولي، او تر ټولو مهم دا دی چې مونږ مسلمانان يو.

***

په غرونو کې څو سختې مياشتې پاتې شو، هلته هم د تمرين او د پيښو له څاره غلي نه کښاستو، د چريکي جګړې مو تنظيمولې او کمينونه مو نيول، وروسته له دې چې د يو ستر برید لپاره چمتو شو، خواجه نياز راوغوښتلو، له مورږ يې وغوښتل چې پټ شو، په هيواد کې خپاره شو او خبرونه راټول کړو، د دښمن احوال او د هغوی په نظام کې د کمزورۍ نقطې وڅېړو، د ټولو له منځه يې ماته د شرف تمغه راپه غاړه کړه او راته يې وويل:
ای مصطفی حضرت مراده! ته د هميشه لپاره د يو ستر سرتيري په څير وې، د دې تمغې په درکولو سره زه يوازې خپله هغه ستاينه څرګندوم چې زما زړه يې ډک کړی دی، او هيله لرم چې تاسې به ژر راستانه شئ، زمونږ سره ډېر وخت نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورِ په بیلا بیلو خواوو پټ ولاړو ، غمژن قومول په تیارو پوښلی و، ځکه هغوی په ډېر لږ شک هم خلک اعدامول، او د کاشغر اوسیدونکو نه شول کولای چې د خپلو اتلانو سره وګوري ، ځکه چې هغوی خو یا پټ شوي و، یا غرونو ته تښتیدلي، یا ځینو د چینایي حاکم تائید کاوه، یا د روسي متخصصینو سره ګرځېدل، د یو انسان لپاره ګرانه ده چې د زیات تشدد او هغو مستبدینو تر منځه چې رحم نه لري د حقایقو تر منځ توپیر وکړي، په اورومچي کې د شیانو نښانې بدلې شوې، ماته داسې بریښیدل چې غیر له چینایانو او روسانو نور مخونه نه وینم، شیطاني لښکرې سرونه نښوځوي، سترګې کږوي او غوږونه د شور نه ډکوي.

په دې ډول له یو ځایه بل ته او له یو نباره بل ته تلم، تر دې چې قومول ته راستون شوم، په تور او غمجن ځان مې د نجمة اللیل لټون پیل کړ، ای زما جادوګرې محبوبې چرته یې ؟ زړه مې له دردونو ډک دی، داسې احساس کوم چې د هغې تمغې وړ نه یم چې قوماندان مې یوه ورځ په سینه راځړولې وه، په داسې حال کې د تمغو هېڅ ارزښت نه شته، چې دښمن ځي راځي او د هیواد د زامنو بدنونه په قمچینو لولپه کوي، یا یې زندانونو ته وړي او یا یې د غرغرې په لرګیو راځوړندوي، په مرۍ کې د غرغرې پرې احساسوم، او ستونې مې د مرګ له تریخوالي ډک دی، خو له دې سره سره مې د نجمة اللیل لټون کاوه، په قومول کې د امیر مانۍ ته ولاړم، د تېرو یادونو مانۍ، د قهرجنې مینې مانۍ، د عاطفي او بغاوت مانۍ، د جذابو وعدو مانۍ، مانۍ راته د یوې پخوانۍ ارزښتانکې ودانۍ په څیر څرګنده شوه، چې له پخوانیو په مېراث پاتې وي، لوبې او دنګې ونې یې د کلونو تېرېدلو رانسکورې کړي، او زړې شوې وې، هر شی زړېږي او ناروغه کیږي، او بیا اوښکې او غمونه پیدا کوي.

ای مورکۍ! نجمة اللیل دې لیدلې؟

چې ومې پوښتله، زړې ښځې سر راپورته کړ، په کمزورو سترګو یې راته وکتل او ویې ویل.

زه دلته له سلو کلونو راهیسې ژوند کوم خو دا نوم مې کله هم نه دې اوربدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په امسا يې تکيه کړې وه، څو قدمه وړاندې لاړه ، او بيرته راستنه شوه، ودريدله، سترګې يې د لمر په رڼا کې سرې شوې وې، په لړزيدلي لاس يې اشاره وکړه او ويې ويل:

ته په دې ښار کې نا اشنا يې ؟

نه زه دهمدې ځای يم.

له سترګو يې اوښکې راتلې شوې او ويې ويل:

ګمان مې وکړ چې ته له غرونو راغلی يې، زه د خپلو څلورو اولادونو په لټه کې يم، هغوی ولاړل او بېرته راستانه نه شول، کاشکې مې څوک هغوی ته بوځي، دلته د خپلو کونډو لونو سره له تنهايۍ ستړې شوم، مېړونه يې د پسونو په څېر حلال شول، او بل دا چې زمونږ سره ډېر ماشومان هم دي، په چينايانو او روسانو دی لعنت نازل شي.

له بوډۍ ښځې په خپله لار ولاړم، په د اشغال شوي قومول کې ګرځېدم، ناڅاپه مې په هغه سترګې ولګېدې، دا زما پخوانی ملګری دی.

بې له دې چې په ځان پوه شم د هغه نوم مې په زوره واخيست، منصوردرغا!

هغه سړی ماته رانژدې شو او ويې ويل:

مصطفی مراد حضرت! دا ته يې؟

مورږ دواړو ګرمه غېږه ورکړه، بيا يې زما لاس کش کړ، يو پټ او خوندي ځای ته يې بوتلم چې هيڅا نه ليدلو، او يوازې کېناستو .

څه حال دی منصوره؟

منصور درغا له غمه ډک اسويلی وکړ او ويې ويل:

د (ايلي)، (اقصو) او (چوچک) په ولسوالیو کې انقلابيان وژل کيږي، د (شهيار) ښار په بند، ځورونې او بد غچ اخته دی، په (کوچار) او (آلتای) ښار کې هم دا حالت روان دی، په هر ځای کې ظلم دی، دښمنان سرونه پرې کوي او پلانونه جوړوي، هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې په جګړو، سوداګرۍ او تبلیغاتو کې متخصصین نه لري، بلکې د تعذیب، قتل، د مسلمانانو او اسلام د له منځه وړلو متخصصین ورسره دي.

د منصور درغا له سترګو اوښکې روانې شوې او د دلیل په توګه یې وویل :

ایا الله په دې رضا کیږي ؟

ما په دردناکه توګه وویل : طبیعي خبره ده چې نه .

د منصور درغا څېره بدله شوه او ځواب یې راکړ.

بیا نو ولې موږ په دې حالت کې پرېږدي، چې عذاب راکول کیږي او د ذلت سره مخ کیږو ؟؟

الله عادل دې منصوره!

خو ظلم ټول امت د غمونو په طوفان کې ډوب کړ.

بیا هم الله عادل دې منصوره!

عدل خو دا دی چې دغه کافران نابود کړي.

منصور درغا مې له متې ونیو او ورته مې وویل :

دا هم عدل دې چې موږ دې حقیقي مسلمانان یو، چې الله زموږ سره مرسته وکړي.

هغه په غم سره سر وخوځولو او ویې ویل:

ریښتیا دې وویل، زموږ په منځ کې داسې خاینان هم شته چې له دښمن سره یې مرسته وکړه.

هغوی کم دي.

هو، زموږ له جملې داسې خلک هم دي چې له ژونده په شا شول او په هېڅ ډول یې ګډون ونه کړ.

په هر ملت او امت کې منفي فکر وي.

هو، په موږ کې داسې خلک هم شته چې په الله تعالی کافران شول او له بل ځایه په راغلیو یې ایمان راوړ.

منصور بیا ماته پرسېدلې سترګې راواړولې او ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په مورِ کې داسې ښایسته ښځې هم شته چې فضیلت او برتری نه پېژني.
د منصور په خبرو بې حوصلې شوم، هغه د یوې وژونکې ناهیلی په انقلاب کې و، په یو نړوونکي نفسي بحران اخته و، ځکه حالات داسې نه وو، لکه چې هغه ویل، بلکې زمورِ ملت یو صبر کوونکی، جنګیالی ملت دی چې نه دی تسلیم شوی، او خاینان یوه ډېره وړه ډله ده، دا هغه کسان دي چې یا یې نفسونه کمزوري شوي، یا د دښمن له وېرې او یا د ډول ډول عذابونو په وړاندې نړیدلي دي، یا په لږو مادي لاسته راوړنو غولېدلي، د دوی شمېر ډېر کم دی.
هر چې ښځې دي نو یوه ډله ناپوه، بې خبره او د لورې په رنځ اخته ښځې د رزایلو په جال کې ننبتي دي، څو د ژوند کپله پیدا کړي، یا د تهدید له کبله مجبورې شوي او مردار ژوند یې له عزتمند مرګ غوره ګڼلې، زه موضوع ته په هغه سترګه نه ګورم چې منصور درغا ورته ګوري، زه منصور له پخوا پېژنم، منصور هغه چاته ورته دی چې په خوب کې مثالونه ورکوي، منصور شعر وایي، د بخاري احادیث یې زده دي، منصور د همېشه له پاره د معطر تاریخ خوبونه وینې، خو هېڅکله یې هم دا کوښښ نه دی کړی چې د ښې ماضي او بدمرغه حال ترمنځ توافق رامنځته کړي، څو په خپل ځان کې څه اندازه نفسي انډول هم وساتي.
ما ورته وویل:
ولې واقعیت نه قبلوې، او د علاج هلې ځلې یې نه کوې؟
منصور سر وخوځولو او په غوسه یې وویل:
حالات ناروغه او ناهیلي کوونکي دي.
او حل څه دې منصوره؟
شونډې یې تاو کړې او په بې زارۍ یې وویل:
حل مرګ دی.
څه ډول به مرو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه پوه شو چې اشاره مې کوم لور ته ده، سترګې يې پورته تاو کړې، لکه چې د خپل ځان افق ته ګوري، کوښښ کوي چې خپل پخواني فکرونه وشښندي او په خپلو افکارو کې ژور نظر وکړي:

مصطفی! د اتلانو په څير به مرو.

په خوښۍ سره مې په غيږ کې ونيو او ورته مې وويل:

وګوره! مورږ سره موافق يو.

بالکل، ما هم نيت کړی و چې په غرونو کې ستاسې سره يو ځای شم.

سبا به ځو، يو ستر پاڅون نژدې شوی دی.

راووتو، شپې څادر خپور کړې و، د قومول په خوا او شا کې مو قدم واهه، په موقفونو کې يو شی څرګند و، هغه دا چې خلک خورا تنګ شوي وو، دې ته اړتيا نه وه چې خلک دې له غرونو رابښکته شي، او خواجه نياز حاجي دې يو ځل بيا د دې له پاره راکوز شي چې له نوي سره انقلاب پيل کړي، مخکې تر دې چې سره جلا شو منصور درغا وويل:

د نجمة الليل پوښتنه دې ونه کړه ؟

په عاجزۍ مې وويل:

هغه چرته ده ؟

منصور ترخه خندا وکړه او ويې ويل:

واده يې وکړ.

څه ډول ؟ ته ټوکې کوې.

کله چې امير مانۍ پرېښوده، کورنۍ يې سره جلا شوه، خلک جګړې ته ووتل، هغې ته ذهني ټکان ورسېد، ژړل به يې او چغې به يې وهلې، خو د هغې ژړا او چغو د هغې ښايست ويجاړ نه کړ، پوه شوې کنه.

هېڅ پوه نه شوم:

د يو چينايي ضابط خوښه شوه چې قومول ته په لمړي ځل راغلی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دا قصې پرېږده ، نه ښايي چې مورږ په دې اړه فکر وکړو.

***

کله چې زما په زړه کې خوښې مړه شي، داسې احساس کوم چې په ډېرو ژورو کې غوپې وهم چې له مارانو، بلاګانو او تورو دودونو ډکې وي، دا یوه پخوانۍ خپسه ده، چې ما به په ورکتوب کې په خوب کې لیدله، او پلار به مې ماته ویل چې له ویده کېدو مخکې اية الکرسي ولولم، سل کرته په رسول الله دردو ووایم، نه پوهیږم چې ولې راته د هغه خپسې یاد راغلو؟

آهـ! نجمة الليل، ایا ستا پخوانۍ اوښکې ریښتینې ومنم ؟ او که له لمړي سره پر ما ستا ځان پورته ګڼل؟ زما د سترګو پورې ستا نښتل ومنم او که د خدای پامانۍ لمبې او له چین څخه د راغلو لیوانو په اړه ستا خبرې ؟ کوم یو ومنم؟

ایا فکر کوې چې زه به تریخ واقعیت ومنم؟

منصوره! سبا به غره ته ځو.

د غمجن قومول د شپې منځ ته مې وکتل او ومې ویل:

د غره په لمنو کې شپه رنړه ښکاري، د سړیو سندرې به اورې او زړه به دې خوند اخلي منصوره! ستورو ته به ګورې، په اسمان به یو ستوری نه وینې، بلکې میلیونونه ستوري به وینې، چې په تل پاتې تبسم یې خوله وازه وي.

غر ښکلی دی منصوره!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦)

نجمة الليل مې پرېښوه، او د څوارلسمې شپې سپوږمۍ ته مې وکتل، که څه هم وريځو پټه کړې وه، ما بيا هم د سپوږمۍ په مخ کې هغه تلپاتې خندا لوستلای شوه، چې له زرګونو او لا زياتو کلونو څخه تر اوسه په بشپړ ارامۍ او وقار سره په کې څرګندېږي، ای هغې سپوږمۍ چې تيارې ننګوې! زه ستا په ړنا د څرګايونو په منځ کې د انقلابيانو مشر ته روان يم.

زه چې کله يو، سل او يا زر يادوم نو د انقلابيانو سره ظلم کوم، هغوی تر دې زيات دي، د جنرال محمود محيطي، ستر جنرال عثمان باتور، جنرال شريف خان او جنرال عثمان اوراز په څېر، د غرونو څوکو ته د جاسوسانو هغه ډله راورسېده چې ولسوالیو او ښارونو ته تللې وه، د هغه بد حال خبرونه يې ورکړل چې په ترکستان کې يې زمور مبارز ملت د پيټې او بار لاندې زويرګې کوي، د کال په اخر کې يو سخت يخ سيلاب پيل شو.

خواجه نياز وويل:

په اورومجي کې به سره يو ځای کيږو، چرته چې د عمومي چينايي حاکم مانۍ ده.

مور پوهېدو چې دا يو اوږد پړاو دی، او تر شا يې وينې اوګوانښونه پراته دي، زه د جنرال محمود محيطي له خبرو وپوهېدم چې ويل يې:

زمور سره به د الله ساتنه او رعايت وي.

ما وويل:

ای سترو پلارانو! دې پېښو زمور ځينې ځوانان له ځانه سره يوړل.

خواجه نياز له خندا وروسته وويل.

کله چې د حقيقت لمر را وخيژي، دا ټولې درواغ افساني ويلې کيږي.

د غرونو په واورو پوښلو لوړو څوکو ته يې وکتل او زياته يې کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله اراده د ځمکې له هرې فلسفې ځواکمنه ده، هغه څه چې تاسې يې همیشنی بری ګڼئ موقته ځلا ده، چې ډېر ژر به مړه شي، د تاریخ په هر عصر کې ځینې مغروره خلک د الله تعالی وینا ننګوي او بیا یو څه بریالیتوبونه تر لاسه کوي، خو ډېره لرې او ناشونې ده، الله تعالی فرمایلي دي ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ (الحجر:۹)

د الله په مرسته ورځئ او غیر له الله له بل هیچا وېره مه کوئ.

د ترکستان په ملت کې مې یو نا اشنا حالت ولیده، دا هغه ملت دی چې ویده و، تسلیم شوی و، تېپې و، غمونه او کړواوونه ترې د وینو په څېر بهېدل، ناهیلۍ یې په زړه کې ځاله جوړه کړې وه، همدې ملت چې کله زمونږ ډلې د راتګ پر مهال ولیدلې، ناڅاپه یې سترېا او کمزوري لکه د ګرد په څېر له خپلو اوږو وغټه له، په یوه بې ساري او زیاته خوشحالۍ کې یې سترګې پرانیستلې، او زمونږ سره روان شو، ای الله! چینایان چرته دي؟ دوی خو وېرېدلي او تښتي، ډېر یې اسلام ته غاړه ږدي، او زمونږ تر څنګ جګړه کوي، د چینایانو تر لاس لاندې پېغلو ته ازادي ورکړل شوه، هغوی هم راووتلی، او په جګړه کې برخه اخلي.

هغه مې په یوه ننښته کې ولیدله، چې غټ او چاغ سړی یې رانیولی، او خلک یې شا او خوا راټول دي چکې وهي، دا ښځه څوک ده ؟ هغه د کاشغر یوه مېرمنه ده، چې خاتون نومیږي، او دا سړی یو چینایي افسر دی، دې ښځې نیولی او د یوې غټې ونې د ډډ پورې یې تړلی دی، افسر له ونې د حلال شوی غویې په څېر څرخونه خوري، ښځه یې په ملا په چابک وهي، او ورته وایي:

تا ماته وویل: ای خاتون ! ته زما یې، او هېڅ یو خدای نه شي کولای چې تا له ما خلاصه کړي، تا زه یوې ناولې جونګړې ته بوتلم، یاد دی دي؟ زه تاته زر کرته وایم، زه له تا کرکه کوم، او بیا دی هم بد ګڼم، ته به له ما هېڅ هم تر لاسه نه کړې، ما تاته بیا بیا وویل چې الله ستا او له ما قوي دی، ای ملعونه! تا زه لغړه پرېښودم، خپل نشه سړي دې راوستل چې په یوه بې چاره او تړل شوو لاسونو میرمنې راغورځېدل، په یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

باراني ورځ کې په ژړا وم او اسمان ته مې کتل، د زړه له تله مې الله ته دعا وکړه، تا ما پورې ملنډې ووهلې او راته دې وویل:

الله ستا اواز نه اوري، دلته چې څوک موجود دی هغه زه یم، ای سن لي! اوس چېرته یې؟ دې سړیو ته وګوره چې له هر لورې را روان دي، هغه بیرغونو ته وګوره چې رپیږي، الله دې وپېژندو؟ خبرې وکړه ، آهـ، ته اوس سجدې کوي، خاورې مچوې، او د هغه الله مرسته غواړې چې ورځخه منکر وی، ته نارینه یې؟ زه پوهېږم چې ته بدذاته له مرګه وېرېږې، خو ای رذیله! تا زما زړه ټپي کړ، او زما بدن دې ټپي کړ، د کومې ښځې چې سپېځلتیا په زور ټپي شي، زمونږ په شریعت کې د دې مجرم لپاره له مرګ پرته بله سزا نه شته .

خواجه نیاز دی اغېزمن منظر ته وکتل او ویې ویل:

داسې ښکاري چې دا ښځه لیونۍ شوې ده.

د کاشغر یو اوسیدونکي وویل:

ټول کاشغر د هغې له قصې خبر دی.

خامخا به ډېره ځوروله شوې وي.

صاحبه! هغه د یو عزتمند کور مېرمن ده.

همداسې ښکاري.

چینایي افسر ته له دې پرته بل څه خوند نه ورکولو، چې د ابرومندو کورنیو په لونو لوبې وکړي، هغه ډېر ستر عالمان او دیني خلک وژلي وو.

خواجه نیاز ترڼ شوي چینایي افسر ته نژدې شو:

څه دې ګړي؟

بندي په سترو سترګو وروکتل او ویې ویل:

پرون د یو بریالي له حقوقو برخه من وم او عملي کول مې.

د بریالي حقوق څه دی؟

خو هغه ونه شول کولای ځواب ووایي، خواجه نیاز ورغبرګه کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې اصيل ارزښتونه تر پښو لاندې شي؟
ما د هغې سره مينه وکړه، او د ځان له پاره مې غوره کړه .
تا د همدې له پاره جګړه کوله؟
ما هغه څه کول چې هغوی کول، او د هر څه مسئولين قوماندانان دي.
خواجه نياز ولاړو خلکو ته وويل :
ده ته وګورئ! له موږ د هغو خلکو محاکمه غواړي، چې دا يې دلته راوستی دی.
بيا يې هغه ته وکتل او ويې ويل:
د الله په وړاندې به يوازې درېږو.
ايا تا دا ايت نه دی اوريدلی؟ ﴿وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْداً﴾ (مريم:**٩٥**)
طبيعي ده چې نه، موږ به ستا د قوماندانانو په جرم ستا سره حساب ونه کړو، بلکې د هغه څه حساب درسره کوو چې ستا خپلو لاسونو کړي دي.
چينايي افسر را پريوت او چغې يې کړې:
مرګ نه غواړم.
خاتون په زوره وخندل او خواجه نياز ته يې وويل:
محترمه مشره! مظلومانو به له ده د رحم غوښتنه کوله، ما يوه شپه له يو شريف ځوانه واوريدل چې د ده په وړاندې يې چغې وهلې، نه غواړم چې مړ شم، همدغه خبرې چې نن يې دا کوي، خو هغه بې حيا او سپين سترګی و.
خبرې يې اوريدې کړې، او افسر ته يې وکتل:
انکار کوی؟ ته سپک او بې حيا وې، په ارام دې خپله توفنګچه راپورته کړه او څو ډزې دې وکړې.
بيا خاتون په خبرو پيل وکړ، په اوريدونکو راوګرځېده، په غمجن او دردمن غږ يې وويل:
هغه ځوان له درده تاوېده او زوږګي يې کول، سترګو يې ژوند ته په خواشينۍ چغې وهلې، او دی سپک سپي د چای پياله څښله، په خوند خوند يې سګرټ څکولو، له

(c) ketabton.com: The Digital Library

یخنۍ د ځان ژغورنې له پاره به یې په خپل بدن بالاپوش سمولو، او خندل یې، بیا به یې زه په زوره په خپل ورانه کښولم، په یو خنجر به یې زما په اننګیو لوبې کولې، فکر وکړئ! فکر وکړئ! زما مخ ته وګورئ! د پخوانیو ټپونو نښې اوس هم زما پر مخ شته، خو د هغه مخ به له خوښۍ ځلېده، او زما د وینو څاڅکي به یې رودل.

بیا یې د لیونتوب په څېر چغه کړه :

محکمه!!!!

چوپتیا خپره شوه، ټولې سترګې په ژړېدونکې اوترې ښځې او د ونې پورې ترل شوې مات افسر ونښتلې، په څو شیبو کې یو له شپیتو کلونو زوړ سپین ږیرې صفونه څیرې کړل، په لاس کې یې یوه پخوانۍ توره وه، مورږ لا په ځان پوهېدو چې د هغه توري د ضابط سر پرې کړی و، او ګډوډي خپره شوه، خو سپین ږیرې چغې کړې.

زه د هغې پلار یم.

خاتون د خپل پلار پورې ونښتله، او نیاز خپلو ملګرو ته د تګ امر وکړ، د کاشغر او نورو ښارونو په شا او خوا کې د جګړې اور بل شو، او انقلابیانو ازادي کړای شوې سیمې له هر خاین او اشغالګره جارو کولې.

په هر ځای کې لسګونه غمجنې کیسې ویل کیږي، خواجه نیاز به له ځان سره ویل (زه د هغې پلار یم)، دا کلمې به یې په خورا فکر سره تکرارولې، داسې احساس یې کاوه چې هغه یې هم پلار دی، ټولو ته به یې په ټینګار سره ویل، هغه ترکستان چې د ناخوالو له کبله ځوریږي، د تل لپاره یو مسلمان محسن پلار ته اړتیا لري، دغه راز شریفو زامنو ته اړتیا لري چې د شرف او وجود څخه یې دفاع وکړي، او د بدنې او نفسي ټپونو غچ یې واخلي.

ما ته لعنتي نجمة الليل را په زړه شوه، کاشکې هغه هم د خاتون په څېر وه.

خو اوس زه ولې په نجمة الليل کې فکر کوم، زه خو یې پلار نه یم، او هغه د خاتون په څیر نه ده، دا هسې زهرجن برۍسونه دي چې له سختو حالاتو را پیدا شوي دي، په هر ښکلي باغ کې داسې ازغي را شنه کیږي چې ګوتې وینې کوي، او کله کله د ګلابونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په منځ کې هم مار پټيږي، نجمة الليل هم د دې سپک او کمزوري چينايي افسر په څېر يو شی دی، لازمه ده چې زمونږ جګړه د هغه د هغه د لښکر، او هغه زهرجنو وژونکو براسونو پر ضد وي، چې د نجمة الليل سره مشابهت لري، او يا داسې نور.

هر ځای کې ارامي خپره شوه، په کاشغر کې نوی جمهوريت اعلان شو، خواجه نياز د ترکستان د جمهور رئيس په توګه غوره شو، او يو بل ښه سړی چې قاهرې ته مهاجر شوی و، او نوم يې مولانا ثابت و، د نوي حکومت رئيس وټاکل شو، د وزيرانو شوری او د استازو غونډه هم جوړه شوه، زمونږ نژدې ټولې ځمکې ازادې شوې، څه موده وروسته د اردوميجي د ښار محاصرې ته مخه شوه، چرته چې د چينايي حاکم مرکز او وروستی سنګر و.

زه د داسې يوې دندې د تر سره کولو له پاره واستول شوم، چې د ځواکونو د راټولولو او په قومول کې يې د اوامرو د نشر پورې اړه درلوده، زه قومول ته په بريالیتوب سره د رسېدو له کبله خوشحاله وم، څومره په زړه پورې ده چې يو سرتېری خپل پلرني هيواد ته بريالی ورستون شي، لوړ سر تګ کوي، خلکو ته په مينه او صميميت سره ګوري، د ځان او د ښار د خلکو تر منځ د يوې قوي اړيکې د شتون احساس کوي، داسې احساس کوي چې هغه د خلکو د زړه اواز دی، د دوی د روحونو، خوښيو دردونو او هيلو يوه برخه ده، ستر بريالیتوب لکه يو ستر درد، چې زړونه سره يو کوي او هيلې په يو لوښي کې ويلي کوي.

راستون شوی سرتيری په ويار قدمونه اخلي، له کړکيو راځرګندو شويو ښايسته او نېکمرغه مخونو، او د کوچنيانو سپينو ځلېدونکو مخونو ته ګوري، چې په ارامۍ او نيکمرغۍ کې ګرځي راګرځي.

راستون شوی عسکر احساس کوي چې ځينې مسئوليت يې اداء کړی دی، په داسې حال کې چې هغه پرون په زور سره په کلاګانو اوښتلو او په خپل زور توپ يې ډزې کولې، د چينايانو د چټلتيا څخه ځايونه پاکوي، او همدا زه راستون شوی عسکر يم، څومره خوږې سندرې دي، تر ټولو زياته خوا مې په دې يخه شوه چې چينايي يرغلګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

رارغړېدل، او وژل کېدل، بیا به یې سمدستي الله تعالی یادولو، زه ډاډه یم چې هغوی درواغ نه ویل، بې شکه چې د غم پر مهال د هغوی له سترګو پرده لرې شوه، او په خپل فطرت او اصلیت سره الله تعالی ته راستانه شول، هغه لمړنی ازلي حقیقت چې هېڅ درواغ په کې نه شته.

تلم ...تلم.....او ځمکه مې په خپلو نویو بوټانو وهله ..چې د شا له لورې مې یو اواز واورید چغې یې وهلې:

دا دې یو ځل بیا راوګرځیدی، مصطفی مراد حضرته! سوګند دی چې ته د همدې لپاره راغلی یې او هغه لټوې.

شا ته مې وکتل، دا منصور درغا و، ښي لاس یې په یوه غټه پتې ترلی و، سر یې هم په یوه وړه پتې ترل شوی و، په ارامۍ سره مې ورته وویل:

نژدې وه چې ودې نه پیژنم....

مورِ دواړو غاړې ورکړې، منصور درغا وویل، څه موده مې په روغتون کې تېره کړه، زما د مټ نه یې دوه درې مرمۍ ووېستلې نه پوهیږم څو وې، ویل یې چې لاس به مې د څه مودې لپاره شل وي، خو دا کومه مهمه خبره نه ده.

بیا یې سر ښکته کړ او په غمژنه توګه یې وویل:

ډېر خلک ووژل شول، له مرګه مې کرکه پیدا شوه، دا چې یو انسان ووژل شي یو سخت کار دی، دا ټول حماقتونه ولې کیږي؟ خو زه کوښښ کوم چې هېر یې کړم، کوښښ کوم چې خپلې وړې پورته کړم، خپل توپ راواخلم، او په ناڅاپي توګه یې د چینایانو او روسانو د ډلې په لور واړوم، نه غواړم چې هغوی ووژنم یوازې غواړم چې هغوی زمورِ له وژلو منع شي، غواړم چې د هغوی وسلې غلې شي، خو غم دا دی د دوی وسله به هلته غلې شي، چې دوی غلي شي، او دا د خفګان خبره ده، دوی باید خامخا ووژل شي، څو د دوی وسلې له لیونتوبه غلې شي.

راځه چې لږ وخاندو.

ما په حیرانتیا وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک؟
منصور درغا د نجمة الليل نوم واخيست او ما وويل:
زه د هغې پلار يم.
کله چې منصور زما وروستۍ خبره واورېده په زوره زوره يې وخندل:
ښه نو ته يې پلار يې؟
ما خپلې سترګې د تشې مانۍ په لور واړولې او ومې ويل:
ما په کاشغر کې له يو سپين ږيري واورېدل چې همدا کلمې يې ويلې، «زه د هغې پلار يم»، ما له خپل رئيسه هم واورېدل چې دا خبره يې کول، «زه د هغې پلار يم»، خو ای منصور درغا! زمونږ هيواد دې ته سخته اړتيا لري چې يو څوک هميشه ووايي، «زه د هغه پلار يم».
منصور زما اوږه وټپوله او ويې ويل:
جګړې ستا اعصاب سټړي کړي دي.
ما په غمژنه توګه ځواب ورکړ:
کېدای شي.
تاسې اورومچي ته رسيدلي يئ؟
محاصره کړی مو دی، او جګړه پای ته نژدې ده.
منصور درغا وخندل او ويې ويل:
خو زه وايم چې زمونږ عذاب هېڅ پای نه لري، تر څو چې مونږ د امبور په خوله کې يو، چې د دې امبور يو اړخ چين، او دوهم اړخ يې روس دی، او دواړه په مونږ کې خپلې تمې لري، زمونږ د اسلام د منځه وړل غواړي، ځکه چې اسلام ختمول زمونږ ختمول دي، ما د هغوی له فيلسوفانو همداسې اوريدلي، او د هغوی په ځينو پټو خپرونو کې مې هم دې ته ورته افکار لوستي دي، چې مونږ ونيول او هغوی ځنې وتښتېدل، دا توکي ماته له سوځول کېدو وړاندې لاسته راغلي وو، زما سره د دې ډول اسنادو يوه غټه ټولګه شته، خواجه نياز ته به يې وړم، دا د نوي ډول صليبي جنګ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه منصور زما غوږ ته رانژدې شو او پټ يې راته وويل:
نجمة الليل د شپې په تياره کې وتښتېدله.
څنګه وتښتېدله؟
هغه قوماندان تر ټولو دمخه وتښتېد ، چې نجمة الليل يې د ځان له پاره غوره کړې وه.
منصور په خندا شو او ويې ويل:
نجمة الليل، د ژوند په اوږدو کې د خاورې په څير، بلکې ختو ته ورته ده، ته يې داسې نه پيژنې لکه زه يې چې پيژنم، راځه ګرانه ملګريه چې د لمړي ځل له پاره درته د هغې خبرې وکړم، د هغې له لسو زيات عاشقان وو، په هغوی کې اس روزونکي، شپانه، سرتيري، او شتمن سپين ږيري شامل وو چې په هغې به يې ملغلری شيندلې.
ای مصطفی! ته ساده او بېړا يې، مه خفه کېږه، زه پوره ستا په څېر نه يم، دې تورو ورځو داسې کړم چې يوازې له يو شي پرته په بل هېڅ هم باور نه کوم، په هغه انسان باور کوم چې وسله پورته کړي او تر مرګه وجنګيږي، دا د فساد او ضايع کېدو زمانه ده، ژوند په کې لعنت دی، نجمة الليل اورومچي ته ولاړه، ربښتيا وايم که چېرې مورږ وکولای شول چې اورومچي ته داخل شو، نو ګوري به چې به په ژړا به درته راځي او مرسته به غواړي، او بيا به ټولو ته د استبداد او ظلم له کبله د يوې شهيدې په څېر ښکاره شي، خلک به يې اوښکې ربښتونې وګڼي او ته به دې هم زړه نرم کړې.
ما په خپله تفنګچه ګوتې ووهلې او بيا مې په ګونډلي اواز وويل:
خاين ورکيږي.
منصور په داسې حال کې چې اوږې يې خوځولې په خندا سره راغبرګه کړه:
داسې نه شې کولای، هغې چې څه وکړل ايا هغې ته مجبوره کړای شوې نه وه؟
مورږ بايد له دې زهرجنو برګاسونو او بې کاره بوټو څخه خپله ځمکه پاکه کړو.
منصور په خندا شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

براسونه الله پیدا کړي، او بې کاره بوټي همیشه موجود وي، خو ما یوې جټې ښځې سره واده کړی، چې د غرونو اوسیدونکی ده، هغه د جنګ په اړه په ډېر څه نه پوهیږي، او تا؟

زه به شپه دوه شپې په قومول کې پاتې شم، او بیا به اورومچې ته لاړ شم، او ستاسو سره له دوه اونیو وړاندې نه شم یو ځای کېدی.

د منصور سره مې خدای پامانې وکړه او د قومول په کوڅو کې سرګردانه روان شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

له دې ټولو ستونزو سره بیا هم مونږ یو کوچنی دولت و، چې دوه سترو دولتونو چین او روس سره مو مخه وه، خو ایا مونږ ته روا وه چې د کوچنیوالي په دلیل اشغالګرو ته خپلې دروازې پرانیزو؟ او هغه ارزښتناک څیز بد وکاروو چې الله راکړی؟ جګړه دې یوه میاشت روانه وي، دوه میاشتې، یو کال او چې څنګه د الله خوښه وي هغسې دې اوږده شي، مونږ به د ټول عمر له پاره جنګیالي یو، همدا زمونږ برخلیک دی، مونږ په دې لړ کې هېڅ بله لار نه لرو، خواجه نیاز شا او خوا وکتل او ویې ویل:

جګړې هر څه خرابه کړي.

جنرال شریف خان چې یو سخت او متشدد سړی و، لکه چې زېرېدلی جنګیالی وي، وویل:

مهمه دا ده چې د جګړې له کبله مو په الله او ځان باور خرابه نه شي.

د قدر وړ مشره! دلته او هلته لورې دي، قیمتونه هم خورا لوړ دي، په هره سیمه نا ارامي خپره ده.

جنرال شریف خان هغه ته وکتل او ویې ویل:

زما سره یوه رایه ده، هغه دا چې مونږ اورومچي ته په یو فیصله کوونکي جنګ کې ننوځو.

همداسې باید وکړو.

چې یا مړه شو او یا په اورومچي او ایلي بشپړه سلطه ټینګه کړو.

همدا مهال د چینایي واکمن او روسیې تر منځ په دې موضوع خبرې روانې وې، چې د انقلابیانو د ځپلو له پاره پوره ځواکونه واستوي، خو په حقیقت کې روسیې په دې چینایي واکمن باور نه درلود، له همدې کبله روسي ځواکونه په تبزې سره وخوځېدل، او د هغه چینایي ځواکونو په اوښتون کې یې برخه واخسته چې د چینایي پوځ یو قوماندان یې مشري په غاړه درلوده، عسکري کودتا بریالۍ شوه او ملکي حاکم چین

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وتښتېد ، ټول واک د چينايي عسکري قوماندان په لاس کې شو، او د «د پيل او مصلحت اتحاد» په نوم د چينايي قوماندان او روسيې تر منځ نوی ترون وشو، چينايي قوماندان ژمنه وکړه چې له ختيځ ترکستانه به خام مواد راټولوي، او روسيې ته به يې استوي، د دې په مقابل کې روس د هغه سره د عسکرو او وسلې مرسته وکړه څو محاصره ماته او نوی زېرېدلی جمهوريت له منځه يوسي، د ديسمبر په مياشت کې د روسي فوځ درې غونډونو چې دپرش الوتکی، شل ټانکونه او پنځوس زغروال موتر په کې وو، د ايلي او چوچک له لارې حرکت پيل کړ.

خبرونه خواشينوونکي وو، خلک يې په زيات تشويش کې کړل، ځکه مورې سره دومره ځواک نه و، چې د روسيې ناڅاپي فوځي مخکې تګ مات کړو، خواجه نياز وويل:

پرون جنګېدو.

جنرال شريف خان د پوښتنې په دود ځواب ورکړ:

او نن؟

زمورې جګړه يو ډول زړورتيا ده.

بيا يې جنرال ته مخ کړ او ويې ويل:

خو ملګری جنراله! بيا هم د جګړې بديل شته؟

زه د سياست په نوم څه نه پېژنم، تجربو را ښودلې چې مورې ته يواځنۍ راپاتې طريقه جګړه ده، او دا ګرانه ده چې دښمن دی تسليم شي، مګر دا چې په جګړه کې مات کړای شي.

خواجه نياز په داسې حال کې چې کتل يې الوتکې انقلابيان بمباروي، وويل:

بيا نو تر پايه جګړې ته دوام ورکوو.

په همدومره موده کې، روسيې په ټولو چارو لکه عسکري، سوداګريزو، سياسي او نورو کې متخصصين واستول، د نوي چينايي حاکم د دوه لورې پورې سلاکارانو له جملې يو روسی ظابط و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا روسی یو خبیث، چالاکه او ځیرک انسان و، چې د هغه نقشې او نظریات کمزوري نه شول بلل کېدای، د چینایي حاکم سره یې وکتل او ورته یې وویل؟
زما په ذهن کې دجګړې له پاره یو انځور شته، که مورې یې په عملي کولو بریالي شو؛ نو ډېر څه به تر لاسه کړو.
حاکم وویل:
څه ډول؟
زمورې سره د ختځ ترکستان له خلکو را جلا شوې یوه ستره ډله شته، چې مورې پرې بشپړ باور کولای شو، او مونږ کولای شو له هغوی مرسته واخلو، هغوی د حکومت د اداري او عسکري ماشین په سر کې وګومارو، په دې سره به داسې څرګندیږي لکه جګړه چې د خواجه نیاز د ډلې او له همدې ترکستانیانو د راجلا شویو خلکو تر منځ وي.
حاکم دا نظر ومنلو، یو اصلي ترکستانی د استخباراتو مشر وټاکل شو، چې دغه استخبارات د المان د پټو پولیسو په څېر وو، هغه له عامو خلکو د غچ اخستلو او ځورولو په برخه کې خورا بد رول ولوبولو، دغه راز د استخباراتو د اداري له پاره په نورو ښارونو کې هم څانګې جوړې کړای شوی.
مورې په خپل ټول قوت جنګېدو، جګړه په ټوله معنی سخته وه، جګړه یوازې دا نه وه چې د الوتکو، ټانګونو، او زغروالو موټرو مرمۍ زمورې د شهیدانو په بدنونو کې ننوتلې، بلکې هلته یوه بله بې ارزښته جګړه هم روانه وه، وروسته له دې چې دوښمن پلوو ترکستانیانو په یو ښار کې د چارو واګې په لاس کې واخستل، او مورې له اورمچې شاتګ وکړ، د یوې نا اشنا محاکمې خبر مو واورېد، زما ملګری منصور درغا بندي شو، خو لږه موده وروسته په تېښته بریالی شو، هغه مورې ته عجیبه کیسې وکړې، منصور درغا د استخباراتو مرکز ته بوتلل شو، هغه ورته ویلي و:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د غره سړی یم، په جنګ نه پوهېږم، نه لوستل کولای شم او نه لیکل، انقلابیانو زما له خوښې پرته زما څاروي او پسونه ټول واخستل، بیا تاسې ونیولم، زه بې ګناه یم او هېڅ په جنګ نه پوهېږم.

د استخباراتو مرکز د جهنم په څېر ښکارېدو، د استخباراتو مشر په خپله ولاړ و، هر څه یې څارل او چاړې یې پر مخ وړلې، او ویل به یې:

ای خاینو افسرانو، تاسو څنګه د وروسته پاتې خاین جواجه نیاز په صف کې جنګېږئ، ایا نه پوهېږئ چې هغه ستاسو مالونه غلا کړل او له تاسو یې د ملیونونو په ارزښت شتمني پټه کړه؟ ایا نه پوهېږئ چې هغه په تاسو سوداګري کوي، هغه ځمکې لري، ښځې لري او سره زر لري؟ شرمېدلو ته به یې وګورئ.

د هغوی په مخ کې یې ځینې جعلي چاپ شوي شیان، درواغ شمېرې، او له ځانه جوړ شوي انځورونه وغوړول، دغه راز یې د جنرال شریف خان او نورو غټو قوماندانو په اړه هم همداسې وکړل، کله یې چې په خپلو درواغو د هغوی معنوي روح ویجاړ کړ، خپلو ملګرو ته یې اشاره وکړه، او هغوی یې یو ځل بیا په تعذیب او شکنجه پیل وکړ، هغوی مسکینانو ژړل او چغې یې وهلې، یا به چوپه خوله مړه کېدل، په زور اعترافات اخستل کېدل، او بې ګناه خلکو به پرې په زور لاسلیکونه کول، بیا به په (سینګیانګ) ورځپاڼه کې خپرېدل، دې خاینانو وړې وړې رسالې لیکلې وې، او یا به د کوم بل هېواد استخباراتي کړیو جوړې کړې وې، ترکستاني نومونه به یې پرې لیکلي وو، بس د جګړې سېمه پراخه شوې وه، ګڼ اړخونه یې خپل کړي وو، خو پاڅون کوونکي تر مرګه په جګړه اخته وو.

هغه ورځ هم راغله چې زه یې په ټول عمر کې نه شم هیرولای.

آهـ..کاشکې تر هغه وخته ژوندی نه وای چې دا ورځ مې ولېده، جګړه ګرمه شوه، جلا شوي خاینان او دښمنان له هر لورې راغلل، جګړه خونړۍ وه، خواجه نیاز شا او خوا وکتل او ویې ویل:

ورونو زمور امانت یوازې او یوازې شهادت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال شریف خان په جګړه کې مشغول و، مخ یې په وینو او خاورو لړلی و، الوتکو او ټانګونو اورونه ورول، مړو لاره بنده کړې وه، د وینو بوی هوا ډکه کړې وه، شریف خان غلي وویل:

داسې ښکاري چې دا ځل مو جګړه بایلوده.

خواجه نیاز وویل:

باید بل ځای ته په شا شو.

دښمنان زیات شول، او مورږ په غیر منظم شاتګ او نا منسبه جګړه کې د خطرونو سره مخ کېدو، زه په یوه لوړه او سخته غونډۍ وختلم، نه پوهېدم چې په پښو او لاسونو کې مې څومره اغزي ننوتي دي، د سترګو له کبله سنېدم او د غونډۍ په سر ودرېدم، لرې لرې مې وکتل او له ځانه سره مې وویل: ای الله! خواجه نیاز، جنرال شریف او نور د دښمن په لاس کې پرېوتل، د استخباراتو او یا تحقیق مرکز ته یوړل شول.

هېله مندي له منځه ولاړه، زما شا او خوا هر څه مړه کېدل، مېنه، هېله، بری، دا هر څه داسې مړه شول څه ډول چې پرون نجمة اللیل زما په زړه کې مړه شوه، نژدې ده چې د مبارزې ورځې ولاړې شي او یوازې یاد یې پاتې شي، لکه د منصور درغا د یاد په څېر، چې پټ شو او زه ورځخه هېڅ نه وم خبر، زه د ختیځ ترکستان په هغو زامنو ودردېدم چې جلا شول، او د ټول ځواک په متې، د نورو په بنده ګۍ کې، په سختۍ او ملنډو سره د انقلابي پاڅونوالو او خپلواکي غوښتونکو پر ضد ودرېدل، زما پر زړه تر ټولو سخته دا وه چې د خپل ښار یو غوښن او خندانه سترګې اوسیدونکی وینم، چې لوړ لوړ اوازونه باسي، خپل ورونه یې د پسونو په څېر روان کړي، او د هغوی سره د څارویو په څېر چلند کوي.

کېدای شي هغه څه چې خواجه نیاز او جنرال شریف خان ته پېښ شول د ډېرې مودې لپاره یو راز پاتې شي، ځکه دوی دواړه او نور یې یو ناخرګند ځای ته بوتلل، یوې ژورې څاه ته چې هېڅوک هم ورځخه خبر نه دي، خواجه نیاز او جنرال شریف خان څنګ په څنګ د استخباراتو په مرکز کې ودرول شول، د خواجه نیاز زړې جامې په تن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې او مخ يې ځپړ شوې و، تحقيقات خورا سخت او نادر وو، د خواجه نياز سترګې سرې او کمزورې و، د استخباراتو مدير چغه کړه:
په خپل خيانت اقرار نه کوی؟
خواجه نياز په خندا شو، نژدې وه له سترګو يې وينې وځڅړې، ويې ويل:
او ته؟
زه څه ؟
زه خاين يم او که ته؟
د استخباراتو مشر ولسمشر ته يوه کلکه څپړه ورکړه، خواجه نياز خپل ترڅې لاسونه په زوره او د ملنډو په ډول ولړزول او ويې ويل:
ډېر ځله د چا خوښه نه وي خو مچ يې په پوزه کيني.
حقيقت ووايه.
خواجه نياز يو ځل بيا په خندا شو او ويې ويل:
حقيقت څرګند دی، د هغو خلکو په لاسونو کې زولنې پرتې دي چې د خپلې خپلواکۍ او شرف ساتنه يې غوښته، د چارو واګې، قمچينې، او د ستر زندان کيلي ګانې د خاينانو او رزيلانو په لاسونو کې دي، يو بل حقيقت چې ماته معلوم دی، دا دی چې زه به مرم، له همدې کبله زه په تا لياړې تو کوم.
د استخباراتو رئيس ته يې له سکروټو په ډک نظر وکتل او زياته يې کړه:
او زما د جسد ارزښت به څه وي، روح خو هلته د غرونو په څوکو ځوړند دی، ځکه چې هغه نه مري.
د ورځپاڼې ليکونکي مداخله وکړه، قلم او پاڼه يې په لاس کې او پوښتنه يې وکړه:
روح څه معنا خواجه نيازه؟
خواجه نياز هغه ته وکتل، هغه يې پېژانده:
ايا ته دې په خپله ورځپاڼه کې د بودا او کونفشيوس له تعليماتو څه نه خپروې؟
سمه ده، روح زما د رب له امره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استخباراتو رئیس ځواب ورکړ:
دا د وروسته پاتې خلکو ناسمه فلسفه ده.
نیاز موسکی شو او له ځان سره یې د قرأن کریم دا ایتونه وویل:
قال الأولون من الکافرین: لا یهلکنا إلا الدهر.
رئیس د خواجه نیاز په غوږ کې پټ وویل:
ته باید په دې اعتراف وکړی، چې ټول ملت تا دهوکه کړی.
خواجه نیاز وویل:
ته باید په دې اعتراف وکړې چې د ملت پر ضد دې دسیسه جوړه کړې، هغه ملت چې ماته یې د واکمنۍ امانت راکړ، او د خپلې ازادۍ په لار کې یې په مېړانه جګړه وکړه.
رئیس وویل:
ته باید په غلا کړو مالونو هم اعتراف وکړې.
خواجه نیاز:
زه ځانګړې شتمنۍ نه لرم، ما د زړورو جنګیالیو سره خوراک څښاک کولو، او د هغوی سره ببدبدم.
رئیس:
ته د یو جنګي مجرم په څېر محاکمه کېږې.
دا زما لپاره شرف دی چې د اشغالګرو د شړلو له پاره جګړه وکړم، زه جنګي مجرم نه، بلکې د الله د لارې مجاهد یم.
قوماندان وویل:
لمړی باید اسلام له منځه یوړل شي، بیا به ټول مقاومت ټوټه ټوټه شي.
ظاهره ده.
د استخباراتو مشر خپلې پاڼې راټولې کړې او ویې ویل:
ستا اعتراف ته اړتیا نه شته، ته د جرم په حال کې د جګړې له میدانه نیول شوی یې.
خواجه نیاز وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ما يې په ټول ويار سره ثبت کړه چې زه په شا شوی نه يم، او زما هيله همدا وه چې شهيد مړ شم.

جنرال شريف خان مداخله وکړه او د استخباراتو مشر ته يې وويل:

که ته زما د لښکر سرتېری وې، نو د يو خځنده په څېر به مې د پښو لاندې کړی وې.

د استخباراتو مدير ورته په قهرجن نظر وکتل او ويې ويل:

ستا غرغره کول بس نه دي، ته بايد ټوټه ټوټه وشکول شې، او بيا دې غوښه پيشوګانو ته واچول شي.

منصور درغا هم په همدې ځای کې بندي و، هر څه يې په خپلو سترګو ولیدل، هغه هم د عذاب او سپکاوي جامونه په سر اړولي وو، خو له مرګه په عجيبه ډول خلاص شوی و، د اګست د مياشتې په يوه شپه کې د استخباراتو د مرکز سره نژدې چاودنه شوې وه، چې وېره يې خپره کړې وه، په زندان کې يې يو غټ سوری جوړ کړی و، او درې بنديانو ته يې د تيښتې فرصت په لاس ورکړی و، منصور درغا په تېښته بريالی شوی و، خو دوه ملګري يې په مرميو ويشتل شوي او وژل شوي وو، زه د منصور درغا سره يو کال وروسته مخ شوم، د کوچې شپون په جامه کې پټ شوی و، جامې يې زړې او خېرنې وې او ځان يې ناپوهه او ببړا ښوده.

په دې سختو ورځو کې، دښمن د خلکو د ژوند، د ښارونو د امنيت او شتمنيو سره لوبې وکړې، هر سپيڅلی او ارزښتناک يې سپک استعمال کړ، منصور درغا وويل:

فکر و کړه، ان تر دې چې دوی ښځينه ځاروي هم له ترکستانه خپل هيواد ته استوي، څو يې په ترکستان کې نسل زيات نه شي.

ما په ترخه او غمجنه لهجه وويل:

بيخي داسې لکه پرون يې چې ښځې په خپل واک کې واخيستې.

تورونه پورې کېدل، دا هم بس وه چې د يو بې ګناه پورې تهمت ونښلي او په ګناه يې ټول خپلوان ونيول شي، ټول هېواد د دې له پاره تر کلکې محاصرې لاندې و، چې خواشينوونکي خبرونه بهر ونه ووځي، په هر ځای تشويش خپور و، وېره خپره وه، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیواد مین سړي نه شول کولای په ازادۍ د خپل اولاد سره خبرې وکړي، دښمن په دې بریالی شو چې د ترکستان نیمایي کورونه خپل جاسوسان کړي، ګاونډي په خپل ګاونډي باور نه شو کولای، د دولت له درې برخو زیات مامورین جاسوسان شول، د پوځ، زده کوونکو، کلیوالو، مامورینو له نیمایي زیاتو خلکو به د عامو استخباراتو له مرکزه د تنخواګانو غوښتنه کوله، ځینو به د دې وېرې له کبله جاسوسي کوله چې زنداني نه شي، یا یې کوم زوی ونه تښتول شي، او یا یې لور ونه نیول شي.

په ځینو خلکو لګیدلي تورونه خورا نا اشنا او حیرانوونکي و، کوم زده کوونکی به په دې دلیل نیول کېده، چې د کودتا نیت لري، کوم مزدور کار به له دې کبله تحقیق ته بوتلل کېده او شکنجه کېده، چې نظریات یې د هیواد امنیت ته زیان رسوي، کوم مفکر به په دې تور بندي کېده چې د کوم بهرني هیواد لپاره کار کوي، ..

او خدایه!

کله چې هم دا ټولې سختۍ را په زړه کوم داسې فکر کوم چې دا هر څه یوازې یو ډاروونکی خوب و، چې د حقیقت هېڅ سیوری نه لري، نو دا څنګه ومنم چې سل زره تنه په بېلا بېلو طریقو وژل کیږي، شا او خوا نیم میلیون نور زندانونو ته اچول کیږي، د دیني علماو سره د مرګ تر بریده ناروا سلوک کیږي، دیني او تاریخي کتابونه شکول کیږي، له مسجدونو زېرمتونونه او نندارځایونه جوړیږي، هغوی نوي ځوانان تر لاسه کړل، څو هغه څه وروښیي چې تاریخ او شخصیت یې له منځه یوسي، او د اشغال په توپان کې ویلې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

آهـ! د قومول ښاره! تا څومره نادودې او بدبختۍ ولیدې، کله چې د قومول د چینایي حاکم دا کوښښ ناکام شو چې امیره تر لاسه کړي، د علماؤ غوغا را وپاړېده او پاڅون پیل شو، د قومول نوم په هره ژبه وغورځېد، د دې ښار نوم د انکار او ټینګار یو رمز او راز و، قومول د عزت او انکار یوه بېلګه وه، سړي به دې ښار ته د منسوبېدو له کبله ویاړېدل، ښارونه بیخي د پلرونو په څېر دي، کله د نسب او حسب څښتنان وي، او کله تر ټولو سپک مخلوق وي، او یا د هغه مخلوق په څېر چې هېڅ ارزښت نه لري، خو دې کار دوام ونه کړ، او قومول د غچ سره مخ شو، د امیر مانۍ د مرمیو، کېنې او غچ اخیستلو هدف و، امیره په خپله مانۍ کې وه، د کورنۍ ځینې غړي هم ورسره وو، نجمة اللیل هم لا همدلته اوسېده.

حاکمه کورنۍ د تېښتې په حال کې وه، خو چینایي افسر په مانۍ برید وکړ، د هغه سره څو تنه سرتیري وو، مانۍ ته ایستلې توره ننوت، تر هر څه وړاندې یې په یوې ښکلې پېغلې سترګې ولګېدې، چې یو سور ګلاب یې بویولو او ګلاب یې د اننګیو سره لوبې کولې، نجمة اللیل خندل او افسر ته یې په ذو معنی نظر کتل، مخکې تر دې چې افسر څه ووایي له نجمة اللیل یې واوریدل چې ویل یې:

مورې په زور نه اخستل کېږو، او زه زړور خلک خوښوم، خو له جلادانو او سخت زړو کرکه کوم.

هغه ورته په حیرانتیا وکتل، د هغې د خبرو څه معنی ده؟ خو اول باید دا معلومه شي چې دا څوک ده؟ بې شکه چې ښایسته ده، چې څومره یې ورکتل لېوالتیا یې زیاتېده، خو هغه په هېڅا هم باور نه درلود، د الله په ټول مخلوق شکمن و، دا یې خوښول چې هر څه په زور او سختۍ سره تر لاسه کړي، ایا یو جنګیالی نه و؟ بریالی نه و؟ او دې مسلمانانو خو د چینایانو سره واده هم نه کاوه، له همدې کبله یې پاڅون هم وکړ، نجمة اللیل بیا وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که په زور دې واخستم نو نیکمرغي به ونه ویني، افسر ورنژدې شو، وسله یې ښکته کړه او ویې ویل:
له خبرو دې ښکاري چې ته له یوې لنډې ناستې او یو جام شربته انکار نه کوې؟
اننګي یې ګلابي شول او ویې ویل:
ولې نه بې شرمه؟ خو زه ستا له سړیو شرمېږم.
هغوی به بهر انتظار کړم.
نجمة اللیل په بې زارۍ سره وویل:
ای خدایه! هغه عاشقان به څنګه خوشحاله شي چې د نورو سترګې یې څاري، یا لږ تر لږه په دې خبر وي چې څوک یې انتظار کوي، نه....نه....لرې دې لاړ شي، ښه لرې.
په مانۍ کې ځینې خلک شته چې زمونږ په کار دي.
زه د مانۍ مېرمن یم، او اوس ستا د لاس لاندې یم.
دا خبره یې په داسې حال کې وکړه چې په سترګو یې اشارې هم کولې، افسر خپلو سړیو ته امر وکړ چې خپلو مورچلو ته ستانه شي، هغوی یې په سمدستي تګ قانع کړل او د نجمة الیل خوا ته راغلو.
ډېر ښه، ستا ښایست د سړي عقل وړي.
لاس رانه وړې، لږ وخت راکړه څو خوشبویي ووهم، او شربت راوړم.
نجمة اللیل په منډه ننوتله، امیره، مور یې، خوښدې یې او نور خادمان په سخت تشویش کې وو، شپه د خپل تور مخ سره په قومول راختلې وه، په قومول کې ډار خپور و، نجمة اللیل د کورنۍ غړو ته وویل:
مخکې تر دې چې د چینایانو په لاس بندیان شئ، همدا اوس باید ولاړ شئ، زه به افسر وغولوم او تاسې له شاتنۍ دروازې ووځئ، د غر لور ته ولاړ شئ، چمتو کړې بګۍ په انتظار ده، او سړي به د تښتې لار ساتي، پام کوئ چې په کومه ننښته کې ښکېل نه شئ، که هره ننښته رامنځته شوه نو دښمنان به دربانديې راټول کاندي، بیا به یا خپل ژوند له لاسه ورکوئ او یا ابرو، زه چمتو یم چې خپل ځان ستاسې لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرباني کړم، وخت بې ځايه مه تېروئ، افسر په کوټه کې دې، زه شربت وروړم ، او تاسې درځئ.

اوښکې راروانې شوې، د خدای پامانۍ توري د افسوس او سلګيو سره ګډ شول، نجمة الليل راستنه شوه، اوښکې يې لا په اننګيو نښتې وې، خو بيا يې هم مستې چينايي سندري زمزمه کولې، چې يو څو بيتونه يې له يوې زړې چينايي خادمې زده کړي وو، په لاسونو کې يې د شربت پيالې وې، کله يې چې افسر ته يوه پياله ورکړه، هغه ورته په شک وکتل، بيا يې پياله په خپل درونده لاس ووهله، په داسې حال کې چې نجمة الليل يې ووېرووله، او په زړه يې ډار ننوت، د مخ رنګ يې والوت او ويې ويل:

لمړی به زه وځکم، خو د مانۍ په تاريخ کې څوک هم په زهرو نه دی مړ شوی، دلته سړي او ښځې يوازې په تورو جنګيږي.

افسر ورنژدې شو او سينې ته يې جوخته کړه، هغې په نرمۍ سره لرې کړ او ويې ويل:

ډېر څه دې له لاسه ورکړل.

افسر يې په مطلب پوه شو ، سمدستي يې ورته وويلي:

زه پښيمانه يم.

اوس وخت تېر شوی.

څه مطلب؟

نجمة الليل له الله پرته له بل هېڅا نه وېريږي.

تر هر څه مخکې خو مورِ د مينې په تار تړلې يو.

شک مينه وژني چينايي افسره!

حالات ماته د احتياط لارښوونه کوي، دې ډلو زمورِ ډېر سړي ووژل، او زه ستا سره مينه کوم.

نجمة الليل نېغه ودرېده او په زړورتيا يې وويل:

نن شپه دې نه غواړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عجیبه ده! هغه به له ځانه سره یوازې همدا ویل، عجیبه ده!
هغه کولای شول چې له طلایي څنو یې ونیسي، د خپلو غټو بوټانو لاندې یې واچوي، او چې څه غواړي پرې ویې کړي، خو زړه یې نه منل، هغه د نجمة اللیل چلند، ساده او ترنده ښایست، څرګندو او د پام وړ تورو په غېږه کې اخستی و.
نجمة الیل زه درسره مېنه کوم، تر هغه نه ځم چې تا له ما خپله خوښي نه وي څرګنده کړې.
په داسې حال کې چې هغه ته یې شا کړې او دننه روانه وه، ویې ویل:
کولای شې د څټ له اړخه پر ما ګولۍ وچلوی، زه تاسې پېژنم، خو زه ځم څو په خپله خونه کې ارام وکړم.
هغه په زاریو وویل:
زما ګرانې امېرې.
هغې وروکتل او په سختو ټکو یې وویل:
زه امیره نه یم، بې چاره امېره خو یوه وړه ماشومه ده، د ببرېدلې پیشو په څېر غره ته وتښتېده، په حقیقت کې زه مشره خادمه یم، او که ته غواړې نو بیا زه د مانۍ مالکه یم، امیر، مېرمن یې او د کورنۍ نورو غړو به زما امر منلو، اوس پوه شوې چې زه څوک یم؟
د هغوی خبرې اوږدې شوې، تر دې چې نجمة اللیل ډاډه شوه چې د امیرې کاروان د غره په لور له مانۍ په تېښته ووت، پلان یې بریالی شو، د مانۍ او د اوسېدونکو په حق کې یې خپله دنده اداء کړه، اوس یې کولای شول چې په ازادۍ سره ولاړه شي.
هر لور غمېزو، له جګړې وورسته د ارزښتونو پایمال کېدو، د حکومت ړنګېدو او درېدو، د حاکمانو بدلېدلو، بریالیتوبونو او ماتو، د اوښکو، خولو او عذابونو شپو د هغې ژوند ستړی او تنګ کړی و، امیر ولاړ او بیا را ستون نه شو، مصطفی مراد حضرت هم ولاړ، او را ستون نه شو، ټوله نړۍ د حیواناتو شوه، بس منډې دي، خولې لګول دي او وینې رودل دي، ناوړه کارونه تر سره کیږي، خو هغې دې هېڅ ته نه کتل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امپرې خونې ته لاړه، هغه خونه چې په ښایسته او ښکلو سامانونو ډکه وه، بیا د امیرې په کټ پرې مخې وغزېده او د نا امیدۍ اوسیلي یې وکښل، سیوري په دیوالونو ګډېدل، او طلایي وړانګو زېړه زېړه ځلا کوله، هغه د سپي په څېر په دروازه کې ولاړ و، ځکه چې نجمة اللیل د هغه احساسات او جذبات سوځولي و.

زه رانوتلای شم؟

دروازه له باندې نه بنده کړه!

او بې له دې چې په ځان پوه شي د هغې د امرونو په عملي کولو یې پیل وکړ، کله چې له دروازې بهر یوازې پاتې شو ډېر حیران شو، په یو وخت کې د خجالت او مستۍ دواړو سره مخ شو، بیا یې دروازه پرانیسته، او د غویي په څېر په غوسه او ورو ورو د ننه روان شو، هغې ورته توجه ونه کړه، هغه یې لاس ونیو خو دې ترې په کراره را کش کړ:

نن شپه دې نه غواړم.

نو چرته لاړ شم؟

مانۍ ستاسو شوه، کولای شې په هره خونه کې دې چې خوښه وې واوسېږې.

او ته ؟

راپاڅېده او ویې ویل:

ته ماته د یو ختمېدونکي خوند په سترګه ګورې؟

هغه نه پوهېدو چې څه ځواب ورکړي.

سمه ده که غواړې چې واده راسره وکړې ..نو.....

دا مهال غلې شوه خو هغه ورته په حیرانتیا سره وکتل او ویې ویل:

نو څه؟

دا چې ته به زما په دین وې.

ستا دین څه دې؟

اسلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زه.....
زه هغه چا ته په سپکه سترګه ګورم چې په خپل خالق ایمان نه لري، ته د خپل مشر په وړاندې په ادب او احترام درېږې، لکه چې لمونځ کوې، نو بیا د خپل خالق په وړاندې ولې د اطاعت فرض نه اداء کوې؟
ځان یې په یوه نرمه چوکۍ وغورځاوه او ویې ویل:
زه اسلام نه پېژنم.
باید ویې پېژني.
که مشران په دې وپوهېږی چې ما دې وروسته پاتې افکارو ته غاړه ایښې ما به له منځه یوسي.
هغوی به څوک خبر کړي؟
هو.....
سمه ده ، بیا راځه نو...
څه؟
چې واده پیل کړو، یو لړ مراسم او کلمې دي چې ته یې باید ووایې، او څو لمړني اصول دي چې باید د ټولو تر مخه پرې وپوهېږې.
زړه یې تنګ شو، داسې ورته ښکاره شوه چې هغه د تېښتې لار ګوري، غوښتنې زیاتوي، او داسې کارونو ته یې راکشوي چې پرون یې ورته هېڅ پاملرنه نه کوله، دا ټولې سترټیاوې د څه لپاره؟ او د څه لپاره تر دې بریده صبر کوي؟ بیا یې ورته د زړه تنګۍ په حالت کې وویل:
کولای شم د ګډې په څېر دې خپل ځای ته را کش کړم، او چې څه مې خوښه وي هغه دربانديې وکړم.
هغې په بې پروایۍ سره ولې واشتیل او ویې ویل:
کولای شې.
لاړې یې تېرې کړې او زیاته یې کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو بيا به ته هغه ښځه ونه ويني چې تاته د مينې شربت درکوي، بيا به زه يوازې او يوازې يو خوندور خوراک يم، لکه د مېړې غوښه، ګوره نو د ښځې او مېړې د غوښې ترمنځ ډېر فرق دی.

په ګونډو شو او ويې ويل:

ته نا اشنا ښځه يې، ما په دې ښار کې په سلګونو کسانو د اعدام حکم وکړ، په څو شېبو کې اعدام شول، سړي او ښځې ووژل شول، خو زه په دې حيران يم چې زه په تا هېڅ نه شم کولای.

نجمة الليل په خندا شوه او ويې ويل:

زه خو په همدې خوشحاله يم کنه.

ولې؟

ځکه چې ته له يو څيروونکي حيوان څخه ورو ورو په انسان بدلېږې.

چغه يې کړه:

مطلب دې څه دې؟

ظالمان او قاتلان انسانان نه دي، ستا ماضي د يو لارې شکوونکي د ماضي په څېر بربنډي، زه يو زړور انسان غواړم، يو انسان...ايا د انسان د کلمې په معنی پوهېږې؟

د هغه په نظر انسان هغه بني ادم مخلوق دی چې بريتونه لري، کولای شي وجنګيږي او بريمن شي، چې څه غواړي تر سره يې کړي، مړي وکړي او غنيمتونه تر لاسه کړي، هغه شعارونه او چغې پورته کړي چې د هغه مشران او رئيسان يې پورته کوي، د هر رنګ، عقيدې او جنس د ښځو خوندونه واخلي، خو دا ښځه بيا له هغه څه غواړي.

په داسې حال کې چې نجمة الليل ورته رانژدې کېده، په لاس کې يې د شربت يو جام و، ورته يې وويل:

رښتيا هم چې د انسان او حيوان تر منځ توپير شته.

هغه وويل:

ټول خلک پوهېږي چې زه څوک يم؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک خو یا له تا وېره لري او یا ستا د لښکر غړي دي، له همدې امله ته هر هغه څه اورې چې ستا غرور یې مني.

له غوښنو ولو یې کلکه ونیوله او ورته یې وویل:

له ما څه غواړې؟

دا چې زمونږ ملاقات د یوې عقیدې تر سیوري لاندې وي، نه هغه ناسمه عقیده چې ځواکمن خلک یې بې وزلو ته له ماتې ورکولو وروسته ټاکي.

نجمة اللیل! زه له تاسره مېنه لرم.

خو مونږ به تر هغه وخته نه یو ځای کیږو څو پورې چې تا د دې کلمې شاهدي نه وي ورکړې چې لا إلٰه إلا الله وأن محمدا رسول الله صلی الله علیه وسلم

له دې کبله چې زه درسره مېنه کوم، څه چې وایې زه یې تر سره کوم.

کلمه طیبه ووایه.

کله چې هغه کلمه طیبه وویله، بیا ورته نجمة اللیل وویل:

ته باید خپل پلویان له وژنو او لوټمارۍ هم منعه کړې.

دا کار به هم وکړم.

زه پوهېږم چې تاسې وږې، او ستړي یاست، خوراک، ښځو او امنیت ته اړتیا لرئ، نو بیا په انصاف ولاړو قوانینو عمل وکړئ، ستاسې بری باید د دې سبب نه شي چې له تاسې د وحشیانو یوه ډله جوړه کړي، د وحشیانو چار چلند انسان کرکې او تشدد ته راکشوي، او بیا په کې د نېکمرغۍ هېڅ بوی نه شي موندل کېدای.

هغه وویل:

ستا خبرو څومره حیران کړی یم.

بیا نو ته د احترام وړ یې، د مانۍ سره نژدې یو فقیه عالم دی چې مولوي عبد الرازق نومیږي، ولاړ شه هغه راوله، د هغه سره باید دوه شاهدان هم وي، او مونږ به واده وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه یو څه په تشویش کې شو، یو خوا بل خوا یې کتل او نه پوهېده چې څه وکړي، نجمة اللیل له خپله کټه پاڅېده، خپله توره چپنه یې واغوسته او ویې ویل:
ته انتظار و کړه، زه یې سمدستي راولم.
په ګوته یې اشاره وکړه او ویې ویل:
پام کوه ګوره، د تېښتې معنی دا ده چې زه به له ښاره د وینو حمام جوړ کړم.
په رټونکي نظر یې ور وکتل او ویې ویل:
غلی کېنه.

***

او څو ورځې وروسته د قومول خلکو نجمة اللیل ولیده چې په یوه پرتمینه بګۍ کې سپره ده او دوه اسونه یې راکشو، څنګ کې یې یو پوځي افسر روان و، او د لارې په اوږدو کې ورته خلکو مخه پرېښوده، چینایي قوماندان ورسره واده کړی و، خو تر څو چې د واده راز نه و خرګند شوی، په قومول کې د هغې واده دومره اسانه کار نه و، تر هغه وخته خلکو رټله، ټیت ذاتې او بد ذاتې یې بلله، خو که چرته چینایي قوماندان په زور ببولې وه نو بیا به یې ورته عذرونه لټول، خو لکه څرنګه چې ښکاره کېده هغې په اشغالګرو ځان خرڅ کړی و، او خپل کوژدن مصطفی مراد حضرت ته یې انکار کړی و، د بریالیو د ډلې سره تللې وه، له همدې کبله په هر ځای کې د هغې په اړه خبرې کېدې، او هېڅا هم د هغه لامل پوښتنه ونه کړه چې له کبله یې د څه مودې لپاره په قومول کې وژنې ودرېدې، د نجمة اللیل رنګ خرابه او هغه نوره هم د اضطراب ښکار شوه، هغه به د چینایانو په ډلو کې راڅرګندېده او د احترام په سترګه ورته کتل کېدل، همدا علت و چې د ولایت ښځې او نارینه یې په حیرانتیا کې اچولي و.
کله چې انقلابیان په لمړي ځل بریالي شول، او د خواجه نیاز په مشرۍ یې په کاشغر کې حکومت جوړ کړ، چینایان یې د ګوانښ سره مخ کړل، چینایي ځواکونو هم په تېښته پیل وکړ، او بیلا بیلو ځایونو ته وتښتېدل، د دې قوماندان نصیب کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارومچي ته ټېښته لېکل شوې وه، نجمة اللیل یې هم له ځانه سره بوتله، د قومول خلکو له تګ وړاندې د همده سره د ټېښتې په حال کې لیدلې وه، خلکو پرې لعنتونه ویل، ښځو پرې لاړې تو کولې، ځینې کوچنیان تر دې بریده زړور شول چې په ډبرو یې وویشتله، او بیا له وېرې راستانه شول.

کله چې د حاکم او روسانو تر منځ ټرون وشو، نو روسی الوتکې، ټانکونه او زغروال موټر را ورسېدل، وضعیت بدل شو، پاڅونوال په شا شول، ولسمشر او نور لوړ پوړي مشران ونیول شول، او په دې توګه په ختیځ ترکستان کې اسلامي ځمکه او اسلامي ملت اشغال شو.

یوه شپه همدغه قوماندان ولیدل چې نجمة اللیل ژاړي.

نجمة اللیل! ولې ژاړې؟

خلک وژل کیږي، زه جګړه بده ګڼم او وېرېږم.

هغه په خواشینۍ وویل:

زه څه وکړم، دوی له موږ وژنې کوي، او موږ له دوی څخه .

د هغې چې له سترګو اوښکې بهېدې وویل:

ما غوښتل چې ته خپل ښار ته ولاړ شې او زه هم درسره یم، داسې ژوند وکړو لکه نور انسان چې په نېکمرغۍ او ډاډ سره ژوند کوي.

هغه سمدستي پوه شو چې نجمة اللیل په غیر مستقیمه توګه د چینایانو له خوا د هغې د هیواد په اشغال نیوکه لري، او بې له کوم زړه سوي او عاطفې یې ورته وویل:

ګراني، دا د لویانو چارې دي، زما په څېر یو چا ته په دې اړه بحث نه ښایي، لښکر د مشرانو په امر خوځیږي، هر چېرې همداسې وي، سیاست هېڅ اخلاق نه لري، که په حقه و او که په باطل.

بیا یې د خپل لاسي چیلم دود وویست، په داسې حال کې چې لوړې یې په مخ ورپورته شو وویل:

ډېر زیات ستړی یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېبه غلی شو او بیا یې وویل:
غواړې قومول ته ولاړه شې؟ هلته اوس ارامي ده، انقلابیان هم غلي شوي دي، او مونږ پرې یو ځل بیا واکمن شو.
هغې په غمژن انداز وویل:
زه خو غواړم په هغه ځمکه کې وګرځم چې ما په کې هېڅوک نه پېژني.
هغه یې په مخ لاس راکش کړ او ورته یې وویل:
پوهېږم چې په تا څه تېریږي.
لاس دې له ما لېرې کړه.
ولې؟
داسې احساسوم چې لاسونه دې د سړیو او ښځو په وینو لړلي دي.
په حیرانتیا یې وویل:
زه په جګړه کې د ړوند په څېر یم، څه وکړو؟ د دې له پاره پیدا شوي یو چې خوراک وکړو، او د دې له پاره چې خوراک وکړو، باید وجنګیږو، ووژل شو، او ته زما یې، زه ستا سره مینه کوم نجمة اللیل!
بیا لږه شېبه غلی شو، او ویې ویل:
ته ماته څنګه ګورې؟
هغې ورته په هیجان سره وویل:
ته بندي یې، ناروغ یې، په هر حال، په عذاب اخته انسان یې.
هغه مسک شو او بیا ېې وویل:
زه په همدې خوشحاله یم.
په حیرانتیا یې وکتل:
دا څنګه؟
ځکه چې ته ماته د دښمن په سترګه نه ګورې.
خو هغې سمدستي وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې شکه ته دښمن يې.
سترګې يې خړې شوې او پټې يې وويل:
زما نصيب همدا دی.
نجمة الليل په خندا شوه، ورنژدې شوه او ورته يې وويل:
که زه له تا جدا يې وغواړم نو څنګه به وي؟
هغه حيران شو او چغه کړه:
څه ؟
مطلب طلاق.
ولې؟
ځکه چې ته مسلمان نه يې.
ايا هېر دې شول، ما هر هغه څه وکړل چې هغه عالم وغوښتل.
خو ته د کفارو په صف کې جنګېږې.
زه له دې پرته په نور هېڅ نه پوهېږم چې زه په پوځ کې يو سرتېری يم.
بيا يې چغه کړه، ديوال يې په سوک وواهه او ويې ويل:
پوځيان الله نه پېژني.
نو مونږ ولې کوښښ نه کوو چې هغه وپېژنو؟
په ملنډو يې ولي وغورځول او ويې ويل:
نو څه ارزښت لري؟
دا چې د نېکمرغۍ لار وپېژنو.
آهـ، کافران ميليونونو ته رسيږي، هغوی له مسلمانانو زيات دي، په دې پوهه شه ګوره، که نه نو مونږ به بې ګټې ځورېږو.
خولې يې وچې کړې او ويې ويل:
که زه ولاړ شم...
لا يې خبره نه وه پوره کړې چې نجمة الليل ورنژدې شوه او ورته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستا سره مينه کوم، خو که ته زما د ملت د يو بچي په وژلو کې هم سبب شوې نو زه ستا سره يوه شيبه هم نه پاتې کيږم.

ګراني ته ارامه شه، زما د اوسني جنګ سره هېڅ کار نه شته، زه اوس د اکمالاتي موادو په څار مقرر يم، اوس کار د چينايانو په لاس کې نه دی، روسانو د هر څه واګي په لاس کې اخيستي دي.

بيا په ملنډو سره په خبرو کې بلې خوا ته ولاړ او ويې ويل:

نو دلته خو ډېر داسې ترکستانيان هم شته چې ځانونه يې په شيطان خرڅ کړي دي، دوی هم وژنې کوي، او د خپلو هيوادوالو په حق کې تر ټولو ناوړه جرايم تر سره کوي، ته نو نه يې خبره؟

هغې خپلې سترګې په بالښت کې خښې کړې او په ژړا شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

زما د ډول ډول میوو او کښتونو شنې او له زیاتو معادنو ډکې سیمې په نه زغملو وړ دوزخ بدلې شوې، انسان به په داسې ځمکه څنګه ژوند وکړي چې مرګ پکې کمین نیولی وي، ډار پکې خپور وي، او پردي یرغلګر یې په تقدیر لوبې کوي، څومره بده ده چې ته په خپل ګران هیواد کې د پردي په توګه ژوند وکړې، په حقیقت کې زه پردی نه وم، بلکې داسې احساس مې کاوه چې ترکستان نا اشنا دی، شړل شوی، او د اوبو په سر د زګ په شان روان دی، ژوول شوی دی، ټول غصب شوی، په وژنو او زندانونو ډک دی، او په دې هر څه کې عجیبه لا دا چې زه لا ژوندی یم، خو دا د الله اراده وه.

ډېر کم مسجدونه پاتې دي، ډېر کم سپین ږیري او عمر خوړلي پاتې دي، چې په پټه مسجدونو ته ځي، په اوښلنو سترګو او ټیټ اواز لمونځونه کوي، او د جاسوسانو سترګې یې څاري، دوی ته به زیان نه رسیږي، خو د هغوی زامن او کورنۍ همیشه د غچ هدف دي، چې مسجدونو ته ګورو نو اشغالګرو نیولي، له هغې یې سینماوې یا د پوځ د اوسیدو ځایونه او دفترونه جوړ کړي، دیوالونو ته یې ګورو او پټ پټ ژاړو، که څوک په ښکاره وژاړي نو حتمي مرګ ته ځان ورکوي، په همداسې حالاتو کې زه له یو ښاره بل ته تلم، او هر ځای مې د ځان لپاره نوی نوم غوره کاوه.

آهـ .....دا پخواني یادونه دي، هغه نومونه مې هم اوس نه دي یاد چې ځان مې پرې یاد کړی دی، خو په اورومچي کې دې پایلې ته ورسېدم چې یوازې د نوم بدلول هم ګټه نه کوي، جوالیتوب مې پیل کړ، د رخت یوه درنده بوجۍ مې په شا کړه، دوه وسپنیز کنجکي مې پیدا کړل، ږیره او بریتونه مې همداسې پریښول چې څومره اړدیږي، پښې مې لوڅې اوچاودیدلې وې، لکه چې لسګونه کاله یې په ختو کې تېر کړي وي، چوپتیا مې غوره کړه، که چرته معقولې او په وزن برابرې خبرې وکړې، نو الفاظ به ستا شیطاني وکړي، او شخصیت به دې راڅرګند کړي، شپه به مې په یوه خیرنه او وړه خونه کې تېروله، د الله عبادت به مې کاوه او داسې فکر مې کاوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملايکې مې تودې اوښکې پاکوي، زمونږ تمدن له منځه ځي او ويلي کيږي، لسګونه زره روسان او چينايان رائي، دغه راز ښځې هم راتلې څو د ترکستانيانو او چينايانو تر منځ ودونه وشي، او ګډ شي.

ما وويل چې ما جوالیتوب کاوه، ما به په اورږو د خپل هيواد هر ډول غوره توکي بارول او په غټو غټو موټرو او اورګاډو کې مې ايښودل، څو د يرغلګرو خاور ته انتقال کړای شي، هر څه باريدل، معادن، ميوې، ځاروي او فصلونه، د يرغلګرو د مشرانو د راتلونکيدو ځايونه معلوم وو، هلته به ګډيدل، شراب به يې څښل، شپې به يې سبا کولې او سندرې به يې ويلې، او ما به عجيبه عجيبه حالات ليدل، هغه خاينان څومره زيات وو، چې خپل ضميرونه او دين يې خرڅ کړل، او د يرغلګرو غوښتنو او ارادو ته تسليم شول، په دې توګه ورته دا شونې شوه چې ځينې مهم منصبونه تر لاسه کړي، او ډېر ژر به تري يو نوی ډول انسان جوړ شو، کله به مې چې د هغوی مخونو ته وکتل داسې به راته وبريښيده چې هيڅکله هغوی ترکستانيان نه وو، او د هغوی د خوراک، څښاک، لباس، حتی د هغوی رويه او طريقه او هر څه يې بدلون موندلی و، هغوی په هر څه کې د يرغلګرو د مشرانو پيروي کوله، خبرې يې د دوښمن په ژبه کولې، او کله به مې چې د هيواد شکل ته وکتل چې رعب او وحشت پکې خپور دی، پوښتنه به مې کوله چې مشرقي ترکستان هغه ښکلې، زړه راښکوونکې او سپيڅلې ناوې به څنګه بيا د سپيڅلتيا او ښايست څښتنه شي.

په زړه کې مې مايوسي ګرځېده، او زه به په ځمکه غمژن ګرځېدم، هغه پنډونه به رابانديې درانده وو، چې ما به موټرو يا کښتيو ته رسول، خو په همدې ګرځنده ژوند کې مې هغه يوه ورځ ولیده.....بې سيکه حيران او سست پست شوم، په ځان پوه نه شوم او چغه مې کړه:

نجمة الليل!

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ګاډۍ ودرېده چې يو چينايي چلوله، د هغې زېړ مخ ته مې وکتل، ځان ته مې پام شو، مخ مې بل خوا واړولو، د تېښتې نيت مې وکړ، خو هغې خپله ګاډۍ راوالوزوله، او زه يې ونيولم، په ړوو او وازو سترګو يې ماته وکتل او ويې ويل:

غواړم زما سره مانۍ ته ولاړ شې....

ولړزېده او په زور يې دومره وويل:

زما سره راځه، مشر يو کاريګر سړي ته اړتيا لري چې زمونږ خدمت وکړي، هغه له اورومچي بهر دی، نه شته، بايد راشې.

او مخکې له دې چې زه له ناڅاپي حيرانتيا راښيدار شم، هغه ښکلې ګاډۍ روانه شوه، او مخکې تر دې چې روانه شي، همدومره مې واورېدل چې د مانۍ ادرس يې په لنډو ټکو کې راکړ، زه بېرته خپلې بوينې خونې ته راستون شوم، دعاوې مې کولې او ژړېدم، ډېر ځله ماته مرګ تر ژوندە ډېر غوره او ارام راکوونکی ښکارېده، مړي په هيڅ شي نه پوهيږي، او کله به مې زړه په دې باور ډک و، چې اسلام بايد بريالی شي، او ازادي خامخا راځي، زه د مايوسۍ او هيلې تر منځ ځورند وم، کله به مې مرګ ته زړه کېده او کله به د ژوند پورې نښتی وم، زه هغه غوڅ غوڅ، رنځيدلی او ورک شوی انسان وم، چې لار ورته نه وي معلومه، يا داسې پناه ګاه چې پکې ارام شي.

د مشر مانۍ پيدا کول ګران کار نه و، مانۍ په يو ارام او ګوښه ځای کې ده، لږ ساتونکي لري، خو ما نه شول کولای په دې زړو او خيرنو کاليو کې لاړ شم، د جوالي کالي مې و ايستل، او داسې څه مې واغوستل چې د قومول د حاکم د مانۍ د پخواني ساتونکي سره لايق و، هغه حاکم چې حکومت يې پای ته ورسيد، او کورنۍ يې سره وپاشل شوه.

هيچا مې مخه ونه نيوه، د مانۍ ساتونکي راته وکتل او ويې ويل:

ته د هغې ليدو ته راغلی يې؟

سر مې په ډار وښوځولو، د خدای شکر مې وکيښ چې زما د نوم پوښتنه يې ونه کړه، که څه هم زما نوم به داسې څه د پام وړ خطر نه و پېښ کړی، ځکه دوښمن چې کله ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ځای شي، او واک يې کلک شي، بيا يې له زړه ويره ځي، او په لږ يې احترامې هم بسنه کوي، خو دا زما ښه بخت و، چې کور خالي و.

ای خدايه! ولې راغلم او زه به ورته څه وايم؟ زه به اوس د هغې ښځې خدمت کوم چې د پرمختللې ټولنې له قدرمنو شوه؟ او پرون زما کوژدن شوې مېرمن وه، دا نو څه معنی لري چې څه به کوم؟ هغه په اسمان کې ده او زه په چکړو کې غورځېدلی يم، او مرګ د ټولو پخوانيو پاڅون کوونکو په شان زما پسې هم دی، خو د تجسس مينې روان کړم، هغه به په سرو وريښمو پوښل شوې تخت کښاسته، تور کالي به يې اغوستل چې ښکلا به يې نوره هم ورزياته کړې وه، خو سره له دې چې نجمة الليل بدله شوې وه، بيا هم خفه، خو ښکلې او له وقار ډکه ښکارېده، په هغې کې مې د پيغلتوب مستي او د ماشومتوب هوسونه نه ليدل، د يوې ښايسته کونډې په شان ښکارېده.

له ډېره وخته مې هيله وه تا وګورم.

ځواب مې ورنه کړ، يوازې ورته کتل مې.

ما فکر کاوه ته په جګړه کې وژل شوی يې.

غلی شوم، که څه هم غوښتل مې وغږيږم خو ونه توانيدم.

مصطفی مراد حضرته! مايوسي په انسان هر څه کوي.

زما د ځواب متظره شوه، خو بې ګټې بيا له خپله ځايه پورته شوه، ويې ويل:

زه د هغو نارينه وو ډېر زيات قدر کوم چې په جګړه کې وژل شوي دي. ما هيله درلوده چې هيڅوک د دار په لکړو، يا زندانونو کې مړ نه شي، بايد جنګيالي په ډګر کې مړه شي، او يرغلګرو ته ځان ونه سپاري.

زه په ډېر جرئت ورنژدې شوم، او ورته مې وويل:

تا ولې ځان ژوندی وسپاره نجمة الليل؟

له درده ډکه خندا يې وکړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخر دې خبرې پیل کړې، ښه ....زه د خپلو کارونو لپاره مبرر نه ګورم، کله چې مانۍ د دوښمن لاس ته ورغله، ما یې د میشتو خلکو په ساتلو فکر پیل کړ، او دا پرېکړه مې هم وکړه چې د هر یرغلګر سپرلۍ باید ونه ګرځم، له همدې امله مې یو سړی غوره کړ او واده مې ورسره وکړ.

په حیرانتیا مې وپوښتله:

نو واده دې څنګه وکړ؟

لکه چې زرګونه خلک واده کوي، مسلمان شو، او زه یې په نکاح کړم.

په تاسف سره یې وویل:

هر څه ډېر په سادګۍ تېر شول، کله یې چې زه ونیولم، ما شرطونه کینبول، او هغه ومنل، پوهیږم چې د هغه اسلام ظاهري بڼه لري، هیڅ زور پکې نه شته، په دې هم ښه پوهیږم چې زه هغه ته هم دوکه ورکوم، او ځان ته هم، خو زه....څه به ووایم، زه دې ته چمتو نه وم چې لیوان مې وڅیري، زه یې واده کړم، ویې ساتلم او اوس هم راسره مینه لري.

ما بیا په څه حیرانتیا وپوښتله:

نو ته د داسې سړي سره څنګه ژوند کوې چې مینه ورسره نه لرې؟

په مسخرو یې ولي واشتییل او ویې ویل:

لکه چې زما هیواد ترکستان د اشغال تر پښولاندې ژوند کوي، لکه ته چې په هغه اروميچي کې ژوند کوې چې دوښمن پرې حاکم دی، دلته هر څه بې روحه روان دی.

زه له ځانه سره وبنګېدم (بې روحه).

ویې ویل:

هو مورِ د شیانو مینه له لاسه ورکړه، او په همدې سبب، خورو، څښو، ویده کیږو او بې روحه روان یو، او داسې ښوځیږو لکه چې له موم جوړ شوي بوتان یو او بل ته اړتیا لرو چې روح راکې پو کړي، لکه هغه ښایسته جاپاني د لوبو شیان چې ګرځي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوازونه کاږي خو له لرګي يا وسپنې نه جوړ وي، حقيقي ژوند نه شته، مور خاندو، ژاړو او کار کوو، لکه د تمثيلي پارچې ممثلين، پوه شوې مصطفی مراد حضرته؟
لاسونه يې په عصابانيت وپړکول، د خادمانو مشره راغله، ماته يې اشاره وکړه، هغې ته يې وويل:
غواړم چې دا ښه کالي واغوندي، او داسې شي چې د صيب د ليدو وړ وي.
اوس زما نوم تورسون و، زه د قوماندان په مانۍ کې ګرځېدم، لکه په خوب کې چې ګرځم، د مانۍ مشره ښايسته ترکستانۍ ښځه ده، داسې ښکاري چې زما په ليدلو يو څه خوشحاله شوه، د خادمانو په ښکلي خونه کې د څه وخت لپاره په لومړي ځل ارام اوده شوم، ملا مې لا هم د رد کاوه، خو لمبا مې د ملا درد يو څه کم کړ، دا چې ږيره او بريتونه مې وخرېيل، او په اينه کې مې وکتل، ځواني راباندې راغله، يا الله! د سترګو په وړاندې مې اوس هم د وحشي غرونو چغې وې، سره له دې چې ورنه راغلی وم، او اوس د نجمة الليل په اړه فکر کوم، زما احساس د هغې په اړه د هغه سړي د احساس په څېر و، چې ښځه يې په زور ځنې اخيستل شوې وي، نجمة الليل هغه ښار ته ورته وه چې دوښمن اشغال کړی وي، د مينې معنی اوس په وطني حماقت واوښته، اوهووو ،زه خاندم، زما فکر اوس د پخوا په شان نه دی.
سبا يې په خپله ښايسته ګاډۍ کې داسې يو ځای ته بوتلم چې ونې، ميوې او ګلان راځخه راتاو وو، خو ټول د اشغالګرو وو، ټولو نجمة الليل پېژندله، احترام ته يې راولاړ شول، لاره يې ورته خلاصه کړه، له ګاډۍ ښکته شوو، له ځورندو ځانګو، ګلانو او ګڼو ميوو په منځ کې تېر شوو، هغه مخکې او زه پسې غلی شاته روان وم، ويې ويل:
هغوی زما په اړه وايي شرف او پاکيزګي مې پرېښې.
يوه لښته يې راماته کړه، لمر ته يې وکتل چې د هغې په زيړ مخ يې وړانګې راخپرې وې، او پټ يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قومول د خلکو په منځ کې درواغ په اسانۍ خپریږي، ولې یې زما کیسې ته دومره پاملرنه وکړه؟ زه د امیر په مانۍ کې له یوې عادي خدمتګارې پرته بل څه نه وم.

زما لاس یې ونیو، او ویې ویل:

ایا تاته مې د واده ونه ویل خو تا رد کړه؟

هغه د هجرت وخت و، او مورِ د مرګ په مورګو ولاړ وو.

ترخه خندا یې وکړه، او زیاته یې کړه:

مورِ د مرګ په مورګو نه وو، ایا پوهیږې اشغالګر حکومت څومره خلک اعدام کړل؟ هغوی له سل زرو هم زیات دي.

ما په حیرانتیا وویل:

ته اوس هم د پاڅون کوونکو او شهیدانو په اړه فکر کوې؟

په سپک نظر یې راوکتل، او ویې ویل:

ته څه ګومان کوئ؟

ستا په شان یو څوک باید داسې کارونو کې فکر ونه کړي....

ایا زه ستا په څېر ترکستانۍ مسلمانه نه یم؟

یو ځل بیا چوپتیا خپره شوه، هوا یخه وه، لمر په لویدو و، عجیبه غمونه یې تر شا پریښودل، ځینې پخوانۍ مناري د تاریخي اثارو په شان ملاستې وې، او ګومبزې هغې کشپ ته ورته وې چې ما په یو ژوبن کې لیدلې وه، ودانۍ داسې راکړې وې لکه چې هیڅ اهمیت نه لري، نجمة اللیل یو سور ګلاب له لاسه وغورځاوه او ویې ویل:

ما د هغه په وژلو کې هم فکر وکړ.

د چا؟

زما د میړه ضابط.

ولې؟

فکر کوم دا زما دنده ده، خو زه له تا پوښتنه کوم چې مړ یې کړم که د ځان تابع یې کړم؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ولي واشتييل او پوښتننه مې وکړه:
د هغه د تابع کولو څه ارزښت دی؟ وژل، شکنجه او زیاتی په هر ځای کی دی.
خو زه له تا پوښتنه کوم چې د وژلو ارزښت یې څه دی؟
دا پخوانی غچ دی.
خو که زه یې د ځان تابع کړم دې کې ډېره ګټه کوم.
شخ ودریدم اوومې ویل:
ښاغلي! د دوښمن ټول ژوند جعلي او درواغ دي.
په حیرانتیا یې راوکتل او ویې ویل:
ته دا فکر کوې؟ معنی دا چې ما ځان ته په یوې ماتې ګوډې فلسفې دوکه ورکړې، څو ځان له شکنجو او ورکېدو وژغورم، او ژوندی پاتې شم.....اها. ته دا ګومان کوې؟
سر مې ځوړند کړ ومې ویل:
له همدې کبله د قومول خلک تاته په سپکه سترګه ګوري.
له سترګو یې اوښکې راوځښدې، رانژدې شوه، او په زوره زوره یې وجړقولم، ویې ویل:
دوی نه پوهیږي، باید ما د امیر کورنی ژغورلې وای، خو ما باید د دې قیمت هم ورکړی وای، مور ټول ژوند خوښوو، او مرګ بد ګڼو.
بیا یې اوښکې پاکې کړې، او ویې ویل:
او ته مصطفی مراد حضرته! ته په ما څه ګومان لرې؟
تورسون، زما نوم تورسون دی، پخوانی نوم باید هیر کړو.
ستا څه رایه ده؟
زه یې په ښکاره وایم، د غرونو په سرونو د جنګیالیو سره وچه ډوډی خوړل، زما په وړاندې په یوې سترې او دنګې مانی کې د سلو حلالیدونکو ګډو نه غوره دي.
نری باران پیل شو، یخني نوره هم زیاته شوه، مور د باران نری نری تکا اوربده، بوټان مې دومره تنګ وو، چې پښه مې پکې نښتې وه، او د کالیو غاړې زما مری زور کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه، سره له دې چې پکې ګرم وم، خو بيا هم پکې مرګ ته نژدې وم، دا هغه احساس و، چې له اوږدې مودې مې له لاسه ورکړی و.

مصطفی.

خادم دې تورسون.

چرته ځې؟

هلته د غونډيو سرونو ته چرته چې ستر سړي اوسي.

په دې به وروسته او په ارامه فکر وکړو.

کله چې د مانۍ څښتن له سفره راستون شو، زه لږ وخت پټ شوم، خو هغه مې ليد چې په مانۍ کې يې غلي غلي خو په مينه او شوق نجمة الليل کتله، په هماغه پخوانيو تاتاري سترګو، هغه يې په خپله غيږ کې وځښلې، او په ښکلولو يې پيل وکړ، له ځان سره يې ګرځوله، هغې تته خندا کوله، سترګې يې اخوا ديخوا اړولې، کېدای شي له دې وړېده چې چرته زما سترګې پرې ونه لګيږي.

ته زما په راتلو خوشحاله يې؟

بې له دې چې هغه ته وګوري وويل:

ډېره زياته، خو د استخباراتو خلک اوس هم په سلګونو خلک وژني.

دا بله خبره ده، اوس ولې په دې کې سوچ کوې؟ زما پکې هيڅ زور نه رسيږي.

ولې ته په ژوند کې کوم دريځ نه لرې؟

يو محدود دريځ ګراني.

هغه څه دی؟

ډېر کرت مې درته ويلي، زما دريځ دا دی چې خپله دنده تر سره کړم.

ستا د دندې او ستا د مسئوليت د تر سره کولو تر منځ ستر توپير شته.

زما دنده زما مسئوليت دی.

زه تا يو انسان لېدل غواړم.

نجمة الليل! بيا به هغه پخوانۍ لانجې ته ځو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیقي انسان هغه دی چې د شکنجه کېدونکو او ځوربدونکو غم احساس کړی.
ناڅاپه او په لیونتوب یې وویل:
ته باید وپوهېږې که دغو ځوربدونکو غاړو ته رسی ورخوشې کړای شوه، دوی به زما او حتی ستا ژوند ته هم د پای ټکی کېږدي.
هغې په نا اشنا ارامۍ وویل:
دا مهمه نه ده، مهمه دا ده چې ته خپل مسئولیت اداء کړې.
په جذباتي ډول یې چغه کړه:
او زه څوک یم؟ په دې ستر لښکر کې یوازې یو فرد، په یوه ستره اله کې وړوکی سپر، ایا ته له سفره راستون شوي میړه سره داسې مخ کیږې؟ زمونږ پخوانۍ مینه څه شوه؟ راځه.
خپلې ځانګړې خونې ته لاړل، دا ناولې ما هم لوبوي، او هغه هم، که د هغې سره څه موده نور هم و اوسیدم، نو زما ټول فکرونه به په زهرو ولړي، حقیقي سپیڅلتیا دلته په ښارونو کې نه ده، بلکې هلته د غرونو په لمنو کې ده، چرته چې خپلواک سړي اوسیږي، په اوږو یې وسلې دي، څومره چې ژر کیږي باید ولاړ شم.
ماسپښین د ډوډۍ پر مهال راته ضابط ژور نظر وکړ، او ویې پوښتل:
دا هغه نوی خادم دی؟
هو دا وړتیا لري، او په خپل کار کې مخلص دی.
ته له کومې ولسوالۍ یې؟
زما نوم تورسون دی، د التای له ولسوالۍ یم.
دسترخوان په ښو خوراکونو ډک و، خو بهر ملت د ونو پانې خوړلې، بې وزله ماشومانو یو بل ته په وازو سترګو کتل، هغو شیانو ته یې کتل چې په ګاډیو کې باریدل، یا د یرغلګرو کورونو ته وړل کېدل.
په داسې حال کې چې پر دسترخوان ایښو چړو ته مې کتل سر مې وګرځېد.
تورسونه! کولای شې لاړ شې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خبره يې په ارامه وکړه، او زه پخلنځي ته راستون شوم، د اوښ په شان مې ځمکه په پښو وهله، داسې چې هيڅ ارامي نه پېژني، کرکې مې زړه خوړ، لکه چې اور لرګي خوري، د دين په وړاندې د هغوی جګړې او د دې ضابط عقايدو زه هڅولم چې هر حماقت ته لاس واچوم، دا کار خاص زما نه و، خو دا د الله په لار کې غچ و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١٠)

زه د يو دوښمن په کور کې اوسم، دا يوازې دوښمن نه دی، بلکې يو پوروړی هم دی، او هغه څوک يې نيولی چې ما ورسره مينه کوله، داسې فکر کوم که دلته يو کال نور هم پاتې شم؛ نو له ما به يوه اله جوړه شي، زه به هم د نجمة الليل په څير شم، ارام ژوند ، پوره خوراک او لباس، ارامي او ښايسته ژوند دا ټول هغه څه دي چې په انسان کې د پاڅون، مقابلې او جهاد روح وژني، بله ستونزه دا چې زه د نجمة الليل په سترګو کې نا اشنا ګرم او تېز شوق وينم، زه د هغې له سترګو شرمېدم، او ډېر ځله به ورځخه تښتېدم، ډېرې شپې به مې د هغې په اړه فکر هم کاوه، غيرت به مې پرې کاوه، په دې کور کې شيطانان، هوسونه او تېروتنې ژوند کوي.

پرون په دې کور کې د ګډا يو مجلس جوړ شو، ټول د يو بل سره ګډوډ شول، نجمة الليل د مجلس ځلانده ستوری و، سترګې ورپسې وې، هر افسر د هغې سره د نڅا هيله من و، مېړه يې دومره شراب وڅښل چې ښه نشه شو، خو په سهار کې يې د يو مهم کار لپاره راوغوښت، هغه راووت، له نشې ځنګېدو، غټ کوټ يې اغوستی و، کار عادي ښکارېده، خو هغه زما خونې ته راغله، د ټولې شپې ويښې له امله يې د مخ زيړوالی نور هم زيات شوی و، لاسونه يې رانه تاو کړل، او شونډې يې رانژدې کړې....

باداري، زه بايد سبانارې چمتو کړم.

زه خوراک ته اشتها نه لرم، او زه ستا باداره نه يم.

ټوله مانۍ سترګې سترګې ده.

نور صبر نه شم کولای.

څه معنی؟

نه پوهېږې؟

زه خيانت نه کوم.

د خاين سره خيانت کول تېروتنه نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یو مسلمان یم، الله پېژنم.
پوښتنه راسره پیدا شوه، چې ایا له مېړه یې غچ اخیست، که پر ما یې شفقت کاوه، او که دا پخوانۍ مینه ده چې بیا په جوش راغله، او باغي شوه، زما لاسونه یې ونیول، په زاریو شوه، خو زه یې له نظر او لمسولو له دې وېرې په تېښته وم، چې مقاومت به مې کمزوری شي، په جذباتي انداز کې مې وویل:
د غرونو په لمنو کې داسې سړي دي چې د لوړې او عذاب له امله ځوریږي.
ویې ویل:
هغوی حقیقي نارینه دی، خو بیا هم هغوی خپل ژوند کوي.
په هغو حدودو کې چې الله مباح ګرځولي.
د وړې څیروونکي لیوه په څېر یې راوکتل، او په ګوابنوونکي ډول یې وویل:
ته پوهېږې چې زه تاته سزا هم درکولای شم.
ومې ویل:
ایا مینه همدا ده؟
هو، همدا مینه ده.
کله چې ته د دوی په یو ویروونکي زندان کې بندي شې، شا او خوا دې تیاره او چوپتیا وي، قمچینې دې په بدن لګیږي، بیا به ته دا خوب ووینې چې کاشکې زما په څنګ کې څو دقیقې تېرې کړې.
ما ورته په باوري انداز وویل:
ما مرګ ته ځان نذر کړی.
ته د اور سره لوبې کوې، ته زما حقیقي مېړه یې.
خو ته د یو داسې سړي په نکاح کې یې چې مسلمان شوی، که څه هم اسلام یې ظاهري بڼه لري.
نو بیا دلته ولې راغلې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې پوښتنې حیران کړم، ربښتیا هم ولې راغلم؟ ما ټول ژوند له دغو تجاوزګرو د غچ اخستلو په اړه فکر کړی دی، خو اوس انتقام چرته دی؟ زړه مې ودربېد، خو یو حقیقت هم و چې ما پټولو، ما د نجمة اللیل سره مینه کوله، دې مانیۍ ته زما د راتګ سره موافقې د هغې مېنې سره ټراو درلود، هغه لاړه او زه یې پریښوم، ټوله ورځ مې ونه لیده، فکر مې کاوه چې ولې حالات خرابه شول؟ زمونږ په ځمکه پردي حکومت کوي، پخوا ماته د (کاشغر) د یو مسجد خطیب ویلي و:

بچیه! اسلام عزت دی، څوک چې پرې منګولې ولګوي، هغه عزتمند کیږي، که چا پریښود ذلیل به شي، او زمونږ هیواد په ژور خوب کې دی، ارام، بې هودګي او عبثیات پرې غالبه شوي دي، له دین نه ورو ورو لرې کیږي، بچونیه! حکمت له لاسه ووت، او شتمنۍ یې ځای ونیو، علماء د امراؤ په وړاندې ټیټ شول، فساد، بې وزلي او جهالت عام شو، ګناوې خپرې شوې، بچیه! همدا د نړیدو پیل دی.

هغه راته وویل:

په ختیځ او لویدیځ کې دوښمنان دي، هغوی د زیاتوالي او ځواک لمن نیولې، او مونږ د پخوانیو ویاړونو لمن نیولې، خو پخواني ویاړونه او ښیګڼې مقاومت نه شي کولای.

ماته یې وویل:

بچیه! مسلمانان سره ټوټې ټوټې دي، په ترکیه کې جنګونه او ظلمونه دي، عرب د دوښمن د اسونو د سومانو لاندې غلي پراته دي، خو کفر یو ملت دی، او مسلمانان ګڼ ملتونه دي، اوس نو ته کولای شې د دې تعبیر خپله وباسې چې بریالیتوب ولې او ماتې ولې رامنځته کیږي.

دا خبرې زما ډېرې ښې یادې دي، او نورې ورته خبرې چې خواجه نیاز، جنرال شریف او نورو به بیا بیا کولې، هغوی زړور مسلمانان وو، د جګړې په ډګر کې بې له وېرې د الله سره مخ شول، دې کې شک نه شته چې دې مانیۍ ته زما راتګ د شیطان دسیسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، باید ببرته لاړ شم، او سمدستي لاړ شم، خو باید د هغه وخت په بدل کې چې دلته مې ضایع کړ یو څه وکړم، او بیا به په غرونو کې میشتو سړیو ته په منډه ورځم.
ویل کیږي چې زمونږ یو زړور مشر عثمان باتور خلک راټولوي، او د نوي پاڅون تیاری نیسي، نو زه ولې دلته پاتې شم؟
د مېړه په غیاب کې نجمة اللیل کوښښ کاوه څو هغه څه چې زما په زړه او سر کې ناست وو، محوه او پاک کړي، ما مقاومت کاوه، خو مقاومت هم سخت و، نجمة اللیل قاتلې اداګاني درلودې، په دې ضابط د هغې واک او داسې عجیبه واکمني بې له دې چې هغه ډېره ځواکمنه ښځه وه بله معنی نه لري.
ضابط دوه ورځې وروسته بیا راغلو، ستړی او سرګردانه و، ویې ویل:
مونږ د نویو ستونزو په درشل ولاړ یو.
ولې؟
عثمان باتور او نورو پاڅون کوونکو چریکي جګړه پیل کړه.
نجمة اللیل وویل:
تاسې ته نو څه زیان رسوي، ګومان کوې هغوی به تاسې ته ماتې درکړي؟
هغوی په صنعتي مرکزونو ناڅاپي بریدونه کوي، افسران تښتوي، ډېر خلک یې ووژل، که په ازاده جګړه کې وای نو له بیخه ختمول یې شوني و.
د هغې په سترګو کې د خوښۍ بریښنا وځلیده خو پټه یې کړه، هغه په خوراک او څښاک اخته او فکر وړی و، مابنام خبر شوم، چې هغه دواړه یوازې د باندې یو ځانګړي باغ ته د چکر لپاره وتلي، ډېر وځنډېدل، خو نیمه شپه راستنه شوه، شور او غوګ هم ورسره ملګری و، مانۍ له افسرانو او استخباراتو له مشره ډکه شوه،څه شوي؟ مېړه یې په مرګونې مرمۍ لګیدلی، هغه یې هم مانۍ ته راوړ، هغې چغې وهلې ژړل یې ویښتان یې ایستل، او همدا یې ویل:
ما قاتل ولید، ډز یې وکړ، په اس سپور شو، او د رود په لور ولاړ، د لسګونه زره خلکو په منځ کې یې هم پیژنم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چغې او فریاد یې ویست، د خلکو په سترګو کې هم غوصه او خفګان ښکارېده، له غمژنې کونډې یې په داسې حال کې پوښتنې پیل کړې چې هغه په خپلو اوښکو کې ډوبه وه، هغوی غلې کوله، خو هغې هغوی غچ، او په اورومچي کې د هر شکمن کس نیولو ته هڅول.

د استخباراتو یو مسئول وویل:

دا نن په اورمچي کې درېیمه پېښه ده، د عثمان باتور خلک تشویشونه پیدا کوي، له تشدد پرته بله لار نه شته، او لا زیاته سختي، ما وویل باید هر شکمن ترکستانی ووژنو، خو هغوی یې نه مني، زما نظر دا دی چې ټول ترکستانیان شکمن دي، زه پوهیږم چې دغه خاینان څنګه په نښه کړم، اجازه به ورنه کړم چې پېښې همداسې بې له سزا روانې وي، مونږ په اورومچي کې بېړنی حالت اعلان کړی دی.

نجمة اللیل په غم، درد او ستړتیا کې وه، خو حیرانوونکې دا وه چې د وژل شوي ضابط ډېرو ملګرو هغې ته دلاسا ورکوله، او تعزیت ته ورته راتلل، د هغوی په سترګو کې مې خوښي او امید لیده، ډېر د نجمة اللیل په تمه وو، سره له دې چې د مړي وینې نه وې وچې شوې، نجمة اللیل پربکړه وکړه چې کور کې به یوه اونۍ ګوښه کیږي او هیڅا سره به نه مخ کیږي، په ښار کې چې څومره خولې هومره خبرې، اوازې زیاتې شوې، وېره پرې خپره شوه، پردي افسران هم سخت په تنګ وو، زمري او پرانګان اوس د سویکو په شان بریښېدل، زه له دې مانۍ د تګ په حال کې وم، خو دې پېښې مې تګ وځنډاوه، زه باید انتظار وکړم، یو مانښام زما خونې ته راغله، زه راپاڅیدم، او ومې ویل:

باداري.

نیغ نیغ یې راوکتل، سترګې یې هم نه رپېدې:

ته قاتل نه پېژنې؟

څوک؟

ښه، ما وژلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا! نجمة الليل؟
له خوښۍ او مسخرو ډکه خندا يې وکړه او ويې ويل:
هو خو ته پوهېږې چې ولې؟
سرګردانۍ په حالت کې يې خبرې کولې، زه يې خبرو ته غوږ غوږ وم، ما هيڅ ونه ويل هغې ښېرته ځواب راکړ:
د داسې يو کمين مشري يې کړې وه چې لس پاڅونوال يې ووژل، ډاروونکي عمليات وو، خپله يې راته وويل، او دې هر څه ته يې په دې جواز ورکړ چې د اوامرو مخالفت نه شي کولای، ماته يې مخکې ژمنه راکړې وه چې مرستندويه کارو ته به وزګاريږي، هغه شپه ما خوب ونه کړ، بيا هم هغه شپه ماته رانژدې کېدو، او هيڅ اغيز پرې نه و غورځېدلی، خوشحالي يې کوله، ټوکې يې کولې لکه هيڅ يې چې نه وي کړي، ما فکر وکړ، مصطفی مراد حضرته! که د هغې لسو پاڅونوالو له جملې يو ته هم وې، راومې ويست، ما وويل راځه! ستا په بريا جشن کوو، او شراب څښو، ډېر خوشحاله و، د ډېرو بريالیو عملياتو کيسې يې راته وکړې، او هغه څه يې هم راته وويل چې پاڅونوالو ته يې چمتو کړي، عثمان باتور د هغوی لپاره ستر سردردی دی.
باغ ته لاړو، د ديوال په غاړه کې روان وو، توفنګچه مې راوويسته، مخامخ ورته ودرېدم، له شا مې پرې برید نه دی کړی، ورته مې وويل زه تا محاکمه کوم، ته خاين يې، او قتل هم د خيانت يوه برخه ده، خندا واخيست، ګومان يې کاوه زه ټوکې کوم، د ليونۍ په څېر مې پرې چغه کړه، په خپل ځای ودرېږه، درواغ تر ټولو ستر جرم دی، تا درواغ ويل کله دې چې ويل مسلمان شوې، يو رکعت لمونځ دې هم ونه کړ، ته دروغژن وې چې ويل دې جګړه بده ګڼې، ته له يو څاروي پرته بل څه نه وې، او زه ستا لپاره د هغې جام په شان وم، چې پرې روږدې وې او خلاصې دې ځينې نه و،..ودريږه!....مه ښوځه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ يې زيړ شو، په ګوندو شو، په سترګو کې يې اوښکې ډنډ شوې، ته فکر وکړه! هغه ژړل، ما يې له ژړا څومره خوند واخيست، ته ولې زمونږ هيواد ته راغلې؟ سترګې يې پټې کړې، او په زاريو يې وويل:

ای نجمة! زه درسره مينه کوم، دومره د هيڅا سره مينه نه لرم، لکه ستا سره، په خپل عزت درسره ژمنه کوم چې بيا به داسې نه کوم، که څه هم ما له پوځ شړې، ته زما په ژوند کې هر څه يې.

په خندا شوم، ماشه مې کش کړه او ومې ويل:

زه هم درسره مينه لرم، ستا وژل تا له ډېرو ګناهونو تېروتنو پاکوي.

واخله...، واخله...، واخله...، پنځه مرمۍ، د هغو بدمرغو لپاره چې ستاسې ښکار ګرځيدلي.

بيا يې اوښکې راتوی شوې، او زياته يې کړه:

اوس به د قومول خلک زما په اړه څه وايي که وپوهيږي چې څه پېښ شوي؟

له خونې ووته، ببرته راستنه شوه او په لاس کې يې جام و، ويې ويل:

ښښنه غواړم، هغه لعنتي په شرابو رونږدې کړې يم، مونږ به واده وکړو، ګرانه، خو څه ډول؟

جام يې وغورځاوه، بيا يې په زوره زوره خندا کې وويل:

د هغه يو ملګري ماته د واده وړاندیز وکړ، د هغه يو مخلص ملګري، ته وګوره دلته د افسرانو زړونه د ډېرو دي.

مونږ بدمرغه ورځې تېرې کړې، د استخباراتو مشر به په اورومچي کې بې ګناه خو شکمن کسان زندانونو ته کشول، او هره ورځ به يې يو يا دوه د قاتل په لټه کې غرغره کول، وخت په وخت به نجمة الليل ته هم راتلل او پاڅون کونکي يا شکمن کسان به يې ورته ښودل خو هغې به انکار کاوه چې دوی قاتلان نه دي، خو د شکنجو او بند عمليات زيات شول، ببړنی حالت هم اونږد او سخت شو، په ټولو ښارونو کې دغه حالت روان و، له بلې خوا د پاڅونوالو فعاليتونه هم زيات شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه شپه مې نجمة اللیل ته وویل:
د ماتم وخت هم ختم شو، اوس باید د ګډا یو ستر محفل جوړ کړې، غټان خلک ورته راوغواړې، او په دې ډول به مورږ په پخوانۍ پېښې پرده واچوو، هغه او کیسه به یې پای ته ورسیږي، او زما مشوره دا ده چې ته باید د هغه چینایي سره د خپلې کوژدنې اعلان هم وکړې، چې غواړې دي.
په غوصه یې وویل:
هغه مې ځکه وواژه چې زه تا غواړم.
خو زه دغه محفل غواړم که رښتیا زما سره مینه کوې نو..
ولې؟
له متو مې ونیوله، په زوره مې ځان ته راکش کړه، په سینه پورې مې ونیوله، او ومې ویل:
ګراني مورږ باید د دې بې ګناهانو بدل واخلو.
هغه څنګه؟
زما سره له چاودیدونکو توکو یوه ډکه لارۍ ده، پاڅونوالو را استولې ده، چې محفل جوړ شي، مورږ به مانۍ په دوزخ بدله کړو.
سر یې وښوځولو، او ویې ویل:
او مورږ؟
په شرابو، ګډا او ساز سرود کې به یې غرق کړو، کله چې مورږ له دې مانۍ ښه لرې شو، چاودنه به وکړو.
بیا به چرته ځو؟
غرونو ته، عثمان باتور او ټول زړور خلک همالته دي.
مخ یې له خوښۍ وغوړید، او زما په ښکلولو یې پیل وکړ، ما له ځانه سره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه زړه اشپزه باید له پښې وړاندې لرې واستوو، د دې بدمرغه مغولي ګاډۍ چلوونکي چاره هم باید وکړو، او دغه دوه واړه ماشومان خادمان باید په باغ کې هغې لرې خونې جوړولو پسې واستوو چې ته او هغه به پکې اوسېدی.

او په ټاکلي شپه... شپه ډېره تیاره وه، په یو قوي اس سپاره شوو، د شپې په وږوونکې تروږمۍ کې روان شو، چې شاته مو وکتل مانۍ د اور یوه لمبه ګرځېدلې وه، اور هره خوا رنړا کړې وه، چغې وې، او د خطر زنګونه کړنګېدل، څه ساعت وروسته موږ د غره لمن ته رسېدلي وو.

په داسې حال کې چې هغه مې د اس له شا راکوزوله ورته مې وویل:

نجمة اللیل! غر د ازادو مبارزانو هیواد وي.

په داسې حال کې چې له یخنۍ لړزېدله، ویې ویل:

زه څومره نېکمرغه یم.

په خندا مې ورغبرګه کړه:

باید د ځان لپاره زاړه کالي پیدا کړې.

ناڅاپه یې پوښتنه وکړه:

خو تا ولې په دې ټاکلي وخت کې د دې باجرئته اقدام پرېکړه وکړه؟

په یو تنګ خو خوندي کرښیچ کې مې اس د ځان پسې راکاږه ورته مې وویل:

دا لومړی ځل نه دی، په اورمچي کې د میشتیدا پر مهال مې ورته عملیات تر سره کول، ما هر څه د عثمان باتور په امر کول.

ماته یې په ړډو سترګو زیر زیر وکتل...

او که تا هغه کار چې د مېړه سره دې وکړ، او د دې پښې په شپه دې وکړ نه وای کړی، نو ستا برخلیک به هم د هغو په شان وای چې د خپل خیانت او ظلم په اور کې وسوځېدل.

څه؟ تا زه هم وژلم؟

د ضابط، او ښځې کیسه راپه زړه شوه، او چغه مې کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د هغې پلار یم.
نجمة الليل د دې خبرې په معنی پوه نه شوه، او مور د اوږد سفر، په غرونو کې د پاڅون د مشر عثمان باتور سره د لیدلو او نورو خبرو اخته شوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١١)

ډېر ډاډه شوم، د غرونو په ناوونو، غارونو او څوکو کې چې انسان اسمان ته نژدې کوي روان وم، افق صاف او هوا مخ پر يخيدو وه، او زړه مې خلاصېدو، داسې احساس مې کاوه چې بې وزرو مارغه يم. نجمة اللیل هم زما په څنګ يا شاته په اس سپره روانه وه، د لمر ګرمۍ يې ژړ زيبنبلی مخ سور او ګلابي کړی و، اوس په هماغه پخوانۍ ښکلا کې ښکارېده لکه چې مور به د امير په مانۍ کې ليدله. نجمة اللیل هم نېکمرغه او خوشحاله وه، په لومړيو ورځو کې يې يو څه خفګان او زړه تنګی محسوساوه، ځکه چې د ځان مينځلو وسايل يې نه درلودل.

له دې امله هم ډېره زړه تنګی وه چې د سينګار سامان الات ورسره نه و، او يا له دې امله چې دلته هغه کارونه نه وو، چې دې به سبا او بيګا کول، په غرونو کې خلک په طبيعي ډول ژوند کوي، ښځې د نارينه و سره په هر کار کې شريکې وي، دا نوې ټولنه وه، سره له دې ټولو نا راحتيو بيا هم د دې تجربې سره يې زړه لګيدلی و، خپله نيکمرغي يې نه شواى پټولاى او هره شيبه به يې کيسه تکراروله چې هغه يې څنګه وواژه، په سترګو کې يې وېره وه، زارۍ يې کولې، او له شونډو يې د نرمۍ غوښتلو الفاظ راتليدل.

ما احساس کړه چې دا په خپل کار ډېره ويارې، او له اوږده او سخت سفر وروسته مور د التاى غرونو ته ورسېدو.

دلته د جنرال عثمان باتور مرکز دى، د هغه اتل چې دوښمنان يې مات کړي او وتوانيد چې ځينې هغه هيوادوال هم ونيسي چې خاينان شوي او دوښمن ته اوښتي وو، عثمان باتور د تېزو سترګو، اوږدو بريتونو، ګڼې ږېرې، غټې پوزې څښتن و، ارام، مخور، لږې خبرې او ژور فکرونه يې کول، زه يې ډېر ښه پېژنم، او ډېر هغه خلک هم پېژنم چې د ده سره په يو صف کې مبارزه کوي،د يخنۍ د مخنيوي په موخه به يې درندې او ډبلې جامې اغوستې ، دا څومره عجيبه خلک دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی به د طبیعیت د طوفانونو او دوښمن د مکر په وړاندې کلک ولاړ وو، او د کلونو په اوږدو کې به د مرګ او ستونزو په وړاندې په بې ببلګې شجاعت سره درښدل، د دوی شعار چې غرونه به یې لړزول یوازې د الله اکبر- الله اکبر نعرې وې، په غرونو کې د پاڅونوالو ګڼ مرکزونه و، زه به کله په یو او کله بل مرکز کې وم، او هلته میشتو خلکو ته به مې د دوښمنانو لخوا د هیوادوالو د وژنو او ربړونو کیسې کولې، او کله کله به مې په چریکي بریدونو او جګړو کې برخه هم اخسته، خو لومړی هدف مې دا و چې دعثمان باتور سره نژدې وم، ځکه هغه زما اصلي ډلګی وه، زه هغې ته منسوب وم، د هغوی سره مې کار کاوه هلته به د منصور درغا سره هم مخ کښدم.

حتی چې مورږ په غرونو کې یو کوچني کلي ته ورسښدو، چې ډېر کم کروندګر او شپانه پکې اوسښدل، هوا په ګرمښدو وه، مورږ دلته څو شپې پاتې شو، نجمة اللیل وویل:

تر څو به روان یو؟

بیا به راوګرځو.

دا ستړي کوونکې ده.

دا جنګ د ی.

زما مطلب دا نه دی.

بیا دې نو مطلب څه دی؟

اوس باید واده وکړو، ته همیشه له فرصتونو ګټه نه اخلې، ایا د امیر په مانۍ کې دې زما او ستا وروستي لیدل یاد دي، کاشکې دې هغه مهال منلی وای.

ما یې په مینه لاس ونیو، هغې زما لاس د خپلو اننګو سره وصل کړ، همداسې پاتې شو، په داسې سترګو یې راکتل چې نرمي او مینه ترې څڅېده.

تر څو به داسې پاتې یو؟

خامخا په کلي کې کوم عالم شته.

زه ځم ګورم یې.

دا کار ماته وسپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ډېره خوشحاله يم
مورِ د سختيو سره مقابله کوو.
ولې مصطفی؟
ايا ته فکر کوې چې مورِ به دومره ژوند کوو چې اولاد به زېږوو هغوی به ستريږي او مورِ به هغوی ته نېکمرغي ورکوو؟
دا کار الله ته پرېږده.
زمورِ واده وړوکی او ښکلی و، د کلي خلکو راسره پکې ګډون وکړ، انجونې وګډېدې، او شپنو کليوالې سندرې وويلې، او خپلې هغه چمبې يې ووهلې چې زړونه په لړزه راولي، خوراک او څښاک مو وکړ، او لس داسې خوندورې ورځې مو تېرې کړې لکه له زمانې مو چې راپټې کړې وي، نجمة الليل خپلې ګانې خرڅې کړې او مورِ دوه اسونه واخستل، او بيا مو سفر پيل کړ.
ګراني! هلته زړور خلک دي، هلته به ژوند کوو، هغه يوه پوره ټولنه ده، ښځې نارينه او ماشومان پکې دي، ټول له جګړې پرته بل څه نه پېژني.
دلته د جګړې معنی ژوند او ازادي ده، جنګ د الله په لار کې فرض دی، کله چې بريالي شو، او د خپل هيواد واک په لاس راوړو بيا به نو نور هم ښکلی او په زړه پورې ژوند پيل کړو.
تبسم يې وکړ، په وريځو پوښلي اسمان ته يې وکتل او ويې ويل:
ايا له دې ژوند چې اوس يې مورِ تېروو هم ښکلی ژوند شته؟
هو ګراني...چې امن خپور شي، د اسلام هيواد بېرته د اسلام په واک کې شي، دوښمن په تېښته شي، بيا نو له ژوند خوند اخيستلی شو، بيا به رينبتيني نېکمرغه يو، مورِ بايد د يو ستر هدف لپاره ژوند وکړو، له هغه مينې هم ستر چې زما او ستا تر منځ ده، ژر ده چې ټول ترکستان به د همېشنۍ مينې يوه سندره شي، زه ته او زمورِ په څېر نور به د همدې سپېڅلو سندرو ښکلا او تلپاتې والی وګرځو، همدا په ځمکه جنت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

عثمان باتور د التای په غرونو کې په یوه ستره غونډه کې وینا وکړه:
ای کلکو او زړورو خلکو!
نن یوه سخته ورځ ده، خو زمونږ د هیواد راتلونکی ورپورې تړلی دی، کېدای شي دلته زمونږ جګړه اوږده او راتلونکو نسلونو ته وغزیږي، له هغه وخته پیل ده له کله چې د متعصبو اروپاییانو په لمسه زمونږ هیواد ته د روسانو تمه پیدا شوه، او له لسګونو کلونو راهیسې چې د چینایانو سترګې زمونږ په ستر هیواد خښې شوې، زمونږ د اتلولیو، عظمتونو او تلپاتې اسلامي غزاګانو پر هیواد، له هغه وخته چې د سیمه ایزو مشرانو او واکدارانو د غفلت له کبله هر دوښمن زمونږ د هیواد یوه برخه پرې کړه.
ای خلکو! نه غواړم له ماضي څخه ډېر وغږېږم، بلکې دا وایم چې زمونږ هیواد مونږ ته بل څوک نه ازادوي، یوازې زمونږ په اوږو به د خپلواکۍ ودانۍ لوړیږي.
روسانو مونږ ته درواغ وویل کله یې چې راته د مرستې وړاندیز وکړ، او چینایانو راته درواغ وویل کله یې چې راته د ازادۍ او خپلواکۍ خوږې هیلې راوڅکلې، اوس تاسې وینئ چې هیواد مو د وسپنې او اور په زور اداره کیږي، زرګونه خلک د دار میدانونو ته وړل کیږي، او لسګونه زره نور زندانونو ته، ترکستاني کورنۍ په بشپړه توګه له منځه ولاړې، او کله چې دوښمن زمونږ مشران، د ازادۍ رهبران بندیان کړل، د هغوی سره یې د جنګي بندیانو په شان سلوک ونه کړ، بلکې په ناوړه مرګ یې ووژل، د هغوی شرف او ابرو ته یې زیان ورساوه، په داسې حال کې چې هغوی زمونږ په پاکه خاوره کې تر ټولو غوره زېږېدلي خلک و، اوس هغوی کوښښ کوي چې زمونږ په ښارونو کې زمونږ له نسل څخه یو غولیدلی او بې لارې نسل جوړ کړي، خو داسې څرګندوي چې زمونږ په هیواد کې د علم او پرمختګ د خپراوي اراده لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای اتلانو! مورِ د خپلې خاورې د ازادۍ لپاره مبارزه کوو، او هر ډول تیری بد ګڼو، مورِ له خپل نرم دین اسلام، او خپل اصلي تمدن له میراث څخه دفاع کوو.

زمورِ ننی جنګ د الله په لار کې جهاد دی، مورِ باید داسې وار وکړو چې د دوښمن ملا ماته کړي، او کله چې خپلواک شو بیا به د ټولو ملګري یاستو، زمورِ هیواد په هیڅا تیری نه کوي، هیڅا ته یې سترګې نه دي نیولي، په ښېګڼو او عظمتونو غني دی، او باید زمورِ وي، ایا مورِ د ازادۍ وړ ملت نه یو؟ دوښمن د چریکي ډلو د هغې جګړې له مخنیوي مایوسه شوی چې مورِ پیل کړې، نو ځکه یې د خلکو په نیولو او د ولس په ربړلو پیل وکړ او په دې توګه خپل غچ اخلي، اوس نو له یو ستر او پراخه جنګ پرته بله لار نه شته.

په دې سره خلکو د تکبیر چغې پورته کړې، او په راتلونکو ورځو کې ډلې ډلې خلکو خوځښت پیل کړ، د دوښمن ځواکونه په وېره کې په شا کېدل، او مورِ د اروميچي څو کیلو متری ته ورسېدو، د ولس ځواکونو په ختیځ ترکستان کې د دوښمن په پاتې ځواکونو بریدونه کول، او دغه ځواکونه لویدیځ ترکستان ته په شا شول، او د دوښمن ماتې عجیبه حقایق رالوڅ کړل، چې د اشغال تر پښو لاندې پټ وو، له ځینو هغو راجسترونو څخه چې له دوښمن پاتې شوي وو، روښانه شوه چې یو شمیر ترکستاني کورنۍ په بشپړه توګه ورکې شوي، او د دوښمن په زندانونو کې د بندیانو شمېر درې سوه زرو ته رسېدو.

هغو بندیانو چې د دوښمن له شاتګ وروسته راخوشې شوي وو، د وحشي تعذیب داسې وېروونکې کیسې وکړې چې دوی ورسره مخ شوي وو، دوی داسې انځورونه وکاږل چې بدنونه ورڅخه وېرېدل، خلکو د خپلو خپلوانو د شهیدانو جسدونه هم پیدا نه کړل؛ ځکه هغوی به یې له منځه وړلو لپاره له ډول ډول وسایلو کار اخیست، په تصادفي ډول د طبیعي معادنو په یو کان کې چې له سا بندوونکي ګازه ډک و دوه مړي ومونډل شول او وروسته روښانه شوه چې یو د خواجه نیاز او بل د جنرال شریف خان دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا زار د زیات باران د ورښت له کبله د استخباراتو د اداري ودانۍ هم ونړېده چې دوښمن به پکې خپل مخالفین ساتل، د همدې ودانۍ په تهدابونو کې د انسانانو هډوکې ومونډل شول او معلومه شوه چې دري زرو ته رسیږي، چې د دې څرګندوېې یې کوله چې د دې ودانۍ لاندې د ولسي خلکو لپاره زندان جوړ شوی و، او دوی داسې مړه شوي وو چې نه چا ورته دروازه پرانیسته او نه یې چا پوښتنه وکړه، د ترکستان له هرې برخې څخه خلک راغلل چې دغه ناورین وګوري.

نجمة اللیل په داسې حال کې چې له سترګو یې اوښکې روانې وې وویل:

دوی څنګه مړه شول؟ ای مصطفی! زه له خپلو فکرونو نه شم تښتېدای، ایا دا د قساوت وروستی حد نه دی؟ آه..... تیاره خونې، د مرستې چغې چې هیڅوک ځواب نه ورکوي، لوږه، تنده، دوړې وهل، ځینو به د خپلې مېرمنې او اولادونو په اړه هم فکر کاوه، چا به د خپلې مینې په هکله..یا الله! دا وګوره ځینو سره غېږې ورکړي، داسې مړه شوي چې یو بل یې غېږ کې نیولي، ځینې په ناسته او غونج مړه شوي، بې شکه چې یخني زیاته وه، خدای ته به یې په داسې حال کې زارۍ کړې وي چې تر ټولو بدمرغه حالت کې دي، لعنت دې وي په کافرانو.

ما یې لاس ونیو ومې ویل:

کله چې انسان مړ شي بیا د هیڅ شي احساس نه کوي هسې زړه مه خوره.

غذابیږو خو مورږ، باید ودردیږو، تر څو زمورږ په رګ رګ کې د تجاوزګرو څخه د همیشنۍ کرکې ځواک وزېږیږي.

ګرانې مورږ یې په هر ځای کې تعقیبوو.

هغې اوښکې وچې کړې او زیاته یې کړه:

مصطفی! زه نور له تاسې سره د تګ توان نه لرم.

ولې؟

فکر کوم زما په پوښتیو کې بل ژوند وده کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمر او باران ته پرتو هډوکو ته مې وکتل، بیا مې نجمة اللیل ته وکتل، د هغې زیړ زبیښلی او دردیدلی مخ مې ولید او په غوږ کې مې ورته وویل:

که الله زوی راکړ نو خواجه نیاز نوم به پرېږدو.

ترخه خندا مې وکړه، هغه کور ته شوق واخستم چې مور به پکې ژوند کوو، او ومې ویل:

زه به یوه اونۍ وروسته لاړ شم، ایلي او التای ولایتونه له کانونو او شتمنۍ ډک دي او باید له دوښمن یې ببرته واخلو.

سختې جګړې روانې وې، دوښمن په تېښته و، عثمان باتور په یو ځانګړي غونډه کې زمور سره چې زیات شمېر قوماندان هم پکې و وکتل، او ویې ویل:

ای خلکو! تاسې خبر یاست چې چینایي حاکم په ترکستان څه کړي؟

زمور ستر ګې د هغه خواته ورکړې شوې، هغه په خپله ارامه لهجه وویل:

هغه خپل پلویان هم نیسي.

دا حیرانوونکې خبره وه، مور ټولو په یو غږ چغه کړه:

هغه څنګه؟

د سیاست لوبه او ګټې یې، ناولې لوبه ده.

لکن هغوی خو یې ایتلافیان وو، او نجات یې ورکړ.

هو ویې ژغورل چې ببرته د دوی مالکان شي، له دوی یې هم کار واخیست او له هیواد څخه هم، دوی مشران و خو واک یې په لاس کې نه و.

او دا ښکاره وه چې چینایي مشر په خپلو ایتلافیانو او ملګرو کړې تنګه کړې وه او د ده د سلاکارانو او جاسوسانو له کورنیو هیڅوک هم له دوی خلاص نه شول، مګر له هغې وروسته چې ډېر چینایان له سیمې وتلي وو، او کله چې د عثمان باتور ځواکونه وتوانیدل چې د دوښمن ډلې تیت پرک او تېښتې ته اړ کړي، هغوی هم دا فرصت غنیمت وګاڼه او د خپلو پلویانو کورنۍ یې بندیانې کړې، بیا چینایي مشر خپل رهبر ته پیغام واستوو دلته په شته حالت یې افسوس څرګندولو، ښښنه یې غوښته او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی یې زمونږ پر ضد د مرستې غوښتنه کوله، چینایي حاکم هیڅ لاره نه درلوده، او له دې پس چې د هغوی پلویان مو مات کړ، اوس مونږ باید د چینایانو سره نوې جګړه ولرو.

زمونږ مشر تابه امر وکړ هر هغه څوک چې وسله اخستلای شی باید له چینایي مړو څخه د هیواد د پاکولو په کار کې برخه واخلي، بیا عثمان باتور چینایي حاکم ته ګواښنه وکړه او وخت یې ورکړ چې د خپلو ځواکونو سره هیواد خوشې کړي، کنه نو برخلیک به یې مرګ وي.

حاکم حیران و او نه پوهېده چې څه وکړي، زمونږ ځواکونو له هرې خوا محاصره کړی و، او د ورور په ګډون یې پلازمېنې ته د استولو استازو خبر هم ېرته ورته ونه رسېد، ولس له ویاړه ډک پاڅون کې د ځان ژغورنې په هدف ځانونه مرګ ته هم وړاندې کول.

مصطفی حضرته! دا دی مونږ بیا سره ولیدل.

چې ورومې کتل دا مې پېخوانی ملګری منصور درغا و.

آه منصوره! څومره بدل شوی یې، د سر ویښتان دې هم سپین شوي، دواړو سره غېږې ورکړې.

ګورم چې چپ لاس یې حرکت نه کوي، او هر څه په ښي لاس کوي، په پوره مېنه مې په غېږ کې ونیو.

ښه په دقت مې ورته وکتل، د مخ تازه والی یې نه و پاتې، سر یې هم ګنجی شوی مګر یو څو تاره ویښته پرې پاتې وو، خو ږېره یې په تور کې سپینو ویښتانو شنه کړې وه، او په سترګو کې یې نه جلا کېدونکی غم و.

ستا څه کېسې دي منصوره؟

مونږ بریالي شو.

ما وخندل؛ ځکه نور څوک له دې حقیقت څخه ناخبره نه و، هغه هم پوه شو چې ځواب یې نیمګړی دی، او زیاته یې کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما غجرۍ معشوقه هم مړه شوه، داسې يې ذبح کړه لکه يو پسه چې په يوه پرتمينه وليمه کې ذبح کيږي، د وحشيانو په څېر به يې يو بل ته ټيل وهله، خو هغې به چغې وهلې او دفاع به يې کوله، ځيرونکي حيوانات هم رحم لري خو دوی.

خبره يې په داسې حال کې پوره کړه چې ګوته يې ښوروله:

نه...نه...له زندانه زما د تېښتې خبر خپور شو، کاشکې نه وای تېښتيدلی، دا زما له پاره غوره وه چې په هغه هډوکو کې وای چې د استخباراتو د نړېدلې ودانۍ لاندې ومونډل شول، پوښتنه به کوې چې ولې؟ هغوی هر ځای کې وکتلم، خو چې پيدا يې نه کړم زما ټوله کورنۍ يې وتښتوله، ښځې، نارينه او ماشومان، بيا به پوښتنه کوې چې د هغوی برخليک څه شو، په ډېر تاسف سره چې هغوی لاړل.

د سترګو ځلا يې زياته شوه او ويې ويل:

له مورِ لاړل، د هغه ذات په لور ولاړل چې په هيڅا ظلم نه کوي، اوښکې يې وچې کړې، او غلي يې وويل:

ايا ته په دې باور يې چې زه له هغوی ډېر نيکمرغه يم؟

له لاسه مې ونيو او ورته مې وويل:

رائه، نجمة الليل غوښتل تا ووينې..

داسې يې راته وکتل لکه چې يوه هېره پخوانۍ کيسه وريادې شوې وي.

نجمة الليل؟

هو زما مېرمن.

ستا مېرمن؟ ناشونې ده، ته پوهېږې.

ما وخندل او ومې ويل:

زما سره يې په ګڼو فدايي عملياتو کې ګډون هم کړی دی.

زمورِ څنګ ته يو ټپي خبريال ناست و، يو ناڅاپه يې وپوښتل:

ته مصطفی حضرت يې؟

هو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبریال په خوشحالۍ وخندل او ویې ویل:
په اورومچي، التای، کاشغر او قومول کې ستاسې دواړو په اړه اعلان شوی.
څه مطلب؟
ستا او نجمة اللیل پر نیولو یا وژلو د سرو زرو یوه اندازه انعام دی، خو دا ته یې؟
ستا کیسه یوه ښه خبرې ټوټه ده.
ما خپلې اوږې ته وکتل، خبریال ته مې اشاره کړه او هغه په زوره وخندل:
د ویارِ لومړی ستوری.
هو ملګریه د عثمان باتور له خوا.
او چینایي حاکم خپل حکم اعلان کړی دی، دنیا څومره عجیبه ده؟
سپوږمۍ خپلې رنګینې وړانګې خپرې کړې وې، منصور درغا مې څنګ ته و.
منصور غلي وویل:
د قومول امیر مړ شو، فکر کوم وژلی یې دی، امیران هم له منځه ولاړل یا یې ژوند د بدمرغۍ ببلګه شوه، ښځمنې یې یو خوا بل خوا خپرې شوې، دنیا کې پېښې همداسې یو د بل پسې راخوټیږي او پای نه لري، لکه چې موږ ته لیکل شوي چې ټول ژوند به د جنګیالیو په څېر تیروو.
منصوره! د الله په لار کې له جهاد پرته بل هیڅ شی زیات عزتمند نه شته.
پوهېږم، خو کله کله ځان ته فکر کوم، او د ماشومتوب هغه ښکلې او سپیڅلې ورځې رایادوم، خپلوان او هغه بهانده ویالې، ولې دا هر څه ولاړل؟ ایا باید انسان بدمرغه شي تر څو د نېکمرغۍ چینې ته ورسیږي؟ ای مصطفی! او دا نیکبختي چرته ده؟ دا دی موږ بریالیتوبونه تر لاسه کوو، خو اوس د زیاتو بریاوو یا زیاتو ناکامیو خبره اسانه شوه، په ښښنه سره خو باید ووایم چې کله کله ماته دا فکر رالویږي، ځکه د یو انسان په څېر مې د انسانانو فجاعت ولیدو زما مېرمنه ولې مړه شي؟ او ولې مې سپین ږیری پلار مړ شي؟ ولې مې د مور، ورونو او کورنۍ وینې تویې شي؟ ماته ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي چې هغوی به د قرأن کریم څو ایتونه ویل، او پلار به مې په لوړ غږ ایت الکرسي ویله، او جلادانو به پسې خندل، ولې یې خندل؟

مصطفی! زه غواړم د نجمة اللیل سره وګورم، غواړم پوښتنه تري وکړم چې د دې وحشیانو سره یې څنګه یوه موده ژوند وکړ؟ د هغوی سره یې څنګه خوراک او څښاک وکړ؟ ایا هغوی هم انسانان و؟

پوه شوم له هغه څه چې ده او کورنۍ ته یې رسیدلي منصور دردمن دی، او د غم هغه جوپې چې وخت په وخت پرې راځي دا نور هم راپاروي، کېدای شي لیونی یې کړي.

ما یې په اوږه لاس کیښود ومې ویل:

په الله ایمان لرې؟

هو

اوښکې یې روانې شوې او بیا یې د دې ایت تلاوت وکړ چې:

﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ (البقرة: ١٥٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳)

هغه لاس موټی کړ، شونډې یې راټولې کړې، او په جنون سره یې چغه کړه:
ما ناهیلې اراده دردوی.
دا هغه الفاظ دي چې د ترکستان د تر ټولو مشر حاکم له خولې ووتل، او په غوسه یې په خبرو پیل وکړ:
ما باید په خپلو ملګرو، یا د چینایانو په مرسته باور کړی وای تر څو مې د ترکستانیانو له پاڅون څخه خپل حکومت ساتلی وای، نه مې یوازې مقاومت وکړای شو او نه مې کومه بریا تر لاسه کړه، دا نو څه معنی؟ د دې دا معنی چې په ټول ژوند کې به د خپلو پلویانو او ایتلافیانو په اوږه تکیه کوم، همدا علت دی چې تر اوسه مې نه ارام لیدلی او نه مې د نېکمرغۍ بوی حس کړی.
یو لوړ رتبه چینایي جنرال ورته وویل:
موږ هیڅکله فکر نه کاوه چې د ختیځ ترکستان له ولس سره به ملګرتیا وکړو.
دا ناشونی ده، برید کوونکی او ماتې خوړلی نه شي ملګري کېدای، هر ځل مې کوښښ کړی مقاومت په تشدد او سختۍ سره چوپ کړم، بله لار نه وه، زه ساده نه یم، زه هغه څه کوم چې سم راته ښکاري، ته وګوره! له موږ څخه زموږ د ایتلافیانو له شاتګ وروسته، شا او خوا غرونو پر موږ د مرمیو او سړیو باران جوړ کړی، او که زموږ رهبر په خپله وعده وفا ونه کړي ارومچي به سقوط وکړي، او موږ به په داسې ډول ذبح کړای شو چې هغه به د ترکستان په ځمکه کې تر ټولو مشهوره مذبحه وي.
حاکم خپل استراحت ځای ته ولاړ، غوصه او پاریدلی و، یوازې کېناست او په فکر کې شو، نه پوهېده وخت پرې اوړد او که لنډ شو، خو چې سر یې پورته کړ وېې لیدل چې خادمه یې مخ ته ولاړه ده او په لاس کې یې دوه جامونه دي، غلي او په حیرانتیا یې وپوښتل:
له کله راهیسې دلته ولاړه یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نژدې نیم ساعت کیږي.
یا الله! ولې دې غږ ونه کړ، ستا چوپتیا ما لا پسې دردوي.
دا یوه ترکستانۍ پېغله وه او مجبوره کړای شوه چې د هغې د خوښې خلاف د دې حاکم سره و اوسیږي، هغې په دې ډول خپله کورنۍ او ځان ساتل، دا یوازینۍ نجلۍ نه وه خو دې دلته څو میاشتې تېرې کړې وې، رئیس ورسره خبرې هم نه وې کړې، هغه به همیشه چوپ وه، باید دا یې شړلی وای، خو د هغې چوپتیا هم ورته ښه ښکاربده، ټولې ښځې ډېرې خبرې کوي خو دا تر هغه وخته خوله نه پرانیزي چې پوښتنه تري وشي، او ځواب یې هم په ډېرو کمو الفاظو او کلماتو کې وي، ده ورته وویل:
که مورِ ځو نو ته به زما سره ځې که دلته پاتې کېږې؟
زه ستا د امر طابع یم.
لکه چې هغه یې په مطلب پوهه نه شوه.
ښه، کېدای شي ترکستانیان مورِ ته ماتې راکړي نو بیا به څه کوې؟
بیا به ته خپل ځان ژغورې او زما په څېر د یوې ښځې په اړه به فکر نه کوې.
ولې؟
د لارې په اوږدو کې ښځې ډېرې دي، زه څوک یم؟
هغه سر وښوځولو او ویې ویل:
یعنی دلته به پاتې کېږې؟
په ارامۍ یې ځواب ورکړ.
هو، تر څو زما کورنۍ راشي او ما ځان سره بوځي.
جامونه او صراحي یې په یو وار ووهل، او چغه یې کړه:
تاسو ټول زما سره بې له زړونو ژوند کوئ.
زه نه پوهیږم تاسې د څه په هکله خبرې کوئ، ایا ما په خپل کار کې ناغیږي کړې؟
احمقې! زه د دندې په اړه نه غږېږم.
باداره! بیا نو د څه په اړه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مینې.
بې پروا یې ور وکتل او څه یې ونه ویل.
پر ژوند وپره خپره ده، خلک یا له وېرې ژوند کوي یا د ګټې پر اساس حرکت، تر دې چې د جګړې په ډګر کې چینایي پوځیان هم کله چې احساس کړي ژوند یې په خطر کې دی نو په ځمکه په ګونډو شي د مرستې غږونه کوي او له ترکستانیانو عفوه غواړي، او ډېر خپل ژوند د اسلام غښې ته راوړي، او د خپلو دوښمنانو ترکتسانیانو دین مني، ایتلافیان هم زما سره مرسته کوي خو خپل پوځیان د پیسو په بدل کې را استوي، یا د دې لپاره چې واک تر لاسه کړي، یا خام مواد لاس ته راوړي او یا نوي ملګري پیدا کړي، زما سره یې تر هغه وخته مرسته ونه کړه تر څو مې چې د هغوی تابعداري نه وه اعلان کړې.
له دې خبرو وروسته یو ځل بیا پېغلې ته متوجه شو:
دوزخ ته ورځه.
له مانې ووځم؟
دوزخ نه پېژنې؟
دوزخ.....دوزخ.....نه پوهېږم چرته به وي، خو زه باید پوښتنه وکړم.
هغه په زوره زوره د مسخرو خندا وکړه او چغه یې کړه.
ووځه احمقې.
د تګ نیت یې وکړ خو بېرته راوګرځېده او ویې ویل:
یاد مې شو باداره، دوزخ هلته دی، په اخرت کې دی، چرته چې اشرار کافران او د الله دوښمنان ورځي.
په چوکۍ وغزېد ، په مړاوو سترګو یې هغې ته وکتل او ویې ویل:
ورځه همالته لاړه شه.
خو زه خو نه یم مړه شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په ژور خوب اوده شو، له خرهاري يې داسې معلومېده چې له دوه شپو بې خوبه دی، او نجلۍ ولاړه وه، بیا په یو شور راپاڅېد او ویې لیدل چې هغه لا هم ولاړه ده.
له کومه راغلې یې؟
له وروستیو شمالي سیمو، د سایبیریا څخه، هېر دې شول صاحبه! مابه تاته ستا په میلمستیاوو کې جامونه او میوې وړاندې کولې، ستا خوښه شوم، او نوره کیسه خو درته معلومه ده، که ته له دې ځایه ولاړې، زه به هم شمال ته لاړه شم، مور او پلار به مې ولټوم.
هغه ښایسته او زړه راښکوونکې خو بې سواده وه، هغه خپلې چوکۍ ته ورکش کړه، او په غېږ کې یې کښوله، او په مینه یې د هغې په ویښتو کې ګوتې وهل پیل کړل، د هغې نازکه پوزه، غوښنې شونډې او غټې غټې سترګې به یې لمسولې او ښکلولې لکه چې په یو ګلورین خوب کې وي، بیا یې غلي وویل:
حاکم ته اوس هیڅ نه دي ورپاتې، له سلطنت او واکمنۍ وروسته ځواني او عاشقي هم لاړل، له ما خو ستا نوم هم هېر دی، هیڅ مې نه دي یاد، یوازې د اوښکو او خندا وو ګډ خیالونه چې ماضي په غېږ کې نیولي، او جګړه همیشه ده، له جګړې بل څه نه شته.
دروازه وټکېده، نجلۍ په ملا کړه شوه، ووته او یو افسر راننوت:
صاحب! مرسته نه ده رارسېدلې، مسلمانو ترکستانیانو اروميچي محاصره کړې، له ښار دباندې خونړۍ جګړه روانه ده، مورږ هیڅ پرمختګ نه دی کړی.
نور جنګیالي هم واستوئ.
په شاتګ کې فکر نه کوې؟
شاتګ حماقت دی، که دا فکر مو وکړ او په شا شوو، پوهېږې نتیجه به څه وي؟
څه؟
مسلمانان به مو له هر اړخه وټښتوي، له هرې خوا به مو له منځه یوسي، او جنګ به خامخا وبایلو، او ټول به مړه شو، اروميچي محکم ښار دی، او د اورېدې مودې لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلکیدای شي، تر مرګه له مقاومت پرته بله لار نه شته، یا به مرسته راځي، ورځه قوماندانانو ته همدا امر ورسوه.

افسر په سوچ کې شو او ویې ویل:

هغه اختار چې عثمان باتور را استولی د دې ضمانت ورکوي که مورږ ووځو نو خوندي به شو.

هغه وخندل او ویې ویل:

زه د جنګیالیو په وعدو باور نه کوم.

ولې؟ دوی درواغ نه وایي.

د یوې زورورې خندا سره په ګډ اواز یې زیاته کړه:

مورږ زر ځله دوکه ورکړې ده.

خو هغوی....

حاکم یې خبرې پرې کړې:

ځه، تر پایه جګړه ده، نه شاتګ او نه تسلمیدل.

افسر ووت، حاکم یوازې پاتې شو، زړه تنګی او په وسوسو کې ډوب و، هیڅوک یې نه درلودل، یو قوماندان چې د نا امیدۍ ژۍ ته نژدې کیږي هم باید تسلیم نه شي، بلکې باید ځانوژنه وکړي، او د دې لپاره ښه لاره دا ده چې د جګړې د اور په منځ کې ځان وغورځوي، له ځانه سره یې وویل: زه په همدې کې فکر کوم، ورور مې د چین پلازمېنې ته واستاوه، او ورور به مې خالي لاسونه نه راستنیږي، رهبر به اجازه ورنه کړي چې ختیځ ترکستان زمورږ له لاسونو ووځي، د دې معنی به دا وي چې زمورږ ایتلافیان یې له ستوني تېر کړي، مرسته خامخا راتلونکې ده.

هغه په خپلو فکرونو کې ډوب و چې خوله ګنډلې نجلۍ بیا راغله، خوراک او د شرابو یو لوښی یې راوړ، خوراک یې دهغه مخ ته کښښود او ویې ویل:

باداره! غواړم لاړه شم.

هغې ته یې په حیرانتیا وکتل او ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې؟
دلته ډارېږم، او جګړه هم رانژدې کېدونکې ده.
په خندا یې وویل:
هو، خو ستا د ژوند او مرګ څه ارزښت دی؟
نه غواړم مړه شم.
دا بس نه ده چې ته زما په ځنګ کې یې؟
ته یو لوی قوماندان یې او زه یوازې خادمه او مزدوره.
هغې ته یې په غوسه وکتل، ده ورسره مینه درلودله، د هغې له مخ، چوپتیا او ساده توبه یې خوند اخیست، له ډول ډول ښځو یې زړه مور شوی و، زده کوونکې او ممثلینې یې تجربه کړې وې، نویو سیمو ته د مهاجرو شویو چینایي ښځو سره هم پاتې شوی و، له ټولو ښځو ستړی شوی و، خو د دې لپاره یې لا په زړه کې ځای و، ولې؟ نه پوهېدو...د زړه خپلې چارې دي.
غوسه یې کمه شوه یو ځل بیا یې ورته وکتل او ویې ویل:
له ژونده څه هیله لرې؟
غواړم خپلې کورنۍ ته ستنه شم، چې ورشو ګانې او.....
د هغې خبرې یې پرې کړې:
زما سره پاتې کېدل نه غواړې؟ په سرو سپینو، خوراکونو، لباسونو او ساتونکو کې به دې پټه کړم.
هغې په زوره زوره ژړا پیل کړه: ؛ خو ده چغه کړه:
ای سرکشې! په متروکو به دې شنه واړوم.
په وېره یې اوښکې وچې کړې او ویې ویل:
ما هیڅکله په دې کې فکر نه دی کړی چې تاته زیان ورسوم.
او ستا کورنۍ به هم داسې تور زندان ته واچوم چې تړې راوبه نه وځي.
د هغه پښو ته په ژړا وروغورځېده او ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحم، هغه چې په تېروتنه کې رانه وشول بښنه يې غواړم.
ووئه.
ووته، په داسې حال کې چې د هغې مرغۍ په څېر رپېده چې په يوه يخه توره شپه کې باران لمده کړې وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١۴)

بالاخره رهبر د خپلو فدايانو شپږ فرقې د مرستې په توګه راواستولې چې په نوې وسله سمبال وو، کله چې دغه کنډکونه د ترکستان له حدودو تېرېدل سرحدي ځواکونو يې د مخنيوي کوښښ وکړ، خو چيني ځواکونو هڅه وکړه چې دوی ته دوکه ورکړي، د چينايي ځواکونو قوماندان ترکستاني قوماندان ته وويل:

مورږ د حاکم د تاديب لپاره راغلي يو، هغه حاکم چې د خپلو پلويانو سره يو ځای شو او ډلې يې جوړې کړې، غېر له دې چې ستاسې هيواد پاک کړو بله اراده نه لرو.

ترکستاني قوماندان په ملنډو وويل:

لومړی خپل هيواد پاک کړئ.

هغه پسې زياته کړه:

ډاډه اوسه صيبه! مورږ کولای شو خپله خاوره له هغوی پاکه کړو، او هم يې ستاسې له مشر څخه تصفيه کړو، مورږ هغه ښه پېژنو، مورږ مسلمانان يو او اسلام د هر برید په وړاندې ښه زغره ده.

چينايي قوماندان:

زما د ځواکونو په وړاندې ستاسې درېدل دوښمن ته بل فرصت هم ورکوي.

تاسې هم دوښمنان ياستئ.

حاکم به تاسې ونيسي.

هغه په اورومچي کې تر محاصرې لاندې دی، تښتيدای هم نه شي.

ښه ده، په کومه لار چې راغلي يو په هغې به ستانه شو، او دا ناوړه خطر به تاسې تهپږدو چې خپله يې علاج وکړئ.

څو ورځې وروسته دوکه راڅرګنده شوه، او چينايي ځانګړي فدايي ځواکونه د ناپامې پر مهال رامخکې شول، پر سرحدي ځواکونو يې ناڅاپي برید وکړ، د دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمېر د برید کوونکو چینایانو په نسبت ډېر کم وو، دا د سیالانو جنګ نه و، چینایان له سرحده راتېر شول، دې ځواکونو د سیمه ایز مقاومت له کبله زیانونه هم وګالل، ډېر مړي یې ورکړل؛ خو په ډېرې سختۍ سره وتوانیدل چې ارومچي ته نژدې شي چرته چې چینایي حاکم د یو بندي په ځېر اوسېده، هلته د عثمان باتور نظامي ځواکونو محاصره کړی و، دا داسې مهال و چې چینایي حاکم له خپلو ټولو مؤتلفینو څخه د جلا کېدو اعلان کړی و، خو د چین نوي کنډکونه د میږیو په ځېر راوچلېدل تر څو د عثمان باتور او د هغه ځواکونو سره مخامخ شي.

عثمان باتور وویل:

ای خلکو! زه تر اوسه نا امیده نه یم.

جنرالې! په دې شمېر چینایانو سره زمونږ مقابله ناشونې ده، پای او پېل یې نه معلومیږي.

عثمان باتور ډاډه خندا وکړه او زیاته یې کړ.

مینه ناک زړه ته ور وګرځئ، غره ته.

څنګه؟

مصطفی حظرته! له هغه ځایه به نوی پیل کوو.

باداره...

پوهېږم چې څه وایې، غواړې چې جګړه دې د اورومچي په شا او خوا کې دوام پیدا کړي، او دلته باید تر مرګه مقاومت وکړو، دا ډېر ستر کار دی، خو له دې څخه ستر کار دا دی چې مونږ ژوندی پاتې شو او د اسلام خاوره له دوی پاکه کړو، خلکو ته ببرته غرونو ته د ستنیدو اعلان وکړه.

مونږ بیا غرونو ته ستانه شوو، خپل شهیدان، ټپیان او غمونه راسره وو، نا امیدي رابانديې نه وه حاکمه، په دې خوښۍ و چې دوښمن ته مو دوه زیانونه واړول، مونږ هم قربانۍ ورکړې، خو هغوی لوړه بیه پرې کړه، او زمونږ شان او شوکت هم مات نه شو، نه مو ارادې کمزورې شوې، او غر یو ځل بیا د صابرو او کلکو ولاړو نارینه و په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخونو مشرف شو، بیا د لمانځه صفونه ودرېدل، د تکبیر چغې افق ته پورته شوې، او جګړه ایز تمرینونه له سره پیل شول، خندوونکې دا وه چې چینایي رهبر خپل هغه ملګری له منصبه لرې کړ چې د هغه مرستې ته راغلی و، او د هغه پر ځای یې د ختیځ ترکستان لپاره نوی چینایی حاکم وټاکه، عثمان باتور په خندا وویل:

څوک چې څه نه لري په هغه چا سخا کوي چې مستحق یې نه وي، لکه چې زمونږ هیواد د هغوی کرونده وي.

نوی حاکم غوسه ناک او عصبي و، هڅه یې کوله ثابته کړي چې د خپل نوي منصب ورټیا لري، نوی سخت او خبیث اقدام یې وکړ، او تر ټولو بد یې دا و چې د ترکستان د ټولو باسواده او مثقفو خلکو د نیولو امر یې وکړ، په ځانګړې توګه د لیکوالو، شاعرانو او علماوو، حتی د هغو کسانو هم چې تر اوسه یې وسله هم نه وه پورته کړې، او د مرګ وېروونکی منظر یې جوړ کړ چې له دې وړاندې یې په ټول هیواد کې بېلګه نه وه لېدل شوې.

دا ورځ د غرونو هوا هم خفه وه، منصور درغا وویل:

دا مجرم د امت د روح د وژلو هڅه کوي.

ما هم په غمژنه لهجه وویل:

دفکر خاوندان داسې وژني لکه ګډ چې حلالیږي.

هو! دین او اصیل فکر د ولس وجدان دی، دې سرکشه او خبیث په زړه وار وکړ.

منصور درغا په ژړا و، زیاته یې کړه:

یو شاعر پېژنم چې د سبا د هیلو په اړه به یې شعر وایه، او یو ښه عالم پېژنم چې له جګړې دمخه یې ځوانانو ته اسلامي درسونه او تحلیلونه ورکول، تر دې چې د مدرسې د ماشومانو هغه ډله یې هم د مرګ میدان ته بوتله چې په لاریونونو کې به یې شعرونه ویل.

نجمة اللیل راغله، ماشوم یې په اوږو کینولی و، کوچني مسلسل ژړل او هغې به په نرمۍ سره په غږ کې ښورولو، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه علماء او مثقفين ولې هلته پاتې شول، ايا هغه روښان فکره چې وسله نه شي پورته کولای او غره ته راځي تر هغوی غوره نه دي.

ما له غمه په ډګه لهجه وويل:

دوی خپل عذر لري، او زمونږ ملت په هر ځای کې د دوی خبرو ته اړتيا لري، دوی کټ مټ هغه دنده تر سر کوي چې وسله وال يې د غرونو په څوکو کې تر سره کوي، بلکې د دوی دنده کېدای شي زياته خطرناکه وي، له همدې امله ګورې چې چينايي دوښمن تر نورو دمخه دوی د مرګ کومي ته واچول، ځکه هغوی ته د دوی خطر معلوم دی.

او يو ځل بيا چريکي جنګ پيل شو، چينايان وپوهېدل چې جنګ لا پای ته نه دی رسيدلی، او هر ساعت له غرونو خلک راکوزيږي چې فدايي عمليات وکړي، برید کوونکي وتښتوي، هستوګنځايونه يې وران کړي، او هغه ښېګڼه له منځه يوسي چې دوی حقيقت باله، او د چينايانو بريالیتوب په دردونو، قربانيو، او پرله پسې عذاب واوښت.

په عين وخت کې د ايلي په ولايت کې يو بل ولسي انقلاب پيل و، مشري يې يو ريښتيني هيواد پال کوله چې لوی اسلامي عالم هم و، علي خان نومېده، هغه له چينايانو سره د سختو نښتو په پايله کې وتوانيد چې يو ولايت ونيسي او ازاد يې کړي، او شيخ علي خان د ختيځ ترکستان د اسلامي جمهوريت ولسمشر شو، جنرال عثمان باتور هم د خپلو ملګرو سره د هغه سره يو ځای شوی و، او د همدې باتور قوماندان عثمان د تجربې پر اساس آلتای او چوچيک ولايتونه هم ونيول شول، دوښمن سخت مالي او ځانی زيان وليد، ولسمشر شيخ علي خان د التای د ولايت د والي په توګه د جنرال عثمان باتور د تاکلو فرمان صادر کړ.

شيخ علي دغه بريالیتوب د هغو وسلو په مټ تر لاس کړ چې د روسانو لخوا ورته بې له کوم قيد او شرطه ورکړل شوې وې، او د روسانو هدف يوازې له چينايي يرغلګرو څخه د ختيځ ترکستان پاکول و، خو چينايان هم داسې نه وو چې په يوه ورځ يا شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې تسلیم شي، بلکې تر مرګه يې مقاومت کاوه، د اسلامی ترکستاني لښکر شمېر هم زیات شو، او د ولس هیلې له سختې ربړې وروسته یو ځل بیا تازه شوې.

منصور درغا وویل:

دا دی مورږ بریالي شوو، خو زه وېرېږم.

ما په باور سره وویل:

وېره هیڅ معنی نه لري، او مورږ ولیدل چې بریالیتوب زمورږ په متو تر لاسه کیږي.

منصور درغا په ملنډو زیاته کړه:

د وسلو په نه شتون کې زمورږ د متو څه قیمت دی؟

پوه شوم د هغه مطلب د شیخ علي خان سره د وسلو مرستو ته اشاره ده، منصور شکمن و، او له دې وېرېدو چې زمورږ کوچنی هیواد به یو ځل بیا د غمژنې لوبې مرکز شي، د توپ هغه لوبه چې ځواکمن يې په خپلو پښو کې تاووي.

نړۍ بدلیږي منصوره!

ولې يې واشتییل او ویې ویل:

بلکې د بریالیو زړونه له کبر او غرور څخه ډک شوي دي.

د هیواد اشغال به په څه بدل شي.

څه مطلب؟ مصطفی!

مطلب دا چې ملګرتیا د اشغال بدیل دی، او دا پروا نه کوي چې مورږ د هغه چا ملګري شو چې زمورږ سره يې مرسته کړې ده.

منصور زما کوچني زوی ته وکتل او زیاته يې کړه:

زه ستا کوچني اولاد ته ګورم، پوهېږې زه د هغه له کبله خفه یم؟

ولې؟

ته فکر کوې چې یوازې مورږ د خطرونو او ستونزو ژوند تېر کړ، خو زه درته په باور سره وایم چې ستا زوی او له هغه وروسته نسل به له مورږ هم زیات بدمرغه وي.

نجمة اللیل زوی په مینه او وېرې سینې ته ورنژدې کړ او ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د زوی په اړه داسې خبرې مه کوه.
ما هم وخندل او منصور هم په خندا شو خو بیا یې خبرې پیل کړې:
شکست خورده چینایانو د سولې غوښتنه کړې.
خو مورږ رد کړې.
ماته یې مخ کړ او ویې ویل:
ایا خبر یې هغه هیواد چې زمورږ سره یې د وسلو مرسته کړې پر ولسمشر یې فشار اچولی چې د سولې خبرې او سوله ومني؟
ما په حیرانتیا وویل؟
په کوم اساس؟
منصور وویل:
زمورږ د خپلواکۍ پر اساس، او زه باید ووایم چې د هغه هیواد هیلې د ولس له غوښتنو هم قوي وې، مورږ د چینایانو بشپړه ماتې او غیر مشروط وتل غوښتل، خو هغه هیواد بل څه....باید وپوهېږې.
نجمة اللیل زوی غلی کولو او ویې ویل:
هغه امن چې مورږ یې خوب لیده بیا راستون شو، مورږ به خپلو ښارونو او کورونو ته ستانه شو، او د ارام احساس به وکړو، زه راتلونکې ښه وینم.
منصور درغا په لاس اشاره وکړه، زما په غوږ راکوږ شو او غلي یې وویل:
عثمان باتور وړاندیزونه رد کړي، زمورږ خپلواکي زمورږ خپله ده.
ما په تشویش سره وویل:
چینایان به وځي او همدا مهمه ده.
بیا یې ولي واشتیل او ویې ویل:
څوک خبر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۵)

له فتوی غوښتنې او تګلارې د ټاکلو لپاره د چمتوالي پر مهال په هیواد کې خبرې ډېرې او خپرې شوې، د سیاسیونو او مفکرینو تر منځ اختلافات پیدا شول، خو د ایتلافیانو فشار داخلي بدلونونو ته نوي او ځانګړي لوري ورکړل او غونډې وشوې، او هغه خلک برلاسي شول چې د ایتلافیانو د دریځ ستاینه یې کوله، چې د ختیځ ترکستان سره یې د وسلو مرستې کړي، د مبارزې یو والي د ټولو خلکو زړونه په یوه خبره راټولول چې هغه ازادي او د اسلام او خپلواکۍ پر باغچه د هیواد بدلیدل و.

خبرې وشوې، او نتیجه دا شوه چې د چین د شمال لویدیځ عمومي قوماندان جانجي د ختیځ ترکستان لپاره عمومي حاکم وټاکل شو، درې ترکستانیان یې په دنده کې مرستندویان شول، هر یو احمد جان، او برهان شهیدي «دواړه مرستیالان» او لیومون شون د حاکم سکرتر، د دې څلور تنو دنده د هغو عامو ټاکنو تر سره کول و چې په ټرون کې یې یادونه شوې وه، خلکو پسپسک پیل کړ چې دغه درې تنه د ایتلافیانو ملګري دي، ځانونه یې په شیطان وپلورل، خو له دوی څخه د دې شکونو د لرې کېدو کوښښ وشو، او هڅه وشوه چې دوی د اتلانو په څېر انځور کړي، د هغو وطنپالو په څېر چې د هیواد د ازادۍ لپاره یې خپلې دندې اداء کړې، ځکه چې د پاڅونوالو سره یې د وسلو مرستې وکړې او وولسي انقلاب یې په ښه ډول خپل هدف ته ورساوه، سربېره پر دې هیواد د ټاکنو لپاره چمتوالی نیولو، اوس نو د ملت رایه وروستۍ او پرېکنده وه، او هیڅا نه شوای کولای هغو جنګیالیو پاڅون کوونکو ته دوکه ورکړي چې د کلونو په اوږدو کې یې د دوښمن مخنیوی وکړ، او د دوښمن پرله پسې هڅې یې شنډې کړې چې غوښتل یې د هیواد استقلال سلب کړي.

په همدې منځ کې مورِ مرستندوی هیواد ولید چې هڅه یې کوله درې ولایتونه هر یو ایلي، التای او چوچیک تر خپل واک لاندې راولي، ولسمشر علي خان په خلکو کې اعلان وکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورِ د هیواد د خاورې یوه ذره هم نه خوشې کوو، هیڅاته به اجازه ورنه کړو چې په درې ولایتونو کې مداخله وکړي، که دوی په شا نه شي مورِ چمتو یو چې بیا جګړه پیل کړو.

جنرال عثمان باتور وویل:

هیواد بیا د دسیسو او فتنو په یوه بله هوا کې راایسار شو.

ولسمشر علي خان ځواب ورکړ:

نړۍ د بشریت د زخم په پټۍ کولو مصروف ده او مورِ یې پرې ایښي یو.

زمورِ جګړه پای ته ورسېده؛ خو نه پای ته نه ده رسېدلې.

علي خان عثمان باتور ته ورلنډ شو او ویې ویل:

جنرالې! خپلو ځواکونو ته ستون او چمتو اوسه.

زه پوه شوم چې په سیاسي فضا کې کوم ویروونکي خوځښتونه شته، مېرمنې ته مې وویل:

نجمة اللیل! د سفر وخت نژدې شو.

اروميچي ته؟

هلته تګ نه غواړم، یادونه یې ما دردوي.

بیا نو قومول ته؟

قومول کې هم پخواني تهمتونه شته چې ما او تا به سترې او خفه کړي.

کاشغر ته پر تګ موافقه کوې؟

هو پروا نه کوي.

ته به هلته د ماشوم سره ژوند کوې، زه ځم غرونو ته.

بیا ترخې ورځې راغلې، او ملګرې یې بیه غواړي.

ولسمشر علي خان د خپلې مېرمنې او اولادونو سره د ریاست په مانۍ کې و، شپه ارامه وه، خلک په کورونو کې چې د راتلونکو ټاکنو او نوي دور په اړه یې خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولې، چې مانې ته د ځوانانو یوه ډله راننوته وسلې ورسره وې، له سترګو یې خیانت معلومېده:

څه غواړئ؟

له مورِ سره راځه.

هېر مو شول چې زه ولسمشر یم؟

پوهېږو خو که له مورِ سره لانه ړې بې له دې چې مرمۍ وکاروو بله لار به ونه لرو.

شیخ علي خان پټ شو، خلکو هم خبرې پیل کړې چې ولې لکه د پخوا په څېر د جمعې په لمانځه کې نه راځرګندیږي، او ولې د هغو وسله والو ملګرو سره نه ګوري چې پرون یې مشري کوله او د هغوی سره یې یو ځای د چینایانو پر ضد غوره بریالیتوبونه تر لاسه کړل، د شیخ علي د برخلیک په اړه خبرې او لانجې زیاتې شوې، خو حکومت یو رسمي بیان جاري کړ چې ولسمشر علي خان د درملنې لپاره په سفر تللی.

خو خلک ناڅاپه یو ځل بیا د جاسوسانو سره مخ شول، د استخباراتو کسان په کوڅو، کروندو او کارخانو کې ګرځېدل او په هغو درې ولایتونو کې یې دوښمنان نیول چې ملګري یې د نیولو کوښښ کاوه، یوه بله پرېکړه وشوه او احمد جان ترکستاني د ایلي، التای او چوچیک درې ولایتونو د رئیس په توګه وټاکل شو.

کله چې د اشغالګرو قواوې آلتای ته نژدې شوې جنرال عثمان باتور د خپلو پلویانو سره راځرګند شو، د هغوی مخه یې ونیوله او جګړه پیل شوه، د دوښمن وسلې وسیلې او شمیر زیات و ځکه عثمان باتور د غوجن سیمې ته پناه یوړه او په لوړو غرونو کې پټ شو.

له جګړې وروسته منصور درغا راغی، په ژړا شو:

څه شوي؟

په ملنډو یې وویل:

هر ځل زړه ته رانژدې څه له لاسه ورکوم، یوه ورځ مې لاس، بل ځل مې ګرانه مېرمن، د امن په دې لنډو ورځو کې مې د آلتای په ښار کې یوې کونډې سره نکاح وکړه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېږې په کوم برخليک به اخته وي؟ زما ښې مټې په مرمۍ ولګيد ، اوس هم وسله پورته کوم، په دې نا اشنا دنيا کې دا څومره عجيبه شيان وينو؟
زما څنګ ته يې ځان راوغورځولو او تېزه تېزه يې سا اخيسته، اوبه يې داسې وځکلې لکه يوه اونۍ چې تږی و ، بيا يې پر مټې پټۍ لګول پيل کړل، ختې او ګرد يې ځنې پاکول.
پريوتونکي لمر ته يې وکتل او زياته يې کړه:
کله هم چې د لمر پريواته وخت ته وګورم ماته اخرت رايادوي، لمر پريواته مهال ماته د پای پيغام لري.
ولې دا ټول غمونه منصوره!
کولای شې له دې وروسته راته ماتې خوړلی ووايې.
بيا يې د پخوانيو ترکستاني کليوالو سندرو په ويلو پيل وکړ.
ای ګرانې! شپه په ستورو پسولل شوې
په تيارو او چوپو لارو د يو بندي په څېر فرياد کوي
لکه د يوې ښايسته سندرمارې مخ
چې تک تور وي
د مريانو له ساحل څخه وي
ګانې يې ارزانه وي
خو بيا هم ځليږي
زما سترګې اوس هم غوښتنه کوي
ستا د ځليدونکي مخ
ای ګرانې! خو زمونږ ليدل ناشوني دي
زما خوښي د غونډيو په نامعلومو کې اوسيږي
ما ورته په ټوکو کې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا معشوقه کونډه او له څلویښتو کلونو اوښتې، او بې شکه چې اوس به په ژور خوب اوده وي.

منصور په غمژن حالت سره راوکتل او ویې ویل:

درته مې ونه ویل؟ دا دی هغوی خپل کار وکړ، درې ولایتونه یې جلا کړل، هغوی اوس په نورو ولایتونو کې ژوند کوي، اوس خپل نفوذ کاشغر او ارومچي ته هم خپروي، د هغوی کونسلګیرۍ خلک اخلي، سړي تښتوي، سره او سپین زر یې هم وپیرل او قیمت یې لوړ شو، ته له دې خبر یې؟ دوی اقتصاد، سیاست، فکر او دین خرابوي او د هیوادوالو ژمنې هم.

هغه سیمه چې مورږ پناه وروړې وه رښتیا هم محکمه وه، د لارو د سختوالي له کبله هیڅا نه شول کولای پر مورږ برید وکړ، او هر هغه ټولی چې دوښمن مورږ ته راوړاندې کړی مورږ توانیدلي یو ټول له منځه یوسو، مورږ اوس د چریکي عملیاتو په برابرولو ښه پوه شوي او تجربه شوي وو،دوښمن هڅه کوله چې درواغ اعلانونه وکړي، عثمان باتور ډېر غوره عملیات رهبري کړل، اومورږ د آلتای پر لور په غټو ټولیو کې روان شوو، په نیولو یې وتوانیدو، دوښمن مو وشړلو، خاینان او د هغوی پلویان هم وتښتېدل، جنرال باتور یو ځل بیا په دې ولایت خپل واک قایم کړ.

دا ورځ ایله منصور درغا وخندل او ویې ویل:

دا زما د ښکلې کونډې قسمت دی، نژدې وه دوهم ځل کونډه شي.

ښار ته ننوتو، محجبو ښځو به د جنرال ښه راغلاست په سندرو کولو او سړي هم د مبارکیو د ځورږ سره راووتل، ماشومانو به حماسي ترانې ویلې، کله چې هم مورږ بریالیتوب تر لاسه کړو، زمورږ د هیواد اصلي څېره راڅرګنده شي چې په خوښۍ کې ډوب وي، منارې روښانه شي او د تکبیر او تسبیح اوازونه تر پورته کیږي.

احساس کوم چې زمورږ نیکونه لکه فارابي، البیروني، بخاري، ابن سینا پټکي وهلي او د لارې په څنډو کې ولاړ دي، زمورږ د جهاد مبارکي راکوي او زمورږ راتګ ته ښه راغلاست وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس کوم چې پخوانی برم بیا راژوندی کیږي، او زما روح له هیلو ډکیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۶)

منصور درغا په غمژن او خپ اواز وویل:

مورِ د اوبو اخستو په شان یو، ابو کې لاهو شوی همیشه کوښښ کوي په خپلو متو د مرګ سره مقاومت وکړي، وهل کوي او کمزوری کیږي او په کمزوریِ کې څپې په مخ وهي، بیا غرقیږي، او هلته د بحر د تل په تیارو کې د ژوند سره په چوپتیا او غم سره مخه ښه کوي، آه.... مصطفی حضرته! مورِ همداسې یو، څه فکر کوې له مرګ وروسته به مو څوک یاد کړي؟

منصور درغا خبرې کولې، او داسې یې انځوروله چې اوبو اخیستی؛ خو زما خوا ته ناست و، او په ډېر حماسي ډول یې لامبو وهله، وروستیِ پوښتنه یې په داسې حال کې وکړه چې له ستړتیا سا او تیګا و، لکه چې په رښتیا هم د څپو سره مقاومت کوي.

ما پوښتنه وکړ:

دا نو څه ارزښت لري، چې مورِ خلک یاد وساتي؟

پر مخ یې جدیت و او ځواب یې راکړ:

ستر ارزښت لري.

څه؟

چې خلک مو هېر کړي د دې دا معنی ده، هغه قدرمنه موضوع چې مورِ یې له امله مبارزه کوو مړه شوې ده.

ما ولي و اشتیل او ومې ویل:

موضوعات د خلکو په مرګ نه مري.

منصور له ملنډو ډکه خندا وکړه او ویې و یل:

له سړیو پرته قضیې هم نه وي، خواجه نیاز، جنرال شریف خان او د قومول امیر مړه شول، مورِ امیران او جنرالان نه یو، خو قضیه ژوندیِ ده، صبر وکړه زما خبرې پرې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي، زما لومړۍ مېرمنه مړه شوه، بيا مې کونډې سره نکاح وکړه، خو بيا هم قضيه ژوندۍ ده، خو په ډېر تاسف سره، مورِ د څپو سره مقاومت کوو، ته فکر کوې چې مورِ به د امن ساحل ته ورسيږو يا به د ژغورنې کښتۍ راشي، او که په تياره او چوپو ژورو کې به د مرګ سره مخ شو؟

آلتای زمورِ په واک کې وه، عثمان باتور چمتوالی نيو او لښکر يې راټولاوه، پاڅونوال له هر هغه ځايه مورِ ته راتلل چې دوښمن به نيولو يا به خاينانو تر لاسه کاوه، هغه سوداګر هم زمورِ سره يو ځای شول چې بې وزله شوي وو، او هغه شتمن هم چې فقيرانو يې مالونه لوټ کړي وو، هغه بې وزله هم راسره يو ځای و چې مسخره کېدل به يا به بې مزده کار ته اړ کېدل او يا به يې يوازې د يو وخت خوراک په مقابل کې کار کاوه، هغه علماء هم زمورِ سره يو ځای شول چې ډول ډول عذابونه ورکول شوي او سپک کړای شوي وو.

يوه ورځ يې پوځ رامخکې کړ، عثمان باتور همدا اټکل کاوه، دا ځل يې زيات عسکر راوستل چې په آلتای د خونړي سيل په څير راروان وو، شمېر او وسايل يې هم زيات وو، خونړۍ او سخته نښته وشوه، دواړو خواوو تلفات وليدل، خو هغوی بريالي شول چې آلتای ونيسي، مورِ بېرته غرونو او ناوونو ته ستانه شوو، باريکول مو د خپل ځان لپاره مرکز وګرځاوه چې د شاته تګ پر مهال به ورتلو، عثمان باتور به ويل: تر مرګه مقابله.

زما له سر وينې روانې وې، منصور درغا زما ټپ پټۍ کاوه او په خندا يې وويل:

لکه چې په کرار کرار مرګ مړه کيږو.

ته په بيا ژوندي کېدو ايمان نه لرې؟

منصور په سوړ او ارام افق کې نظر وزغلولو او ويې ويل:

ايمان لرم، مورِ په اخرت کې راژوندي کيږو، خو زړونه به مو لکه صفا ميوې وي، کرکه راسره نه راژوندۍ کيږي، زه له دوښمن څخه سخته کرکه لرم، خو که دا کرکه له منځه ولاړه شي نو بيا به زه يو ستر خوند هم له لاسه ورکړم، زه له خدايه سوال کوم چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کینه ناک راڅوندی شم، دې شیطانانو هغه کارونه وکړل چې تصور یې نه کیږي، آه....
مصطفی! زمونږ ځینې ملګري یې یوه جګړه کې بندیان کړل، یاد دې دي؟ د ټانګونو پورې یې وترل؟ یاد دې دی؟ د هغوی سترګو او غوږونو ته به یې مرمۍ ویشتې، او په مسخره به یې و یل چې وروستی پاڅونوال د وروستي عسکر په کولمو اعدام کړئ، رښتیا هم داسې یې وکړل یو عالم یې زمونږ د یو جنرال په کولمو راځوړند کړ، او ویې واژه، ایا ممکنه ده چې یو انسان دا هېر کړي.
د هجرت او غربت حادثه زمونږ لپاره سخته وه، ځینو ملګرو د نوي چینایي حاکم سره ملګرتیا غوره کړې وه، چې زمونږ ببخ وباسي، مونږ یو خوا بل خوا فکر کاوه خو کوم دوست او مل مو بیا نه موند ، عثمان باتور په اسمان کې سترګې خښې کړې په لاس یې اشاره وکړه او ویې ویل:
دا له مونږ سره دی.
او هغو خلکو چې له ټپونو یې وینې بهېدې او درد بدل چغې کړې: الله اکبر.
منصور درغا وویل:
مونږ به د غرونو منځ ته ولاړ شو، بیا به ښار ته راوګرځو یا نه، څه فکر کوې چې یو کوچنی سفر ولرو؟ غواړم له مېرمنې مې ډاډه شم، او ته نه غواړې مېرمن او زوی دې وګورې؟
حقیقت دا و چې زه هم د نجمة اللیل او خپل هغه زوی چې اوس غټ شوی و لیدلو ته سخت لیوال وم، خو مونږ شړل شوي وو، پاڅونوال وو، او که دوښمن نیولي وو معنی یې حتمي مرګ و، ما په تشویش سره وویل:
ښار مونږ ته د مرګ د کروندې په شان ښکاري.
مصطفی ته له مرګه وېرېږي؟ راځه! مونږ به اوس پټ یو؛ خو نوې نړۍ به زمونږ په مخ کې وګورې، په ښار کې به بیرغونه او شعارونه ووینې، ښار به بوللې او د مخه ښې قصیدې وایي، مصطفی! ښارونه د انسانانو په څېر دي خفه کیږي او دردیږي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعرونه زمزمه کوی، په غم خپل مخونه وهي، ښارونه ژوندي موجودات دي، د انسان په څېر دي ړښتيا وايم.

مور اوږدې لاړې بې له دې چې هويت مو څرګند وي، پرې کولې، کله به مو د شپنو لباس پر تن و، کله به د سوالګرو په شان ښکاريدو چې د ژوند د مړې غوښتنه به مو کوله، او کله به د جوالیانو او مزدورانو سره یو ځای کېدو، کله په لاریون کې شریک وو، او کله به مو د یو خاین خو شریف پاڅونوال په سنګسار کې برخه اخسته؛ خو نه به مو غوښتل ډبره مو په هغه ولګیږي، مور په ګڼه ګوڼه کې داخل و او د عسکرو په سرونو به مو ډبرې ویشتلې، یا د دوښمنانو پر سر یا د خاینو ترکستانیانو پر سرونو، وچ او لامده سره ګډ شول او هیواد کې نا اشنا ګډوډي رامنځته شوه، په لارو او کوڅو کې به د قرأنکریم نسخې، تفسیرونه د احادیثو کتابونه او په خاص ډول زمور د نیکه امام بخاري کتاب د فقهې او توحید کتابونه شکیدلي او خواره پراته وو،او عسکرو به پرې اور بلولو تر څو یخنۍ کې پرې ځانونه ګرم کړي.

خو له سختو او دردوونکو شپو وروسته مور هغه ځای ته ورسېدو چرته چې د منصور درغا مېرمن میشت وه، وخت له مانښام لږ مخکې و، منصور ننوت، په لوړ اواز يې خندا پیل کړه نژدې وه په شا راوغورځېږي ویې ویل:

ته راشه مصطفی! ښځې خو د حیا پرده وغورځوله.

د مېرمنې اواز مې واورېد چې د ژړا سره په ګډ اواز يې ویل:

پر شیطان دې لعنت وي، دوی زما نقاب د لارې په سر وشکولو او همدا کار يې د هرې پرده دارې مېرمنې سره وکړ، زما چپن يې وتښتوله او اور يې ورته کړ، تر دې چې زما په قمیص کې يې هم بیاتي وچلوله تر څو لنډ شي، لستونې يې هم راته لنډ کړل، دوی زمور لپاره د پرمختګ او تمدن غوښتونکي دي.

د دې کونډې حالت چې پر تن يې تور رنګی لنډ لباس پروت و، لستونې يې دومره لنډ و چې نژدې وه تخرګ يې ځینې ښکاره شي، او شیندلو ویښتانو ماته داسې احساس

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکړ چې هیڅکله به یې هېر نه کړم، دا یو خندوونکی او په عین حال کې خفه کوونکی حالت و.

منصور د خپلې مېرمنې لاس ونیو او ویې ویل:

دا نوی ترکستان دی.

ښځې د شرم احساس کاوه، او په زوره یې ژړل، خو منصور په مینه ځان ته رانژدې کړه او ویې ویل:

مه خفه کېږه ګرانې! دلته به زیات وخت پاتې نه شو، هلته به ولاړ شو چې ښځې څه غواړي اغوستلای یې شي، او ګرانې په غرونو کې څېرې شوي قرآنونه هم نه وي، او نه داسې څوک شته چې صحیح البخاري تر پښو لاندې کړي.

منصور درغا مې په داسې حال کې پرېښود چې د سبا د ملاقات وعده مې ورسره وکړه، زه د نجمة اللیل او د خپل ماشوم لیدلو ته سخت لیواله وم، هغه اوس ګرځېدای شو، لوبې یې کولای شوې او ماته یې اواز کولای شو، زما د دې ښکلي او ارام ماشوم سره څومره مینه وه.

د ښار شپه وېره او ګوانښونه تقسیموي، تر سهاره ګرځېندیز دی، ښار د ښځو نارینه او ماشومانو له داسې مخونو ډک دی چې پخوا یکې نه لیدل کېدل، هغه چې مورِ اورېدل رښتیا شول چې دوښمنان ترکستان ته په لوړه پیمانه کډې کوي، او په ورته وخت کې په سلګونو زره د ترکستان اصلي بچیان نورو سیمو ته وړی، دوښمن کارخانې، سوداګریز ځایونه او کروندې نیسي او نویو مهاجرینو ته کورونه او مؤسسې جوړوي، او همدا راز فاحشه خانې، د ازادۍ تر نامه لاندې ډلې ډلې چینایي پېغلې ګرځېدې، په بیلا بیلو ژبو واړه کتابونه په ښوونځیو، لارو او هر ځای کې موندل کېدل، دا کتابونه خاص زمورِ د هیواد لپاره لیکل شوي وو، دا کتابونه له دې غږېدل چې ولسونه حق لري خپل برخلیک وټاکي، داسې اتلان یکې یادیدل چې مخکې یې مورِ نوم نه و اورېدلی، عثمان باتور، خواجه نیاز، او رئیس علي خان یکې د غلو او لارې شکوونکو په څېر ترسیم شوي وو، او نوی تاتاري حاکم چې زمورِ پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیواد یې تجاوز کړی او د رئیس علي خان ځای یې نیولی و پکې د قومي اتل په توګه پېژندل کېدو چې ولس یې ازاد کړی دی، د هغه د ستاینو سندرې ویل کېدې، د پرمختګ ملګری او د ازادي خواهانو پلار معرفي کېده، دا هغه ښار نه دی چې ما لیدلی نه یې هغه سړي دي، او نه یې ماشومان هغه پخواني دي، دا بربنډې مخ لوڅې ښځې زما د ښار نه دي.

بالاخره هغه ځای ته لاړم چې زما مېرمنې پکې ژوند کاوه، غمژن زړه مې د مېرمنې او زوی سره لیدلو ته د خوښۍ ټوپونه وهل، چې د نجمة اللیل مخ ته وګورم د ډاډ احساس کوم، ورو مې دروازه وډبوله، د درندو قدمونو اواز مې واورېد، چې دروازه خلاصه شوه نژدې وه چغه کړم، پوښتنه مې وکړه:

ته څوک یې؟

ماته یې په پرسیدلو سترګو، سور او پرسیدلي مخ وکتل، د سر له ویښتانو یې یو څه زړښت معلومېده، او له ګڼو بریتونو یې د چنبلې ښوروا څاڅکي لا هم څڅېدل، ویې ویل:

نه پوهېږې زه څوک یم؟ ټول ما پېژني، زه د هغو کارګرانو مشر یم چې د پاڅونوالو مشران یې نیولي دي.

خرګنده وه چې دا یو جاهل سړی و او په هېڅ نه پوهېده، سره له دې چې د همدې ځای په ژبه غږېده خو مخ یې نا اشنا و، د مخ حالت یې همداسې و، په مخ کې یې تشدد او له سترګو یې کرکه څڅېده.

داسې ښکاري چې تا لاره غلطه کړې.

دا یې وویل او بیا یې دروازه بنده کړه.

کاشکې راسره د کور دیوالونو خبرې کړې وای، دا یو ډول کوچنی اشغال دی، زما زړه ته وېرې لاره پیدا کړه، زما مېرمن او زوی چرته لاړل؟ باید په نرمۍ او سوچ سره اقدام وکړم که نه نو وبه نیول شم، او که زندان ته لاړ شم نو د عمر تر پایه به تر راونه وځم، سره له دې چې زما په روح تشویش حاکم و، او په پناه کوونکي پاڅون مې زړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را ځیرلو بیا مې هم د صبر او ارامۍ لمن ونیوه، په پخواني کلي کې په ګرځېدو شوم چې نیم نړېدلی و، د سیمې خلک ما هم پېژني او ځینې یې زما مېرمن او زوی هم پېژني، دلته یو سپین ږیری و په مسجد کې یې د خادم په توګه کار کاوه، یو نایي هم پېژنم چې دوکان یې د لارې پر سر و، ده به زما د زوی طلایي ویښتان خریل، کاشکې یې د هغه د ښکلو ویښتانو یو څو تارونه ساتلي وای، خو مسجد ټرلی و، پېژندګلو مې هیڅوک ونه لیدل، نایي ته ورغلم، د یو سړي ویښتان یې جوړول، ماته یې د سترګو په کونج وکتل، زما سترګې ورسره وجنګېدې، نیت مې وکړ چې د پخوانۍ مینې په شان سلام پرې واچوم، خو هغه ژر سترګې پټې کړې، زما په لیدلو خفه نه شو، داسې ښکاربده چې زما سره خبرو ته لیوال نه دی، په فکر کې شوم چې څه وکړم، ښه نو باید په دې پخوانۍ لرګینه چوکۍ کښنم، ګورو چې څه کیږي، پام مې شو چې نایي په کار کې تېز شو، خپله اجوره یې وغوښته، او سړی ولاړ، ماته یې اشاره وکړه چې د هغه سړي پر ځای کښنم.

څه شوي کاکا عبد الخالقه؟

په داسې حال کې چې زما په ګڼو ویښتو کې یې کار پیل کړی و ویې ویل:

دلته څه له راغلې؟ د عثمان باتور پلویان چې ونیول شي سمدلاسه وژل کیږي، ښار ته څنګه راننوتې؟ باید ژر تر ژره ووځې کنه ژوند به له لاسه ورکړې.

ما په ملنډو وویل:

څه روان دي؟

زه نه پوهېږم خو نایي ژوند غواړي.

نجمة اللیل چرته لاړه؟

وتښتېده.

په حیرانتیا مې وروکتل.

ماشوم یې ورسره واخیست او ووته، نور تري هیڅ نه یم خبر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمکه راباندې وچورلېده، د بياتي اواز مې د دماغو تشويش لا زيات کړ، عبد الخالق هم هغه غمونه درک کړل چې پر ما تېرېدل او زما د ليونتوب اثار يې وليدل.
په حکمت سره اقدام وکړه مصطفی! مورِ په يوه بدمرغه زمانه کې يو چې رحم او الله نه پېژني.
ما په خپ اواز وويل:
مېرمن مې چرته لاړه؟
اغلب ګومان دا دی چې د قومول لاره به يې نيولې وي.
ولې قومول ته؟
نو که قومول ته روغه ورسيږي، په هر ځای کې نيول دي، دې هيواد ته جادويي غټ لاسونه رااوږده شوي چې عام خلک نيسي، ګډوډوي يې او زېښي يې، ښي او چپ لور ته يې سره اړوي را اړوی، نه پوهېدم څه ووايم، څنګه تعبير وکړم، تاته بهتره دا ده چې له دې ولسوالۍ ووځې ځکه بالاخره د دوښمن لاس ته ورغلې ده.
ناشونې ده.
مخ يې زيړ شو، په تشويش کې شو او ويې ويل:
اواز مه لوړوه مصطفی! مورِ کوچنی ولس يو چې بلاوې ورته له هره اړخه راځي، له څلورو خواوو وېرې محاصره کړی، څه شيبه د عبد الخالق تر لاسونو لاندې ناست وم، او مخکې تر دې چې له دوکانه يې ووځم، زما په سينه يې د دوښمن ننښان وټومبه او ويې ويل:
دا ننښان به په ډېرو ستونزو کې له تا سره مرسته وکړي.
ما ننښان له سينې وويست، په خورو ورو وينښتانو کې مې په ځمکه وويشت، لاړې مې پرې تو کړې او په بوټانو مې ووهلو، او روان شوم، چرته ځې؟ زه په خپل هيواد کې د مسافر په شان يم، دا زما زمکه نه ده، ملګري مې تښتي، او مېرمن مې د سترو پېښو په بحر کې ډوبه شوې، منصور درغا ته ورځم چې شپه د هغه سره تېره کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د منصور کور ته ننوتم، ګورم په یوه څنډه کې ناست دی، مېرمن یې ورته مخامخ ده او خوراک ته لاس نه وروړي.

زما په ناڅاپي راتګ خوشحاله شو، منصور په خفګان راوکتل او ما ورته وویل:

هیڅوک مې پیدا نه کړ.

سر یې وخوځولو او ویې ویل:

یعنی هغه د زوی سره تللې ده؟

هو، خو هیڅوک نه پوهیږي چې چرته تللې.

منصور چې مخ یې سور راخوټیدلی او بریتونه یې لړزېدل وویل:

دا ښه ده.

پوه نه شوم چې څه یې مطلب و، خو دا خبره یې په داسې حال کې وکړه چې ناهیلی یې زړه څېرې کاوه.

نه پوهېږې؟ مېرمن مې له مرګه خلاصه شوه خو قیمت یې هم پرې کړ.

کوم قیمت؟

دې دوښمنانو ته میلمستیاوې برابرولې، پوه شوې؟ هغوی راغلي وو، د نشې په حالت کې کور ته رانوتل ما هم ولیدل، پوه شوې؟

زه په یو کونج کې د وېرېدلې مرۍ په شان پټ شوم، چې ومې نه وژني، او هغې.....

هغې مېرمنې مې هغوی مچول او ټوکې یې ورسره کولې، زما له امله یې داسې کول، هغه همداسې وایي، وایه کنه ای نېکې رنډې!

هغې په وېریدلي حالت کې وویل:

مرګ مې غوره ګڼلو، خو زه بې زړه شوم، په زور یې راباندې تېری وکړ، زما بل ځای نه و چې ورغلی وای، ای خدایه! ولې مې ځان ته نه غواړې؟ منصوره! په ما رحم وکړه، دوی د سترو علماوو د مېرمنو او لونو سره هم داسې وکړل، زه فکر نه کوم چې دا دې حقیقت او رښتیا وي همیشه داسې فکر کوم چې دا خوب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منصور په داسې حال کې چې اننګي يې اونښکو لامده کړي وو، خو هڅه يې کوله چې
ټوکې وکړي وويل:
ښه ده، نن شپه به د ښو ميلمنو په شان دلته تېره کړو...
ستا سره ای نېکې فاحشې! او سبا به ځو...
ته طلاقه يې..... او ته.... څه ووايم؟ څوک ملامته دی؟
اسمان، زمکې او ماته يې کتل او بيا يې د ليونې په څېر په زوره وخندل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١٧)

مورې په عامه لاره روان وو، منصور درغا وکړېد او ويې ويل:
فکر مې وکړ چې د ژوند لپاره مې يو حد وټاکم، خو ځان وژنه راته بزدلي او تېښته ښکاره شوه، او دا کار زمورږ د دين د هغو احکامو سره هم په ټکر کې دی چې مورږ زده کړي دي، ای مصطفی! دې کار زه زيات ودردولم چې زه په يو وخت جګړه هم وبايلم او خپل ناموس هم، خپل ځان ته مې د کوچنيوالي احساس وکړ، داسې خيال راغلو چې زه د هر هغه څه چې پېښ شوي نېغ په نېغه مسئول يم، يوازې زه، ما ته همداسې ښکاري.
منصور په داسې يو حالت کې و چې زړونه پرې دردېدل، د سختو نفسياتي سترټياوو لاندې راپريوتی و، هر څه يې په وړاندې نړيدل، پاڅون، باعزته نارينه، د مسجدونو مناړې او ګمبدې، هغه اسلامي ارزښتونه چې ده يې تر سيوری لاندې ژوند کړی و، مېرمنه يې که څه هم هغې نه غوښتل بدلمنې شوې وه، سره له دې چې زما دردونه او غمونه هم په بدوالي کې له هغه کم نه وو، خو هغه ته مې دلاسا ورکوله:
تا ځان له توانه زيات مسئول بولې، ته څوک چې په دې سختو ورځو کې د رامنځته شوو ټولو پېښو مسئول يوازې خپل ځان ګڼې؟ ته څوک يې چې ځان دوښمن ته وړاندې کوې؟ منصوره! ته يو کمزوری فرد يې، او خپل مسئوليت دې اداء کړی.
سورې اسويلی يې وويست، سترګې يې په پراخه او اړده لاره کې ننښتې وې، ويې ويل:
زما مسئوليت؟ اوس هم شته، مسئوليت مو تر مرګه په غاړه کې پروت دی، تر څو چې ژوندي يو بايد څه وکړو، او کله چې ته نا اميده شوې او په دې باوري شوې چې له کار کولو څه ګټه نه شته نو دا معنی چې د امانت سره دې خيانت کړی دی.
ما درک کړه چې د مېرمنې غم پرې زيات اغيز کړی، ورته مې وويل:
ښځې ډېرې دي.
په نا اشنا خندا يې راغبرګه کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمور د هیواد ابرو تر پښو لاندې شوه، نه پوهېږم مور څنګه ژوند کوو، خورو، اوده کیږو او اولادونه زېږوو.
له لرې ځایه مو د خلکو ګڼه ګوڼه ولیده چې په لاسونو کې یې کولنګونه او تبرګي نیولي، پولیسان هم ځي راځي، له یو چا مو وپوښتل:
څه دي؟
دوښمن غواړي یو مسجد ونیسي او د خامو موادو ګودام ترې جوړ کړي، د مسجد ملا امام په دروازه کې ولاړ دی او منع کوي یې، امام یې ونیو، د مسجد مخې ته یې د یوې ونې پورې وتاړه، او اوس پسې ملنډې وهي، لاړې پرې توکوي، او د ونو په لښتو یې وهي، وینې یې پر بدن روانې دي.
مور ودرېدو، منصور درغا وویل:
ولې ودرېدې؟
مور باید په بله لار ولاړ شو.
منصور وبروونکې خندا وکړه او ویې ویل:
زما سره وسله هم شته او څه مې زېرمه کړې هم دي، او هیڅ ځواک نه شي کولای ما د امام خوا ته له تګ څخه منع کړي.
خپل ټوپک او یو څه مرمۍ یې د خپل ډبل چپن لاندې پټې کړې وې، او له دې وړاندې چې زه ورته متوجه شم چې څه کوي، د مسجد لور ته یې منډه کړه او د مسجد شاته پټ شو، ما کوښښ وکړ ورپسې ورشم او ملګری یې شم خو ومې نه موند، او په داسې حال کې چې ځوانانو د مسجد ملا امام وهلو، خندل یې او د هغه پسې یې ملنډې وهلې، څو ډزې وشوې او د ملا امام څنګ ته درې تنه په ځمکه وغورځېدل، په وینو لت پت وو، ترڼ شوي مظلوم ملا امام چغې کړې.
الله اکبر. دا د الله تعالی غچ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو د مسجد بام ته سترګې پورته کړې، منصور درغا د مناړې او ګومبدې تر منځ د مسجد په بام ولاړ و، ما یوازې د هغه سر او ټوپک لیده، له هغه مې واوړېدل چې په لوړ غږ یې وویل:

ای سپیو! دا د الله کور دی، ستاسې ناولي قدمونه به یې پایمال نه کړي.

زما زړه وغورځېدو او وېره پرې ننوته، منصور اوس مرګ ته مخامخ ولاړ و، او خپل ځان یې حتمي ناورین ته ورکړی و، زه نه پوهېدم څه وکړم، هغه یو د بل پسې ډزې کولې، ډېر راټول شوي ځوانان یې ټپیان کړل، پولیس او نور خلک هم متوجه شول او چغې یې کړې:

خاین، خاین، سخت دریځی، تروریست.

هغوی وسلې د مناړې او ګومبدې په لور واړولې، چوپتیا خپره او خلکو منډې کړې، څو دقیقې وروسته د منصور درغا سر بیا راڅرګند شو او غږ یې پورته شو:

مسجد ته به یوازې زما په جسد داخلیږئ، دا د الله کور دی رزیلانو.

بیا ډزې تبادله شوې، یو شمیر نور برید کوونکي ټپیان شول، دوی لاسي بمونه وغورځول، د مسجد له بام څخه د چاودنو غږ پورته او دوړې یې جیګې شوې، اوس نو منصور خامخا مړ دی، لږ وروسته به مرسته راشي، دا یوې زیانمنې جګړې ته ننوت، چې دا کار یې ولې وکړ؟

دوښمن لسګونه مسجدونه نیولي، او که په دې یو ځای کې د هغوی په وړاندې ودریږو نو دا به د دې تریخ حقیقت هیڅ شی بدل نه کړي، ما د خلکو په سترګو کې نیکمرغي ولیده چې ځلېده، دوی په هغه سړي ویاړېدل چې د ګمبدې شاته ولاړ و او د الله له کوره یې دفاع کوله، په څو دقیقو کې بیا دغه ځای ډک شو، خلکو پر دوښمن د ډبرو، او شګو ګوزارونه پیل کړل، او لعنت به یې پرې وایه، دې ځای کې د الله د کور له کبله د کوچني پاڅون منظر جوړ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوښمن له شاتګ پرته بله لار نه درلودله، منصور د منارې تر څنګ يوې وړې ګومبدې سره ودريد او په لوړ غږ يې چغې کړې، الله اکبر الله اکبر، لمونځ تيار دی، جمع تياره ده.

ما د مظلمو او بدقسمه خلکو په سترګو کې اوښکې ولښدې، د مسجد امام هم له هغه ونې راخوشې کړای شو، خپلې جامې يې واغوستې، بيا د اوبو په لور ولاړ څو اودس وکړي، منصور هم د منبر خواته راغلو او ويې ويل:

ای خلکو! کښدای شي دا د مخه ښې لمونځ وي، له دې سره سره بيا هم د الله تعالی يو کور مه پرېږدئ، له هرې لويشت څخه يې دفاع وکړئ، له هرې ډبرې يې دفاع وکړئ، دا ستره معنی لري، الهي معنی لري، هغه معنی چې موږ يې د عقيدې په سيوري کې له سلګونو کلونو راهيسې اوسېدلي يو، د الله لپاره به دوه رکعته لمنځ وکړو.

يو شمير مسلمانانو هغه وسلې تر لاسه کړې وې چې له وژل شويو، ټپيانو او تښتېدونکو پاتې وې، ما هم يو کلاشينکوف او مرمۍ راواخيستې، هغوی مې وليدل چې له لرې سيمو څخه راروان دي، په موټرو يې د پوځ ځانګړې نښې دي، هغوی په مسجد اور بل کړ، د دوښمن او پاڅوانوالو تر منځ نا انډوله جګړه پيل شوه، ما په زړه کې وويل چې عثمان باتور په باريکول کې منتظر دی، نيت مې وکړ چې ووځم د منصور درغا په لټه کې شوم، څه ګورم چې هغه د مسجد په دروازه کې پروت دی او وسله يې په ښي لاس کې ده، بل لاس يې څنګ ته غورځېدلی او د وينو په ډنډ کې ډوب دی، ښه ورنژدې شوم، روح يې وتلی و، د هغه په څنګ کې زيات شمېر نور هم وو، چې په مرميو لګيدلي او مړه شوي وو، د مسجد امام هم مړ شوی و، سپينه ږيره يې په وينو رنګ وه، زه په چټکۍ ووتم.

هغه رحمه الله پوهېدو چې مسئوليت يې تر مرګه په غاړه کې پروت دی، او د مسجد په درشل کې شهيد شو، خاينان يې په رڼا ورځ او د هغوی په ډله کې په نښه کړل، خلک يې هم شا او خوا راټول شول، بې شکه چې نېکمرغه مړ شو، د قومول لاره خطرونو ترڅې وه، خلکو د مسجد د پېښې، دوښمن د غدر، او د هغو ټولټاکنو په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې کولې چې دوښمن يې د جعلي کولو هڅه کوله؛ خو د هغوی د هڅو سره سره يې بيا هم پايلې د ملت په ګټه شوې، نو دوی دوکې ته مخه کړه، وژنې پيل شوې او ازاد خلک زندانونو ته واچول شول، ملت په هر څه پوهېده، هغه درواغ چې په اخبارونو کې نشريږي ډېر څرګند دي، ورځپاڼې په درواغو او باطلو ډکې دي، د دوښمن غوندې، مقررين او خطيبان لګيا دي، او په ديوالونو لګيدلي اعلانونه او شعارونه ټول د اشغال د هغه بربنډ او پټ مخ څرګندونه کوي چې دوښمنان پکې شريک دي.

د ايلي، التای او چوچيک درې ايالتونه دوښمن په جنګ کې ونيول، او پاتې نور اوه ولايتونه چې يو خاين اداره کول هغه د چين سره د لويديځ ترکستان د الحاق اعلان وکړ، بس نو په خلکو کې وېره خپره شوه، په هر کور کې ماتم شو، او د لا زيات تور راتلونکي انتظار يې ايست چې په لا زياتو ستختيو او خطرونو به پوښلی وي.

او دا چې دوهم ځل چينايي ځواکونه د ختيځ ترکستان خاورې ته داخل شول، خلک وپوهېدل چې دا به يو ځل بيا ظلمونو او ځورونو ته لاره هواره کړي، په داسې حال کې چې پخواني يادونه يې لا په ذهن کې پراته وو، پاڅونوالو پربکړه وکړه چې د عثمان باتور په مشرۍ به مقاومت ته دوام ورکوي، او دوهمه ډله به د پخواني حاکم د مرستيال محمد امين بغرا په مشرۍ له هيواده بهر ته مخه کوي، څو نوره نړۍ پر ترکستان د چين له تيري خبره کړي، او مرسته وغواړي، دغه پلاوی ووت، او د کشمير اړوند د لداخ[۲] ښار ته ورسيد، په داسې حال کې چې د پلاوي درې نيمې برخه غړي په سرحدونو کې د چينايي پوځ سره په خونړيو نښتو، لوټې، يخنۍ او نورو لاملونو له کبله په شهادت رسيدلي وو.

د پاتې ژوندیو هم غړي فلج شوي وو، ځکه چې په واورينو او سختو لارو او کنډ کپر غره ايزو پيچومو يې دوه مياشتې مسلسل مزل کړی و، له پنځو نهرونو تېر شوي وو، او دا چې لاره کړه، او نهرونه مستقيم نه بهېدل نو له همدې نهرونو دوه سوه ځلې

۲-لداخ سيمه د کشمير د هغې برخې اړونده ده چې د هندوستان لخوا اداره کيږي. پښتو ژباړن

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښتي وو، د لوړو غرونو سرونو ته ختلي وو چرته چې اکسیجن کم وي چې د دوی له پوزو به وینې بهېدې، او هم به یې څاروي د ورته ستونزو سره مخ کېدل، خو بالاخره ډېر کم یې د کشمیر مرکز سرینګر[۳] ته ورسېدل، دا سفر د ستونزو ګاللو بې ښېلګې مجسم انځور و، هغه ستونزې او سختۍ چې زمونږ مسلمان ولس ورسره د خپل دین، ازادۍ او استقلال ساتلو په لار کې مخ شو.

خو ما ونه شول کولای په قومول کې نجمة اللیل او خپل زوی پیدا کړم، قومول راته هغه ویجاړه خاوره ښکارېده چې تریخوالي، غمونو او عذاب لړلې وي.

خلک په تېښته او منډه کې وو، ډېرې کورنۍ غرونو یا هغو سرحدونو ته ورسېدې چې د ځان لپاره امن ځای پیدا کړي او دوښمن یې تعقیب نه کړي.

ما د باریکول لاره ونیوله چرته چې عثمان باتور او د هغه شل زره پاڅونوال ملګري د لوړو غرونو په منځ کې اوسېدل، زه دا ځل بیا یوازې راستون شوم په داسې حال کې چې منصور درغا مې د مسجد په دروازه کې په ابدي خوب ویده پرېښود، تر څو د مسجد خاوره په خپلو پاکو وینو خړوبه کړي.

په لومړي ځل په خپل ګران هیواد کې له یو سخت او ستونزمن سفر وروسته یو څه ډاډ احساسوم، د غرونو غېږې ارام او رضاییت ورکوي، دلته زه پاکه هوا تنفس کوم، د زړه له تله د الله پاکي بیانوم او هغه ذات ته دوعا کوم، د پرمختللیو وسلو تمرین کوو، خو بیا هم دا لاسي وسله ده او د دوښمن د الوتکو او ټانکونو سره برابرېږي.

څومره مې زړه کېده چې نجمة اللیل ووینم، او خپل زوی وګورم چې اوس غټ شوی دی، خبرې ورسره وکړم، لوبې ورسره وکړم او د وسلې استعمال ورزده کړم.

آه زما زړه! فکر کوم چې ته ډېرې ته ورته یې چې د زړه ته رانږدې خلکو په یادولو نه لړزېږې، او د دیدن هغو ورځو ته دې مینه نه کېږي چې په کورنیو کې وو، هغه ورځې چې د خوښۍ په ټولو معناوو سمبالې وې، خو ته هم له غوښې جوړ یې، ستا څه ګناه

۳-سرینګر د کشمیر د هغې برخې مرکز دی چې د هندوستان دحکومت لخوا اداره کېږي. پښتو ژباړن

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده او زما څه ده؟ زه په پراخه افق کې سترګې لرې لرې اړوم، او په کروندو، ځنګلونو، څر ځایونو، کارخانو او لښکرونو کې د میلیونونو خلکو د شتون تصور کوم، د هغوی په مخونو کې د خیال په سترګو د خپل زوی مخ لټوم، چرته یې زما زویه؟
اوښکې مې له سترګو څڅېدې، زړه مې له مینې او شوقه درزېده، چې کوم ماشوم به مې ولید د شوق په نظر به مې ښکل کړ، او تر هغه به مې پسې کتل چې له سترګو به پناه شو، ډېر ځله به پسې شاته روان وم، تازه میوې به مې ورکولې، او د هغه کوچني ماشوم پوښتنه به مې ځینې کوله چې نوم یې نیاز مصطفی مراد حضرت دی، او مور یې نجمة اللیل نومیږي.
آه ای زما زړه! څومره مې په هغو وهمونو، یادونو، او سوځوونکي شوق باندې عذابوي چې د غرونو یخني یې نه شي وژلای، د زمانې پېښې پرې نه غالبه کیږي او خونړۍ جګړې دې تړې مخ نه شي اړولای.
عثمان باتور کوم ساده څوک نه و چې د حالاتو واقعیت درک نه کړي، او د پېښو په جریان پوه نه شي، هغه له حکمته ډک اتل رهبر و، هغه پوهېده چې په غرونو کې ورسره میشت شل زره وسله وال پوځ د دوښمن د میلیونونو شمېر په وړاندې نه شي درېدای، خو باور یې په څو شیانو پوخ و، یو دا چې پاڅون باید ژوندی پاتې شي او په اسلامي جهاد کې دوام ومومي، او دا چې د ذلت، ظلم، او جبر دیوالونو شاته میشت ولس باید په مسلسله توګه د پاڅون خبرونه تر لاسه کړي، نو کېدای شي چې وولس هم په پاڅون لاس پورې کړي، او استعمارګرو ته په پاتې کېدو کې داسې جهنم جوړ کړي چې د زغملو توان یې نه لري، او د جهاد دوام به نړۍ د مظلومو ملتونو د قضیو مرستې لپاره په خوځښت راولي.
سربېره پر دې د عثمان باتور او ملګرو ذهن ته یې هم نه راتلل چې ماتې ومني، هغه به په هر وخت کې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا زمونږ تقدیر دی، مونږ ته لیکل شوي چې د ژوند تر پایه به وسله نه ږدو، او دا مونږ ته غوره ده چې د الله تعالی ملاقات ته ولاړ شو تر دې چې دوښمن ته تسلیم شو، الله ډېر لوی دی،لا حول ولا قوة إلا بالله.

اشغالګرو له پاڅونوالو خطر احساساوه، له همدې امله یې د خپلو ګوډاګیو وفد باریکول ته راواستاوه او هیواد پالانو ته یې بلنه ورکړه چې د وولسي حکومت پر ضد له بریدونو لاس واخلي، همدا راز یې بلنه ورکړه چې د هیواد پلازمېنې ارومچي ته راشي او دولتي مسئولینو ته خپلې غوښتنې وړاندې کړي.

عثمان باتور وویل:

ارومچي ته د مشرانو تلل له ځانه سره ستر خطر هم لري، ځکه مونږ د دوښمن له مکر او غدر نه په امن کې نه یو، ارومچي ته ولاړ شئ او زمونږ غوښتنې اعلان کړئ، دا غوښتنې د ازادۍ ضمانت ورکول دي، د نظر ازادي، د عبادت ازادي، نیونې باید بندې شي، د شخصي ملکیتونو غصب ودرول شي، او دا چې دغه ولس به خپل برخلیک په خپله ټاکي هیڅوک به پکې مداخله نه کوي.

عثمان باتور د دوښمن له لوبو او پلانونو ناخبره نه و، له همدې امله مونږ شپه او ورځ یوې پربکنده جګړې ته چمتوالی نیو، هغه پلاوی چې اورومچي ته تللی و کومې نتیجې ته ونه رسید، زه د جنرال څنګ ته په داسې حال کې روان وم چې د غرونو ځینې برخې یې کتلې، تړې وامې وریدل چې له ځانه سره یې ویل:

په اندلس دې سلام وي.

دا د الله خوښه ده.

زه دې کې ډېر زیات فکر کوم چې ولې بشر په امن کې ژوند نه کوي؟

له غمه ډکه خندا یې وکړه او زیاته یې کړه:

د چین خاوره پراخه ده، هلته خلک هم لکه د میږیانو په څېر دي، بیا ولې زمونږ خاورې او شتمنیو ته هم تمه لري، ایا هغه زیانونه یې هېر کړل چې د باغیانو له لاسه ور ورسېدل؟ انسان هیڅکله هم پند نه اخلي، له لږې چوپتیا وروسته بیا لګیا شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د قرآن له کرښو یاد کړي چې باید ازاد ژوند وکړم، او د خپلې عقیدې د شرف په لار کې د مبارزې پر مهال مړ شم.

دلته ژوند تنګ دی، ابدي ژوند څومره ښه دی، په همدې سبب الله تعالی اخرت د همیشه والي کور ګرځولی، زه تعجب کوم چې هیوادونه او خلک د کمې، ناخیزې او لنډ وخت ګټې په لار کې سره جنګیږي، او په همدې سبب زه د الله په لار کې مرګ ژوند ګڼم.

شا او خوا یې وکتل، په اوږدو بریتونو او ډبره یې لاس راکاږه، ا و ویې ویل:

زه په الله ایمان لرم، ننې دنیا د الله عبادت نه کوي، دنیا ځواک او وېرې ته سجده کوي، دا د مریانو نړۍ ده، برابره ده که هغه خلک وي چې په برلین کې یې شکست وخوړ او که هغه وي چې په لندن، پاریس او امریکا کې بریالي شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۸)

زمورِ شا او خوا هر څه په تېزۍ سره بدلون مونده، خلک، ځيزونه، وسلې، دريځونه اود نړۍ نقشه، زمورِ ډېر اولادونه د ماتې په درياب کې ويلې شول، ژبې يې په نويو الفاظو، او مترنمو شعارونو اوړېدې، او انجونې-ای زما خدايه! لوڅ مخ لارو کوڅو ته راووتې، دا له تېروتنو، بې شرميو، او انحرافاتو ډک جريان و چې هر څه يې د پرمختګ تر نامه لاندې راکاږل، ايا نه ده ممکنه چې خلک دې پرمختګ وکړي او متمدن دې شي بې له دې چې تر ظلم لاندې ونيول شي، يا يې ازادۍ سلب کړای شي، او يا د مريانو په شان چلند ورسره وشي؟

ايا د دې لپاره چې علم وکړي بايد کافران شي؟ ولې عدالت او ازادي د پرمختګ سره غاړه غړۍ يون نه شي کولای، او ولې نړۍ لاس په لاس په داسې حال کې چې د کائناتو پر خالق ايمان لري تګ نه شي کولای، او ولې نهضة نه شي رامنځته کېدای بې له دې چې ښځې دې ځانونه بربنډ کړي، او بې له دې چې بغاوتونه او عبثيات زيات شي؟ ولې سره ملتونه بې له دې چې يو ملت بل له منځه يوسي ملګرتيا نه کوي، يا بې له دې چې محوه يې کړي، يا يې هجرت کولو ته په اړ کولو سره جارو کړي يا يې په بل او بل رنګ له منځه يوسي؟ نن ورځ چې زه څه وينم داسې راته ښکاري چې شيطان کړی دي، زه به وخت په وخت خپلو جنګيالیو ملګرو ته ورتلم ځکه چې سپيڅلتيا او له خلوصه ډک پاڅون هلته د غرونو په څوکو او لمنو کې دی، او ما به چې کله عثمان باتور-دې مؤمن جنرال ته کتل-داسې به مې انګيرله چې دا د سلف صالحو څخه پاتې يو څوک دی.

په دې سړي کې د يو اصيل نسل ارزښتونه راټول دي چې اوس ختميږي، د يو اوږد تمدن چې خير، شرف او سپيڅلتيا يې خپره کړې، او زه تر مرګه د دې سړي تر شا يم، زمورِ او په مودرنو وسلو سمبالو چينايي ځواکونو تر منځ سختې جګړې وشوې، مورِ يو لړ جنګونه وګټل، خو ايا زمورِ بريا اسانه وه؟ نه، د دوښمن مرسته نه پرې کېده او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ ملګري وخت په وخت کمښدل، مونږ په بې مثاله قربانيو ګټه کوله، عثمان باتور وويل:

زمونږ ملګري انتقام اخلي او مرګ ته ځان وړاندې کوي.

ښاغلی جنراله! دوی پوهيږي چې بايد څه وکړي.

مصطفی حضرته! هغه جنګ چې دوی پرې د خپلو وينو په بيه لاس بري دي هغه همیشنۍ غزا ده، خو زه نن د خپلو لومړنيو ليکو نه خبر شوم چې دوښمن د يوې سختې ورځې تياری کوي، زياتې ورځې نه وې تېرې چې مونږ د چينايي هجوم سره مخ شو، هغه چې عثمان باتور يې تمه درلودله، د جګړې اور د پوره درې مياشتو لپاره بل پاتې شو، مونږ د چين د شينهای ښار ته په شا کښدلو پرېکړه وکړه، تر څو هلته خپل خلک راټول او د دوښمن پر ځواکونو د برید مرکز يې وګرځوو، خو د شينهای پر لور غزښدلې لار اسانه نه وه، مرګ په هر اړخ کې مونږ ته کمين نيولی و، او د چين د (قانسو) اړوند د (آن سي شا) له ښاره پر مونږ له لس زرو څخه زيات پوځيان را روان وو.

پر مونږ د فداکاری شعور مسلط شو، لکه چې مونږ د دوښمن سره خونړۍ معرکې ته ننوزو دا معنی چې مرګ غواړو، يا مرګ ته له يو حتمي برخليک څخه تېښته کوو، بالاخره د (شينهای) اړوند د (ماخای) ښار ته ورسېدو، مونږ د ارام نيت درلود، او ما خپله د نجمة الليل او زوی لټون کاوه، يوازينۍ هيله مې دا وه چې هغوی له مرګ وړاندې وګورم، کښدای شي ځينې دا ګومان وکړي چې په دې سختو شيبو کې دا بې ځايه هيله ده، او کښدای شي ځينې راته ځانغوښتونکی ووايي، ځکه چې زه د خپلې مېرمنې او اولاد په اړه سوچ کوم او د هيواد شرف د ضايع کښدو او له منځه تلو سره مخ دی، زه په هغه څه نه خفه کيږم چې خلک يې وايي، ما د ځان سره ريښتينولي زده کړې ده، زه انسان يم چې اوښکې يې سترګو ته لار مومي، او زړه يې درزيږي.

زمونږ تعقيب کم شوی نه و، زرګونه تنه د (قانسو) له بل ښار (دوخان) څخه زمونږ په لور رانښوځښدلي وو، او زرګونه نور بيا د چين له سرحدي ښار (شرخلق) راروان وو.

جنرال عثمان باتور وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

«ملګرو! نن به په «ماخای» راخیژي، ای هغه خلکو چې مرګ ته مو په ژوند فضیلت ورکړی، ای د یرغل شهیدانو! لیوانو لارې بندې کړي، او زه وینم چې بیرغونو افق رنګ کړی دی، هره ورځ قصابان پسونه د حلالې لپاره بیایي، دوی د پسونو او انسانانو تر منځ توپیر نه کوي، ای د لارې ملګرو! هغه مسافه چې موږ له باریکول یا له غرونو څخه تر دې ځایه ووهله، دا د سترو ازادو خلکو سره لایقه ده، او د دوی پاکې وینې به یې خړوبوي، څومره اوږد سترې کوونکی سفر دی!

ډېرې ښځې او ماشومان هر خوا تښتي او موږ لټوي، خپل خپلوان لټوي، ای ملګرو! د اورومچي راډیود دوښمنانو پر پلوی حماسي تراني نشروي او فکرونه ذهرجن کوي، او زما د ملت هغه زامن چې په لارو، کوڅو، او بې مزده کارخانو کې بندیان دي، سرحدونو ته شړل کیږي، یا تبعیدیږي، او یا هم د اعدام تختو ته بیول کیږي، په ټیټو اوازونو له الله مرسته غواړي، د مرګ تراني وایي، دغه ژوندي شهیدان په جګړه کې له وژل کېدونکو څخه هم په ناوړه برخلیک اخته دي.

ای ملګرو! موږ به یوې نوې جګړې ته ننوځو، او څوک چې ژوندی پاتې شو نو زموږ د اوږد جهاد او عذاب کیسه دې په جنوب، ختیځ او عربي لویدیځ کې، او په اندونیسیا، هندوستان او پاکستان کې ویده مسلمانو ملتونو ته ورسوي، هغوی ته دې ووایي چې دوهم اندلس د الله او انسان د دوښمن لاس ته ورغی، څوک خبر دي چې کېدای شي مسلمانان یوه ورځ راویښ او سره یو لاس شي، او دوی به ستر جنګ وکړي، او بریالي کیږي به، په ویړه ځمکه کې پرتو مسلمانانو ته ووایئ چې د دوښمن ورځپانې مه منئ، مه یې په تاریخ باور کوئ، مه په فلسفه او نه په بلنه».

عثمان باتور اسمان ته وکتل، قبلې ته یې مخه کړه او موږ یې لمانځه ته راوبللو.

بله ورځ د دوښمن ټولګي له هر لوري څخه زموږ په طرف راوړاندې شول، او جګړه ونښته، موږ په جګړه کې د ټول احساس، او ایماني ځواک سره ننوتو، او هر څه پای ته ورسېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عثمان باتور دوښمن ونيو، د هغوی په منځ کې دنګه غړۍ روان او له شرفه ډک و، دوښمن يې لباس کشاوه، له سره يې څادر او له تنه يې چپن ترې کشوله، او د مرګ لوبې يې ورسره کولې، خو هغه محکم و چې دوی ته به يې په خپل غرور سره کتل، يا به يې په سپکاوي په لغتو وهل.

مجاهدين خواره واره شول، کوم کم شمېر چې وو هغه يو خوا بل خوا ولاړل، او هر يو کوښښ کاوه چې سرحد ته ولاړ شي، تمه يې درلودله چې کشمير ته به ورسيږي، عثمان باتور هم د اعدام تختې ته روان کړای شو، او نوي زره ترکستانيان او چينايان د وسلې په زور هغې ميدان ته بوتلل شول چې د دې اتل قهرمان د پای ننداره وکړي، بالاخره اتل عثمان باتور مړ شو[۴].

زه هم په صفونو کې ننوتم او چا نه پېژندم، ما د (دوخان) د ښار د جنګيالیو لباس اغوستی و څو بالکل ونه پېژندل شم، ما د اتل شهيد جسد ته کتل او په عصبانيت سره مې وخندل، سترګې مې په اوښکو لمدې وې، او د ليونې په شان مې چغې وهلې: تل دې وي عدالت.

په تکه توره او په سخت زړې شپه کې لارې ته ووتم، له جهنم څخه د تښتيدونکو لارې ته، له څو سختو ستونزمنو شپو وروسته د کشمير پولو ته ورسېدم، خپل ملګري مې هلته ومونډل، له شل زرو تنو يوازې درې سوه پاتې وو، ځکه دوښمن د لارې په اوږدو کې پر دوی بريدونه کول او له منځه يې وړل، همدا راز د (تيبت) اړوند د (سنکرس) او (کتساو) په ښارونو کې يې دوی د اور لاندې نيول، دوښمن ته هم د کتنې وړ زيان ورسېد، خو پايله کې د سرحد سره له موږ هم درې سوه تنه پاتې وو، کشمير ته داخل شوو، موږ پسې زيات ترکستاني مهاجرين هم راغلل، ټول سره يو ځای شول، ما خوب ته اړتيا درلوده، د بې خوبۍ سره مې د مقاومت توان نه درلود او

---

[۴]-عثمان باتور د ۱۹۵۱ ميلادي کال د اپريل په مياشت کې د چينايانو لخوا اعدام کړای شو. پښتو ژباړن

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوده شوم، نه پوهېږم څومره وخت تېر شوی و، خو له مانبام لږ مخکې یو نرم او مینه ناک لاس وښوځولم او راویښ شوم، سترګې مې پرانیستې.

دا زه خوب وینم که ویښ یم، ای خدایه! دا نجمة اللیل وه چې د کشمیر د ښځو په څېر لباس یې اغوستی و، زما زوی یې هم څنګ ته ولاړ و، غټ شوی و خو ښه مې وپېژندو، دا هغه ښکلی هلک دی چې لمر یې زیږېدونه څېره روښانه کړې وه، د ماشوم په سر مې لاس راکش کړ، د نجمة اللیل په مخ مې لاسونه راتېر کړل، سترګې مې له اوښکو ډکې وې، خبرې مې نه شوې کولای، غریب نیولې وم، مېرمن مې هم له احساساتو ربړدېده، او زه یې خپلې سینې ته نژدې کولم، زوی مې هم راځنې لاسونه چاپېر کړي وو.

مصطفی! فکر مې نه کاوه چې له مرګ به نجات پیدا کړې، زوړ شوی یې، د زړښت رنګ دې ویښتانو کې ښکاري او ګونځو دې مخ ډک کړی، لکه چې زمونږ په جدایۍ سل کاله تیر شوي دي.

ماشوم مې په مینه ښکل کړ، او په ربړدیدلو الفاظو مې وویل:

څومره مې خفه کوي چې خپل مسلمان او بندي ولس له سرحد هاخوا پرېږدم په داسې حال کې چې دوښمن به یې سره ویشي.

نجمة اللیل چې مخ یې لا زیات زیږ زبیښلی شوی و، با ابرو غم پرې پروت و وویل:

زما هیله دا ده چې بیت الله ته ولاړ شو، چې یا خو په مکه مکرمه کې ژوند وکړو او یا په مدینه منوره کې.

تر شا مې تیاره افق ته وکتل، منصور درغا رایاد شو چې د مسجد په دروازه کې مړ شوی و، خپل مسلمان ملګري رایاد شول چې خپل ژوند یې په زندانونو کې تېر کړ، او بیا مې هغه شهیدان رایاد شول چې د عثمان باتور په شا او خوا کې مړه راپریوتل، او هغه ستره ورځ چې جنرال یې پکې مرګ ته روان کړی و.

ما غلي وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیت الله الحرام ته به ځو، ځکه د زمزم اوبو څاڅکي مسافرو او سترو ته روح ورکوي، زه داسې فکر کوم لکه چې د حاجیانو د ډلو په منځ کې چغې وهم او دوی ته د ژغورنې د ورځې زیری ورکوم، لکه چې میلیونونه مسلمانان وینم چې کفنونه شکوي، او د توحید د بیرغ لاندې درومي تر څو میلیونونه مریان ازاد کړي.
دا زما کیسه ده او بس....

پای

۲-تله-۱۳۹۵
خالص بابا مېنه
جلال اباد

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library